

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

5/2010

Цена 80 динара

у овом броју:

Калистос (Вер)

Гордана Јоцић

Небојша Ђокић

Ана Пенати Бернадини

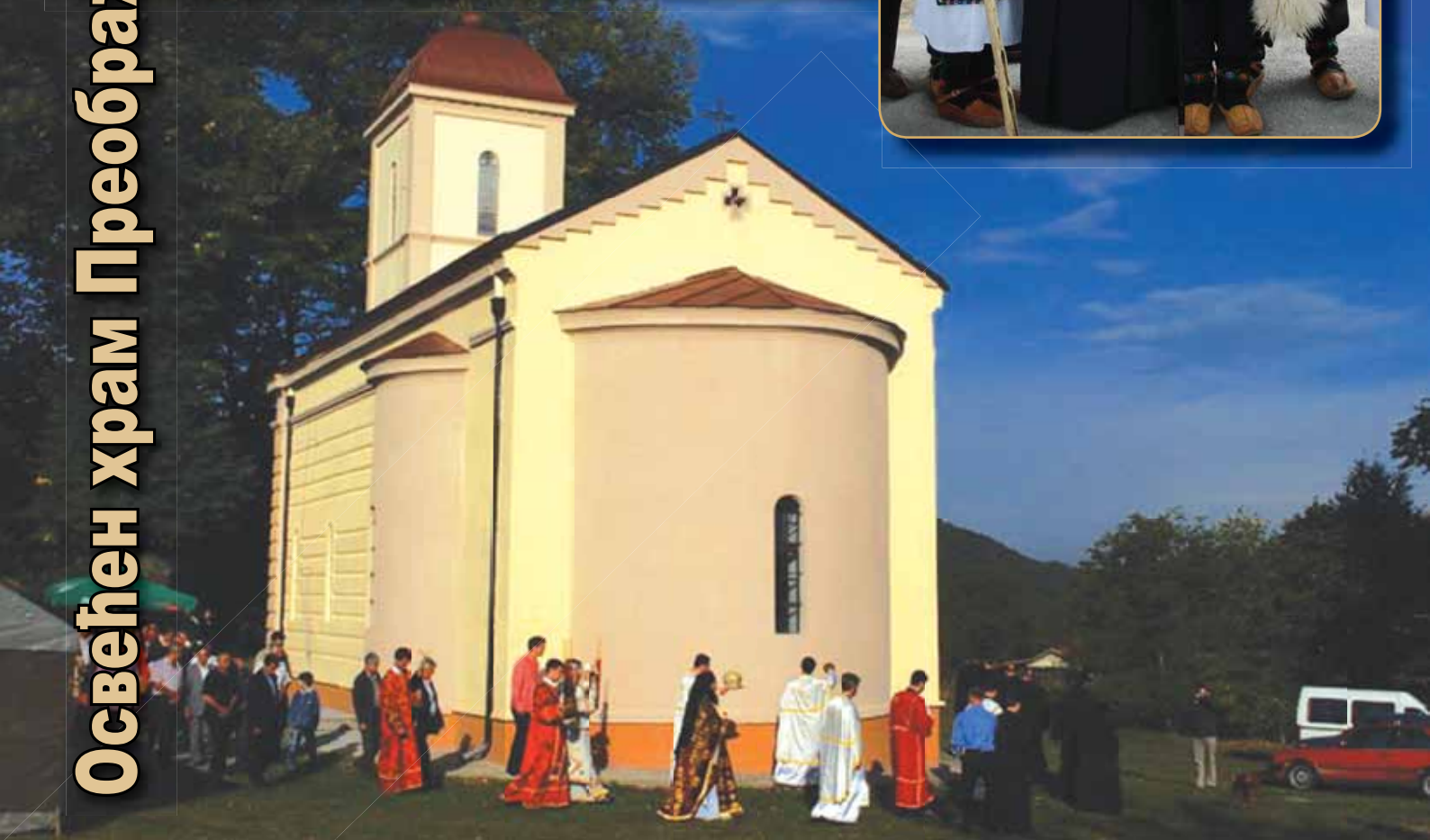
<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

*Освећен храм Преображења
Господњег у Сабанти код Крагујевца*

Освећен храм Преображења Господњег у Сабанти

фото
репортажа

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXII
Број 5, (191), 2010.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 182-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Калистос (Вер), Човекова личност као икона свете Тројице	2
Питање изворности.....	8
Ана Пенати Бернадини, Праведност и оправдање код кападокијских отаца - Тумачење светог Григорија Ниског	10
Гордана Јоцић, Остваривање мисије Цркве кроз рад црквених радио станица	13
Освећтан обновљен Преображењски храм у Доњој Сабанти	16
Представљена монографија о манастиру Каленић у библиотеци САНУ	18
Небојша Ђокић, Храм Сошествија Свјатаго Духа у вароши Крагујевцу ..	28
Игор Шојић, Однос Патријарха српског Варнаве према Руској православној Цркви	33
Марко Јефтић, Свето писмо и свето предање као основа харитативне делатности Цркве	36

*Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна*

ЧОВЕКОВА ЛИЧНОСТ КАО ИКОНА СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ

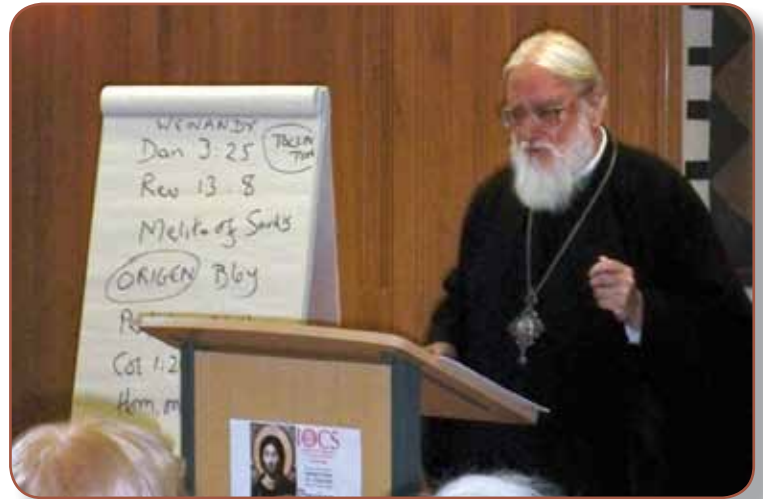

ре отприлике двадесет година појавила се танка књижица под насловом „Водич за добру шољу чаја“. Она је описивала места, од Рица до киоска на Ист Енду, где се могла набавити добра шоља чаја. Поред осталих места, аутор Џонатан Рут посетио је ресторан „Кочијашева соба“ на станици Ватерло, где се, а сада се све променило, од униформисаних келнерица могао добити чај послужен за столом са ланеним столњаком и ланеном салветом. „Чим сам ушао сусрела ме је“, бележи аутор, „госпођа са питањем: „Јесте ли сами?“, што ми је било тешко да порекнем, па ме је отпратила до стола за једну особу. Донели су ми чај, тост, хлеб и путер, џем и нешто мало воћне торте. Уживао сам у свему овоме размишљајући о њеном питању. Да ли је она навикла да прима посете од особа које изненада изјаве да су три-у-једном и једно-у-тројици и захтевају већи сто?“¹

Шта смо наумили са размишљањима Џонатана Рута у ресторану „Кочијашева соба“? „Три у Једном и Један у Тројици“: није ли ово нешто више од загонетке, теолошке доскочице или коренито додирује наше целокупно религиозно искуство? Какву заправо разлику представља нама као хришћанима, за разлику од Јевреја и муслимана, то да нисмо ни монотеисти, ни политеисти; како ми у Богу видимо и једно и друго: јединство и истинске личне различитости? Коментаришући уобичајену незаинтересованост за Тројицу на Западу, Карл Рахнер тешко да претерује када закључује:

„Хришћани су, уз сво њихово правоверно занимање за веру у Тројицу, готово само *монотеисти* у свом правом религиозном искуству. Неко ће се можда чак и усудити да потврди да, ако је учење о Тројици требало да буде обрисано као погрешно, већи део религиозне литературе могао би се сачувати скоро непромењеним у току тог процеса.“²

Карен Бликсен називала је Тројицу „најдосаднијим од свих мушких удруживања“.³ Није ли тачно да сувише често хришћани сматрају учење о Тројици непријатном компликацијом, бескорисном и ирелевантном? Ипак, то не треба да буде тако. Свако треба да буде способан да осети како учење о Тројици има нечег директно повезаног са њим, да има практичне последице за његову личност. Недавно сам у Оксфорду слушао говор свог пријатеља Египћанина, доктора Георгија Бебавија, који је читао коптски рукопис из XIII века. Ове речи анонимног аутора урезале су ми се у памћење: „Живот почиње са Тројицом и његов крај и циљ јесте Тројица.“ Живот почиње Тројицом: крштавањем троструким именом. Његов крај и циљ јесте Тројица: на небесима са вечном

Тројицом. Ипак, колико нас може уистину рећи да Тројица за нас заправо значи ништа мање него наш почетак и основ, наше последње надање, срце нашег живота.

Са добрим разлогом говоримо о тајни Свете Тројице, подразумевајући да Тројица није само спекулативна теорија аналитичког разума: пре је реч о живом присуству које смо искусили у нашим молитвама, лични Бог пред Којим стојимо задивљени. Најбољи приступ Тројици је кроз доксологију и ћутање. Речима Владимира Лоског: „Догма Тројице јесте крст за људске начине размишљања... ниједно филозофско размишљање није никада успело да досегне тајну Свете Тројице.“⁴ Ипак, истовремено, како нас Дом Илтид Третован подсећа, „тајна“ у правом теолошком смислу јесте нешто откривено нашем поимању... али што ми никада не схватамо у потпуности, јер она води у Божији примрак.⁵ Од тада, Тројица као „тајна“ откривена је нашем разуму; покушајмо што боље да истражимо значење Тројице.

То се може урадити на два повезана нивоа. Шта ми учење о Светој Тројици говори о Богу и шта ми говори о мени самом, о мојој људској личности? Од помоћи нам је ако визуелно размишљамо о два круга: вечном кругу и проширеном кругу.

Бог као заједница

Наша почетна тачка у било којој дискусији о Светој Тројици увек мора бити историја спасења, покрет унутар времена Божје самоспознаје. За Бога нема апстракције, већ Он открива себе на специфичан начин и у одређеним моментима кроз бројне сусрете са појединим мушкарцима и женама. У овим сусретима има постепеног развоја, са три развојна нивоа. На првом нивоу, који је формулисао свети Григорије Назијанзин у славном одељку, Стари Завет објављује

Оца отворено, а Сина много нејасније кроз праобразе и пророчанства. На другом нивоу, Нови Завет „открива Сина“ отворено и експлицитно, али не чини више од „наговештаја Божанства Духа“. На трећем и последњем нивоу јесте ера Цркве, период у коме ми сада живимо. „Дух се налази међу нама, и показује нам се све јасније.“ Антиципирајући модерне идеје у погледу развитка учења, свети Григорије закључује: „Видећете како се све пред успешно разјашњава, док нас поредак богословља које боље од насопажа, спречава да све одједном разумемо и оставимо то сакривено до самог краја. На тај начин, „постепеним напредовањем човечанство напредује из славе у славу.“⁶

Док прихватимо као правило овај библијски, историјски приступ, морамо истовремено да идемо даље. Шта је „унутрашња логика“ учења о Тројици, њена кохерентност, основна инспирација, и које су њене моралне и духовне последице? Историјски приступ каже да је Бог тројичан, али сам по себи он не објашњава зашто. Одговор на ово потоње питање – ако је одговор уопште могућ – обезбеђен је другачијим начином приступа Тројици, који допуњује, али не замењује историјски. То је начин који су пронашли сви – и Источно и Западно Хришћанство – и састоји се у размишљању о Богу у терминима узајамне љубави. У мом личном трагању за Светом Тројицом, три аутора, пре свих, један Грк и два Латина, помогла су ми да схватим овај приступ.

Први по времену од њих тројице јесте свети Василије Велики. У његовом делу *О Светом Духу* кључни термин је *κοινωνία*, „заједница“ или „заједништво“. Пошто свети Атанасије говори о Божијем јединству првенствено у терминима супстанције или есенције, дајући централни значај речи *homoousios*, „несупстанцијално“, Василије и други Кападокијци више су волели да изражавају Божије јединство терминима заједништва између три ипостаси или личности. „Јединство Бога“, пише свети Василије, „лежи у заједници (*κοινωνία*) Божанства“.⁷ Представљајући заједницу Свете Тројице, свети Григорије Ниски је истакао:

„У животодавној природи Оца, Сина и Светога Духа нема дељења, већ само Трајног и неподељеног заједништва (*κοινωνία*) Међу њима... Није могуће предочити никакво одвајање или поделу, тако да неко

може да мисли на Сина без Оца, или да раздвоји Светог Духа од Сина; али ту је између њих неописиво и непојмљиво заједништво (*κοινωνία*) и разликовање.“⁸

Овде је, дакле, први траг унутрашњег значења у учењу о Светој Тројици. То је начин да се каже како је Бог заједништво или заједница. Бог је „друштвен“, „усклађен“, има нечег у Њему што одговара појму саборности.

Други траг пронашао сам у *De Trinitate* светог Августина Хипонског. На први поглед његов приступ Светој Тројици чини се сасвим другачијим од Кападокијаца. Пошто је Василије засновао

своје учење о Божанској заједници три Личности у њиховом међусобном заједничарењу, Августин своје заснива на подељеној суштини: „Божанственост... јесте јединство Тројице“.⁹ Кападокијци разматрају Тројицу аналогијом о три човека који су међусобно повезани; и док су прецизни у подвлачењу ограничења овог триперсоналног „обрасца“, објашњавајући да је јединство три Божије ипостаси радикално другачије и далеко ближе него што влада између три човечије личности, ипак, њихова основна аналогија говори о три човека. Свети Августин, на супрот, у својим психолошким аналогијама користи „образац“ једне личности, упоређујући три Божије ипостаси са различитим способностима или аспектима унутар појединачног

људског бића: најзначајније за ум је његово знање о самом себи и његова љубав за себе самог;¹⁰ а за памћење – разумевање и воља.¹¹ Док је и он брижан при наглашавању недостатака ових „образаца“, инсистирајући да су у случају Бога способности заиста личности, ипак се његова главна аналогија односи на једну личност, а не на три.

Међутим, разлике између светог Августина и грчких Отаца не треба преувеличавати.¹² Чак и да су „обрасци“, којима Августин посвећује своју пуну пажњу у *De Trinitate*, једноперсонални, он нам, ипак, предлаже аналогију засновану на љубави, која се може разумети на међуљудском нивоу. Овде прецизно налазим мој други траг. Иако је Августин посветио мало простора овој аналогији, ја сам је лично увек сматрао много кориснијом од психолошког објашњавања Свете Тројице, које је он развио опширније. Љубав, каже он у добро знаној реченици, садржи три ствари: оног који воли (*amans*), објект љубави који се воли (*quod amatur*) и љубав (*amor*) која се реализује између онога који воли и вољеног.¹³ Када

се његова аналогија примени на Свету Тројицу, Оца видимо као оног који воли, Сина као вољеног, Свети Дух као спону или везу љубави која их заједно спаја, као „заједништво“ између њих.

Са православне тачке гледишта ова аналогија има две грешке. Прво, чини се да директно води у *filioque*, у учење о двоструком происхођењу Светог Духа и од Оца и од Сина. У стварности, међутим, Августин никада није био „филиоквист“ у било ком (неодређеном) смислу и, као Кападокијци, он је Оца сматрао за *principium*, основни узрок и порекло постојања унутар Божанства. Он је инсистирао да Свети Дух произилази од Оца „у начелу“ или „начелно“ (*principaliter*), а из Сина само у секундарном или изведеном смислу: све што Син има добио је од Оца и од Оца добија и силу да призове Светог Духа да исходи.¹⁴ Отац за Августина значи оно што су Кападокијци називали

праизвор, *Pegaiā theosis*.

Друга и, по мом мишљењу, озбиљнија замерка Августиновој шеми јесте да он тежи да деперсонализује Светог Духа. Он сам је свакако веровао да је Свети Дух истинска личност, али аналогија коју је овде усвојио, сама по себи, то не имплицира. Док су онај који воли и вољени, у правом смислу речи, личности, узајамна љубав која струји између њих није трећа личност уз друге две. Његов „образац“ има, према томе, ману да је дволичан пре него троличан. Али, он поседује изванредну врлину: интерпретира Бога терминима узајамне љубави. Бог је љубав (1 Јн 4, 8) – то је, засигурно, изнад свега другог што нам учење о Светој Тројици говори.

Представу о Богу као узајамној љубави сачинио је много комплетније и тријадолошки обликовао последњи од моја три сведока, рођени Шкотланђанин, Ричард од Светог Виктора (умро 1173), у III књизи његове *De Trinitate*, сада, срећом, доступној у енглеском преводу.¹⁵ Посматрао сам то као једну од најпокретљивијих и најподстицајнијих предочавања Бога Тројице које сам прочитао. То није у стриктном смислу доказ учења о Светој Тројици – иако је Ричард можда имао ту намеру – али је то, без сумње, снажна илустрација оног што учење означава. Ричард почиње од идеје да је Бог љубав. Пошто је љубав савршенство људске природе, врхун-

ска реалност унутар неког личног искуства, она је такође особина унутар нашег искуства која нас доводи ближе Богу; она изражава, боље од ичег другог што познајемо, савршенство Божије природе. Али љубав према самом себи није права љубав. Љубав је дар и размена, и да би била представљена у својој пуноћи мора бити узајамна. Она захтева „ти“ једнако као и „ја“, и може истински постојати само где је мноштво личности: „Савршенство једне особе захтева заједништво са другом!“¹⁶ Ово је случај не само са људима, већ и са Богом: Божија љубав, као и људска, карактерише се дељењем и заједништвом. „Пуноћа славе“, каже Ричард, „подразумева да делилац славе не изостане.“ У случају Бога, као и код нас људи, „ништа није славније... него пожелети да немате ништа што не бисте поделили“.¹⁷ Ако је, онда, Бог љубав, немогуће би било да је Он само једна личност која себе воли. Он мора бити макар две личности, Отац и Син, који се узајамно воле.

Ричард сада иде даље у својој аргументацији.

Да би постојала у својој пуноћи, љубав не треба да буде само „узајамна“, већ „дељена“. Затворени круг узајамне љубави између две личности не достиже савршенство љубави; да би савршенство љубави могло да постоји, двоје морају делити своју узајамну љубав са трећим. Савршена љубав одбацује страх (1 Јн 4, 18); љубав је у својој савршености несебична, без љубоморе, без страха од супарника. Где је љубав савршена, онај који воли не воли само вољеног као другог себе, већ жели да вољени има даљу радост вољења трећег и да заједно са вољеним буде вољен од стране тог трећег. Дељење љубави не може да постоји између мање од три личности... Подељена љубав на прави начин постоји када је трећа личност вољена хармонично и у заједници од стране две личности, и када је наклоност две личност спојена у једну наклоност пламене љубави за трећег.¹⁸ У случају Бога, тај „трећи“ са којим друга двојица деле своју узајамну љубав јесте Свети Дух, за којег Ричард употребљава термин „узајамно вољени“.¹⁹

На тај начин Ричард види Бога као Кападокијци, у појмовима међуљудског заједништва. У овим доказима имамо померање од љубави према самом себи (сам Отац), преко узајамне љубави (Отац и Син) до љубави која се дели (Отац, Син и Свети Дух). У свему овоме, како сам признаје, он не нуди нешто

више од аналогije; и ова аналогija је непотпуна, као што то све аналогije о животу Божанства неизоставно морају бити. Јер, Света Тројица – како он упозорава своје читаоце – тајна је „изнад вашег разумевања“.²⁰ Он нипошто није слеп за апофатичке аспекте Свете Тројице. Ипак, његова аналогija остаје дубоко уверљива, са мање незгода од алтернативних „образаца“.

Свети Тома Аквински упућује темељне замерке Ричардовој аналогiji подељене љубави; док је за људе тачно да могу да уживају једино у заједништву, исто се не може тврдити за Бога. Пошто је Он све добро, Њему не треба други, не треба consociatus за Његово самоиспуњење и савршенство. Љубав је, слаже се Аквински, тежња за постизањем онога што неко још увек не поседује; она не садржи у себи недостатке и

непојмљиво је да Богу ишта недостаје. Ова Ричардова аналогija, заснована на дељењу љубави међу људима, није примењива на Бога.²¹ Али, у Ричардову одбрану могло би се поставити питање, колико је уистину хришћанска представа Аквинског о Богу као самодовољности, без потребе за consociatus? Не сугерише ли нам то – Једно (као појам неоплатонизма, статичан, трансцендентан, који сам себе промишља), пре него – Оца нашег Господа Исуса Христа? Ричардова динамичнија представа Бога у појмовима размене и реципроцитета ближа је духу Библије. Када Аквински карактерише љубав као недостајање, то нам призива у сећање Платонов аргумент у „Гозби“, где се ерос описује као извор снаге и способности. Ричард је потпуно у праву када не сматра љубав као покушај да се дође до онога што некоме недостаје, већ као позицију само-давања. Истинска есенција љубави не налази се у узимању, већ у давању; за љубав није примарно да надокнади недостатке појединца, већ да појединца понуди на дар другоме. Ричард је видео даље од Томе. Учење о Тројици јесте начин да се вечно постојање Божије одреди као само-давање.

„Друштвено“ учење и његове критике

Комбинујући Василија, Августина и Ричарда од Светог Виктора долазимо до „друштвеног“ учења о Светој Тројици. Оно укључује размишљање о Богу

турну јединицу, као „унутрашњу конститутивну јединицу“ у фрази Леонарда Хојсона.²⁴ Божанствена једноставност је сложена једноставност. Три Личности повезане су једна са другом у заједници која не руши, већ повећава и испуњава различити карактер сваке.

У нашем искуству личности, у сваком случају, у палом свету, у свакој особи неизбежан је елемент искључивости, непрозирности и непробојности. Али са Три Божије Личности није тако. Свака је потпуно отворена другим двома, потпуно прозирна и пријемчива. Ова прозирност и пријемчивост је сабрана у грчком појму perihoresis, који је Гибон једном назвао „најдубљи и најмрачнији угао теолошког понора“; на латински преведена као circumincessio, а на енглеском као коинхеренција (=coinherence). Грчки појам дословно значи критички став, као и реципроцитет, замена, заједничко постојање.²⁵ Префикс peri подразумева значење „око“, „отприлике“, док је choresis повезано са chora, „поље“, „простор“, „место“ или „посуда“, и са chorein, „ићи“, „напредовати“, „начинити простор“ или „садржавати“. Неки такође виде везу са choros, „игра“ и они преузимају perihoresis у значењу „игра у круг“. Примењен на Христа, термин означава да Његове две природе, Божанска и људска, прожимају једна другу без раздвајања и без мешања. Примењено на Свету Тројицу, значи да свака личност „садржи“ друге две и креће се унутар њих. По речима светог Григорија

Ниског, „Све што је Отац, види се у Сину, и све што је Синовљево припада Оцу. Јер цео Син с налази у Оцу, исто као што се и цео Отац налази у Њему.“²⁶

На основу перихорезе, Отац, Син и Свети Дух „коинхерирају“ један у другом, сваки боравећи у другој двојници кроз непрекидно кретање узајамне љубави – „игра у круг“ Тројице. Међу њима је ванвременски дијалог, предивно насликан на Рубљовљевој икони помоћу три анђела, којој ћемо се ускоро вратити. Прва личност говори другој кроз вечност: *Ти си Син мој љубљени* (Мк 1, 11); кроз вечност друга личност одговара: *Ава, Оче; Ава, Оче* (Рм 8, 15; Гал 4, 6); кроз вечност Свети Дух ставља свој печат на размену. У овај божанствени дијалог ми сами улазимо молитвом.²⁷

Када покушавамо да се молимо, шта се дешава? На почетку осетимо празнину, неразговорност, збуњеност. Онда ћемо можда имати тану свест да је делатност онога који моли – што сматрамо, на почетку, нашим делом – заправо активност Другог. Имамо осећај да смо „увучени у молитву“; схватамо да на најдубљем нивоу нисмо ми они који се молимо, већ Бог који се моли у нама. А Бог који се моли у нама јесте лично Света Тројица. Схватамо да смо ухваћени у разговор који је већ у току – божански разговор, вечни дијалог Свете Тројице. Сви чујемо Бога Оца како нам лично говори: *Ти си Син мој љубљени*; ми постајемо синови у Сину, и Светим Духом ми дајемо синовски одговор *Ава, Оче*.

Овакав је значај учења о Светој Тројици. Бог је љубав – не љубав према самом себи, већ узајамна, подељена љубав. Бог је размењивање, само-давање, солидарност. Ако је то заиста оно што учење о Светој Тројици говори, онда то није пуки случај апстрактне спекулације, лишен практичног садржаја, већ нешто што има изненађујуће, револуционарне последице на нашу личност. Он се тиче живота и смрти – вечног живота и вечне смрти. Као што је Владимир Лоски говорио: „Између Свете Тројице и пакла нема другог избора.“²⁸

Али, пре него што размотримо шта могу бити практичне последице, треба се суочити са озбиљним потешкоћама. Јесмо ли можда застарили у тритеизам? Често је примећивано да је „друштвено“ разумевање Тројице – које смо овде покушали да представимо – подривало Божије јединство, и у ствари потврђивало постојање три Бога, а не једног. Папа Бенедикт XV, управо из овог разлога, 1745. године критиковао је представу која се налази на Рубљовљевој икони, као Тројицу осликану у три различите фигуре.²⁹ Модерни поборници „друштвеног“ поимања Тројице, како њихови критичари тврде, читавају у патристичким појмовима *prosopon* и *hypostasis* нама савремени смисао онога што треба да буде личност. Модерни појам „личност“ има снажно, психолошки истакнуто удаљавање (зато се и преиспитује) од древног грчког појма *prosopon* и *hypostasis*. У данашње време уобичајено личност доживљавамо субјективно, у појмовима самосвести, док патристички појам има објективнији карактер. Почевши од модерне идеје о личности као о

централној области самосвести, сазнавања, осећања и воље, бранитељи „друштвеног“ приступа (како њихови критичари тврде) су тиме приморани да припишу таква три центра Божанству, а у ствари да утврде постојање три Бога. Али када Оци говоре о три *prosopon* или три *hypostaseis*, никада немају намеру да афирмишу три различита центра свести у Богу.

Овако тече аргументација критике и заслужује да буде озбиљно схваћена. Тачно је да су грчки појмови који су у питању мање психолошки, мање окренути унутрашњости од модерних појмова о личности.³⁰ *Prosopon* је на грчком формиран од *pros*, „према“, и *opsis*, „лице“ или „аспект“, тако да дословно значи „изгледати према нечему“. Латински еквивалент *persona* има дословно значење „звучати кроз“ (*per + sonare*). *Prosopon* или *persona* означавају издвојене природе са којима неко ступа у контакт гледањем у њих или слушањем њиховог говора. У неком случају првобитна значења речи мењају се субјективно, сопственим унутрашњим смислом самосвести. Термини имају објективне карактеристике, означавајући начин на који се личност појављује спољашњем посматрању; они не подразумевају самосвесност, већ сусрет и конфронтацију. У случају Свете Тројице, када рани хришћански аутори разликују Оца, Сина и Светог Духа као три *prosopon* и *personae*, то не значи да они постављају три различита средишта самосвести у Богу. Они само тврде да Отац, Син и Свети Дух појединачно изражавају посебан „лик“, нарочити „аспект“ или „глас“ Божијег постојања. Слично би се могло постићи у разматрању термина *hypostasis*. Он је повезан са глаголом *hyphistemi*, који, када је прелазни, значи „стајати испод“, „подражавати“, а када је непрелазни значи „непроменљиво постојати“. Према томе, схваћен прелазно, *hypostasis* значи оно што „стоји испод“ својства или особине, што даје поуздано и изворно постојање; схваћен непрелазно значи да нешто има чврсто постојање, стабилност или трајност, на супрот привидној или пролазној фази. Још једном, дакле, разум је пре објективан него субјективан. *Hypostasis* се није првобитно схватао у појмовима самосвести, већ је означавао да нешто има конкретно и посебно постојање, што је јединствено, диференцирано и трајно. Ако су, дакле, Отац, Син и Свети Дух издвојени као три ипостаси (*hypostasis*), то не значи, као и раније, да су они три различита средишта самосвести, већ да је сваки од њих посебан и трајан „модалитет постојања“ (*tropos hyparxeos*).

Из свега овога Карл Барт изводи закључак да оно што данас подразумевамо под „личношћу“ треба одредити, у случају Бога, не као три *prosopon* или *hypostaseis*, већ као једну суштину. Бог нису три лич-

ности, већ једна, не три „Ја“, већ једно Ја три пута поновљено.³¹ Барт, дакле, више воли да говори, не о три личности у оквиру Свете Тројице, већ о три „начина постојања“.³² Карл Рахнер у својој књизи *Тројица* (Њу Јорк 1970) усваја паралелну позицију и говори о три „начина живота“, док Џон Мекјуари о својим *Принципима хришћанске теологије* (1977) говори о три „кретања бића“.

Барт несумњиво износи значајно гледиште. Ми не треба да претпостављамо да су Свети Оци подражавали под *prosopon* или *hypostasis* исто што ми данас подразумевамо под „личношћу“ или „карактером“. Наш појам личности мењао се кроз векове на суптилан, али значајан начин. Нова гледишта у периоду Ренесансе и скорашња у радовима Фројда, Јунга и осталих истраживача у области психологије увећала су у многоне нашу осетљивост за унутрашње процесе самосвести. Ипак, треба да будемо обазриви и не преувеличамо промене. Личност није само савремено откриће. У класичном грчком свету дефинитивно је постојало разумевање личности као свесног субјекта и ово значење личности евидентно је у Новом Завету и патристичким текстовима. У молитви у којој се Исус моли своме Оцу и Отац му одговара, поуздано смо сасвим у праву када овде уочавамо дијалог између два свесна субјекта, између две „личности“ у модерном смислу речи. Овде је уплетено много више од два „начина постојања“; посебно у поимању узајамне љубави. Четврта молитва подразумева однос између Оца и Сина (Јн 3, 35; 10, 17; 15, 9; 17, 23-24). Али „покретачи“ или „начини постојања“ не могу волети једно друго; само су личности способне за узајамну љубав. Да ли Бартов приступ даје довољно места за ову међусобну, Тројичну љубав? Ако се „социјално“ учење доведе до краја, долази у опасност да постане тритеистичко. Да ли налазимо у теолозима као што су Барт, Рајхнер и Мекјуари одговарајућу тенденцију директно супротну модализму? Није ли овде присутан ризик од деперсонализовања Тројице? То је нешто што узнемирава не само православне, већ и неке римокатолике.³³

Њумен је, чини ми се, једном описао теологију као „говор и ћутање са позитивним ефектом“ и то је сигурно тачно у теологији Тројице. Имамо стално нешто да „кажемо“ и „прећутимо“, проверавајући и супротстављајући један приступ другоме. То се односи и на „социјални“ приступ као и на остале. Али сви интерперсонални погледи на Свету Тројицу истичу појам Кападокијаца о Божанској заједници која, сама по себи, не треба да буде тритеистичка. Овај појам има неупоредиву предност: даје смисао Тројици, представљајући Бога у појмовима узајамне љубави. Зато што је, како је Ричард од Светог Виктора правилно запазио, узајамна љубав она која омогућава унутар нашег људског искуства најмање несавршену аналогију Божанског живота.

(наставиће се)

са енглеског превела Марија Дабетић

напомене:

¹ The Good Cuppa Guide: Where to have Tea in London, blended by Jonathan Routh, milked and sugared by John Glashan (London 1966), p. 38.

² Karl Rahner, Remarks on the Dogmatic Treatise De Deo. Theological Investigations, Vol IV (London 1966), p. 79.

³ Clara Svendsen, Nboteter om Karen Blixen (Copenhagen 1974), p. 16.

⁴ Vladimir Lossky, The Mystical Theology of the Eastern Church (London IW), p. 66.

⁵ Illtyd Trethowan, Mysticism and Theology: An Essay in Christian Metaphysics (London 1971), p. 65.

⁶ Oration 31 (Theological Oration 5), On the Holy Spirit, 26-27 (PG 36. 161c-164b).

⁷ On the Holy Spirit XVIII, 45 (PG 32. 149C). О значају термина *koinonia* у тринитарној теологији светог Василија, види: John D. Zizioulas, Being as Communion. - Studies in Personhood and the Church (London 1985), p. 134.

⁸ О разлици између природе и личности код светог Василија, Letter 381, 4 (PG 32. 332A, D).

⁹ De Trin. I. VIII. 15.

¹⁰ De Trin. IX. II, 2-v, 8.

¹¹ De Trin. X. XI, 17-18.

¹² Ово је добро истакнуто запажање Џералда Бонера, St. Augustine's Doctrine of the Holy Spirit', Sobornost 4:2 (1960), pp. 51-56.

¹³ De Trin. VIII. X, 14.

¹⁴ De Trin. XV. XVII, 29.

¹⁵ PL 196. 915-30; critical text by Jean Ribailier (Paris 1958).

¹⁶ De Trin. 111. 15.

¹⁷ De Trin. 111. 4 and 6.

¹⁸ De Trin. 111. 14 and 19.

¹⁹ De Trin. 111. 15.

²⁰ De Trin. 111. 10.

²¹ Summa Theologiae 1. 32. 1 ad 2.

²² Zizioulas, Being as Communion, p. 17.

²³ Karl Bart, Dogmatics in Outline (New York 1959), p. 42.

²⁴ Leonard Hodgson, The Doctrine of the Trinity (London 1943), p. 107.

²⁵ О историји појма *perichoresis* види: G. L. Prestige, *God in Patristic Thought* (London 1952), pp. 291-9.

²⁶ On the Difference between Essence and Hypostasis, 8 (PG 32. 340C).

²⁷ Овде и на другим местима у овом чланку, захвалан сам необјављеном раду др Саре Кокли, 'The Trinitarian Concept of God', shortly to appear in J. A. Baker, ed., *We Believe in God* (a report on the doctrine of God by the Church of England Doctrine Commission).

²⁸ Vladimir Lossky, *Mystical Theology*, p. 66; Лоски приређује казивање оца Павла Флоренског.

²⁹ Hans Kfing, *On Being a Christian* (London 1977), p. 474.

³⁰ Оно што следи јесте кратко сумирање комплексних појмова. За потпунији увид, погледај: Prestige, *God in Patristic Thought*; Cyril C. Richardson, *The Doctrine of the Trinity* (New York 1958).

³¹ Barth, *Church Dogmatics* i. I (Edinburg 1936), p. 403.

³² Barth, *Dogmatics in Outline*, p. 42.

³³ Види, на пример: Joseph A. Bracken, What are they saying about the Trinity? (New York 1979).

ПИТАЊЕ ИЗВОРНОСТИ

Пред читаоцима Каленића је поглавље из књиге Теме хришћанске етике Г. Мандзаридиса, В. Јулциса, И. Петруа и Н. Дзумакаса чије друго издање је управо изашло из штампе у издавачкој установи Епархије шумадијске

ри су основна обележја која осликавају и управљају изворним и истинитим хришћанским животом: вера, нада и љубав. Вера представља пројаву слободе. Нада је сила ове слободе. А љубав је живот у слободи. Без вере не може бити наде. Но и без наде вера се не може одржати. На крају, без вере и наде заједно не може се гајити љубав.

Вера

Човек је обавезан да прихвата постојање свих чуплима опажљивих ствари које га окружују, без обзира да ли то жели или не. Ако макар и на тренутак порекне постојање било чега, на пример једног дрвета, куће, реке која је пред његовим очима и делује, не узимајући у обзир њихово присуство, одмах ће на себи осетити последице свог порицања. Међутим, овако не стоје ствари и са Богом. Бог постоји свуда, али не намеће прихватање Свог постојања неком природном или другом силом. Признавање Божијег постојања и Његовог присуства у свету препуштено је човековом слободном избору: то је питање вере. Ово не значи да свет није путоказ, који указује човеку на Бога, или да вера у Њега не представља егзистенцијалну човекову потребу. Но, упркос свему овоме, веру у Бога не намеће никакво спољашње приморавање, већ она представља израз слободе.

Хришћанска вера у својој коначној анализи није религијска вера, као што ни хришћанство у коначној анализи није религија. До религије се долази човековом кретњом ка Богу, односно, она је један општи феномен, који израња из друштвеног живота људи. Супротно овоме, хришћанство се појављује кретањем Бога ка човеку. Реч је о непоновљивом револуционарном догађају, који оповргава сваку друштвену конвенцију или вредност. У религији се човек жртвује за Бога. У хришћанству се Бог жртвује за човека. Додуше и хришћанство се, у мери у којој се доживљава и изражава у друштвеном животу људи, јавља и као религија. Религија у овом случају, представља секундарну, а не примарну појаву. Хришћанство је заправо одговор човека на позив Бога, који се открива.

Хришћанска вера не укида људско знање, но није ни ограничена његовим уским оквирима. Људско знање односи се на сва светска збивања и ствари (на све оно што се да ограничити у оквиру пропадљивог света), док хришћанска вера управља човека ка извору живота и његовог постојања. Искуство хришћанске вере задобија се прихватањем Божијег откривења, прихватањем Бога који се јавио “у Христу”, ради спасења и обновљења света. Ова вера се не може поистоветити са теоријским прихватањем

неких религијских истина, већ са ступањем у нови живот: у живот “у Христу”, који преображава и обнавља читав људски живот.

Хришћанска вера није идеологија, већ истинна слобода и живота. И Црква, у којој се живи хришћанска вера, није носилац идеологије, већ тело Христово или заједница обожења, у којој се остварује обнављање света и обожење човека. Када се хришћанска вера претвори у идеологију, она се тада унаказује и уништава. А када се Црква претвори у компромисну институцију, која служи сваком светском режиму, тада се отуђује и умртвљује. Православље, поред свих магловитих и негативних фаза током своје историје, није престајало да чува неокрњеним идентитет своје вере. И код нас, и поред сваког лошег па чак и провокативног представљања Цркве, Она не престаје да представља јединствени духовни простор, који може да уједини све нас.

Нада

Нада се напаја вером, али исто тако нада оживљава веру. Зато, када изостаје нада, вера се повлачи. Шта више, без наде се умртвљује будућност и слобода бива узалудна. У Цркви се нада, као и вера, везује непосредно за Христа. Сам Христос је нада верних. А ово је тако, зато што у Христу постоји пуноћа свакога блага за човека.

Човек надом ходи ка будућности и тако уобличава перспективу свог живота. Конкретније, надом у Христа човек уобличава перспективу коју не ограничавају стеге овога света и која се не зауставља пред смрћу. И као што Христа не побеђује смрт, исто

тако она не побеђује ни верника, који учествује у телу Христовом божанском Евхаристијом. Смрт, која представља последњу фазу живота, не препречује перспективу живота, већ постаје прелаз у истинити живот – живот за којим човек жуди и који Христос даје човеку.

Овај истинити живот, којег смрт не побеђује, започиње у садашњости. Управо онако као што се Царство Божије, које ће се открити у будућности, већ налази у историји. Стога и хришћанин својом вером и надом већ учествује у бесмртном животу Царства Божијег. Но истовремено, хришћанин ишчекује васкрсење мртвих и живот будућег века: *Сада смо дјеца Божија, и још се не откри шта ћемо бити; а знамо да када се открије, бићемо слични Њему.* (1 Јн 3, 2) Ова нада управља животом верника и гаји његово ревнитељско настројење за нечим бољим. Ово боље увек је могуће, уколико га човек жели и ревнује за тим.

Љубав

Љубав је најбитније искуство живота. Искуством љубави започиње људски живот. Њу пре свега пружа материнска љубав. Материнска љубав је природна љубав, која детету пружа осећај родитељске бриге и сигурности. Истовремено, ова љубав даје детету могућност за опстанак и развој. Материнска љубав највише је везана за несебичност. Супротно овоме, љубав детета према мајци, која је исто тако природна љубав, највише је повезана са себичношћу. Кроз лични и друштвени живот детета, као уопште узев и сваког човека, одражавају се и други видови љубави, са већим или мањим степеном себичности.

Ако желимо методолошким редом да поређамо различите типове љубави, можемо разликовати: а) Себичну љубав, која се поводи за коришћу (нпр. слава, новац, уживање), б) Природну љубав, којом управља природна наклоњеност (нпр. љубав родитеља према деци, деце према родитељима) и в) Несебична љубав, која извире из несебичне саможртве човека према нечему што је изван његовог бића (нпр. према ближњем, према Богу). Себична љубав нема ни једну позивитну етичку вредност. Управо супротно, она је чак и за осуду. Природна љубав поприма позитивну етичку вредност у оној мери у којој тежи за несебичношћу. Коначно, несебична љубав има неприкосновену етичку вредност и наилази на одобравање јавног људског суда.

По хришћанској етици, до усавршавања човека долази његовим прелазом из себичне у несебичну љубав. Другим речима, човеков напредак у несебичности показује и меру његовог етичког усавршавања. Но, овај напредак захтева ревновање и самоодрицање. Ако човек робује својим страстима и прохтевима и ако гледа на људе из свог окружења као на средства за остварење својих циљева, не може да напредује у етичком погледу. Стога и дух благостања, који влада у наше доба, спречава развој истините љубави.

Коначно, истинита љубав, по учењу Цркве, јесте учешће у Божанству. Због тога се, уосталом, љубав не може ограничити ни простором ни временом, и њу не могу детерминисати разорне и погубне силе времена и простора. Истинита љубав се очувава у вечном присуству Божијем. Супротно овоме љубав, која се не ослања на Бога, привремена је и пролазна, и иако може да има спољашња обележја љубави, на крају се не показује као истинита љубав. Само онда када човек крене од љубави према Богу и на Њега ослони љубав према своме ближњем, само тада смешта себе у перспективу истините и саборне љубави, која васпоставља јединство људске природе. Без љубави према Богу нема истините љубави према ближњем. Но и без љубави према ближњем нема истините љубави према Богу.

превела са грчког Јелена Касатис

ПРАВЕДНОСТ И ОПРАВДАЊЕ КОД КАПАДОКИЈСКИХ ОТАЦА: ТУМАЧЕЊЕ СВЕТОГ ГРИГОРИЈА НИСКОГ

Праведност Бога у икономији спасења

Мотив праведности Бога и оправдања човека није међу најзаступљенијим у списима Ниског, па ипак, тамо где се појављује представља његове оригиналне ставове. Фундаментални текст од којег треба поћи да би се следила Григоријева размишљања о овој теми је без сумње *Велика катихеза*, јер је то дело у којем се непосредно разматра проблем повезаности праведности Бога и искупљења човека. Размишљење о Божанској праведности се уклапа у сложено доказивање којим Ниски намерава да одговори на приговор о неопходности Оваплоћења за искупљење човека: „Због чега је природа Бога сједињена са нашом, спасавајући људски род на свој начин, ако би могао тај задатак да оствари само једном заповешћу?“ (Grande Catechesi 19, 1 - La traduzione dei passi della Grande Catechesi è di C. Moreschini in: Gregorio di Nissa, Opere, introduzione, traduzione e commento a cura di C. Moreschini, UTET, Torino 1992 /*Велика катихеза*/).

Григорије започиње доказивање: „Ако сва добра својства треба да се слију у мишљење које имамо о Богу, онда морамо да испитамо да ли је у односу на човека божанској икономији недостајало неко поимање које приличи Богу“ (Grande Catechesi 20, 3). Тумачење плана спасења се илуструје повезивањем са Божанским атрибутима. Доброта Бога не би била корисна ако је мудрост не би оснажила, а мудрост одвојена од праведности не би остала добра сама по себи.

Али, шта је праведност? На овом месту Григорије уводи и оригинално развија једну теорију већ присутну у предању, повезујући је с мотивим Божанских атрибута: ону теорију искупљања које треба платити ђаволу за човека који му се добровољно покорио. Бог је праведан и није нас ишчупао силом од непријатеља коме смо се продали слободно: „Где је у свему томе праведност (икономија спасења)? У невршењу тиранске власти у границама у којима влада над нама људима и у неотимању од поседника, само зато што поседује већу снагу и не даје мотив за оправдање ономе који је човека учинио својим робом посредством задовољства.“ (Grande Catechesi 22, 1)

Да би расправљање учинио јаснијим, Ниски прибегава једном поређењу инспирисаном тужном друштвеном појавом његовог времена: ако неко употреби силу против онога који купи роба и врати свог роба, човек који је продао његову слободу за новац био би сматран неправедним јер би покрао онога који је правилно купио, али закон га не спречава да плати откупнину. На исти начин и за ропство греха које нас покорава ђаволу, требало је да онај који ће нам због своје добротe вратити слободу, делује не на тирански начин, него надахнут праведношћу. А то се заснивало на давању, као откупнина за затвореника било које цене коју је власник хтео. Процењујући

Христову моћ која се испољавала у његовом животу и у његовом чудесном деловању, непријатељ види да „предмет који му је понуђен у замену требало би да буде утолико већи уколико га није имао и због тога га је изабрао јер је био цена искупљења оних који су држани закључани у тамници смрти“. То не би било могуће да Бог није био „сакривен у плоти“, тако да се непријатељ, посматрајући ту природу која му је била блиска (плот), није уплашио приближавајући се тој вишој сили.

Мотив „преваре“ изведен од Бога Оваплоћењем на штету ђавола присутан је и у *Беседи 39*. Ниског: „Пошто је веровао да је непобедив, онај који је успоставио зло и који нас је преварио надом да ћемо постати богови, преварен је ето одбраном плоти да би сусрећући се са Адамом дошао да се супротстави Богу. Тако је нови Адам могао да спаси старог Адама и да буде укинута осуда плоти пошто је смрт била успостављена као смрт плоти“ (Gregorio di Nazianzo, or. 39, 13. La traduzione è di C. Moreschini in: Gregorio di Nazianzo, Omelie sulla Natività, Città Nuova editrice, Roma 1983).

Следи доказивање Ниског да начин искупљења заједно представља доброту, праведност и мудрост Бога: праведност се огледа у идеји откупа посредством размене. Бог се не понаша као тиранин ни према ђаволу и не пориче чин слободног избо-

ра човека који се добровољно предао непријатељу. Може се доћи до можда донекле смелог закључка да за Григорија у срцу Божанске праведности обитава човекова слобода и њено испољавање чији исход, мада негативан, не може бити поништен тиранским чином. Најновија критика с правом истиче централну тему слободе и слободе избора (proairesis) у размишљању Ниског. Међутим, могао би да се истакне приговор у вези с праведношћу и мудрошћу које се остварују у Божанској икономији: Бог се послужио обманом да би нас спасио; Божанска природа је била „сакривена“ у људској у Христу и непријатељ је није препознао. Ипак Григорије тврди да се баш у томе испољава праведност Бога: „узвратити свакоме према својим заслугама и ако варалица остане преварен на свој начин то показује праведност Бога... заиста праведно је свакоме приписати оне последице чији су узроци и почети били утврђени од те исте личности... али сврха свега овога била је промена на боље... Онај који је истовремено праведан, добар и mudar измислио је обману да спаси онога који је био искварен; на тај начин учинио је добро не само ономе који је био изгубљен него и ономе који је изазвао пропаст... најгори елемент је поништен и доведен до непостојања и из тога свега следи корист за онога који је очишћен од ових зала“ (Grande Catechesi 26, 3). Ниски овде циља на учење о апокатастази, надахнуто Оригеном, на коначну обнову целокупне твари, обухватајући и побуњене анђеле, у пуноћу бића. У *Четвртој проповеди* посвећеној тумачењу Блаженстава, делу које претходи *Великој Катихези*, Григорије разматра ограничен и разумевањем вере неосветљен појам „уједначене“ праведности, који је стоичког порекла. У наставку ћемо видети мотив за такво посматрање.

Други приговор који се истиче против праведности плана спасења, наставља доказивање у *Великој Катихези*, је неширење вере у Христа, истинитог оваплоћеног Бога на све људе, ако је истина да је она само „брига“ за спасење човечанства. Григорије одговара: „Позив Бога је једнак за све, без разлике у односу на националност, друштвени ранг или узраст; и заиста, баш због тога на почетку проповедања, због надахнућа одозго, служитељи Речи су били способни да истовремено говоре исти језик свих народа и баш због тога нико није остао лишен добара учења“; али: „Онај који има власт у универзуму управо зато што је имао веома велико поштовање за човека, оставио је да нешто буде приписано и нашој моћи чији је господар свако (и само Он). Ради се о слободном избору“ (Grande Catechesi 30, 3 ss).

Ипак неко и даље инсистира: „Да је Бог хтео, могао је силом да привуче чак и оне који су се опирали да прихвате проповедање.“ Григорије одговара: „Где би завршио слободан избор, где врлина а где вредност?“ (Grande Catechesi 31, 1). Опет вам кажем да је у средишту човекова слобода и дарезљивост Оца који не укида, као господар, човекову одлуку, макар била и негативна.

Праведност човека

Четврто блаженство (Матеј 5, 6) нуди Григорију могућност да темељно проучи која је то праведност коју човек треба да следи: „они који су истраживали овај проблем кажу да је праведност хабитус који свакоме дели према заслуги... ја међутим, управљајући поглед на узвишеност Божанског закона, сматрам да треба да размишљамо с више обзира о ономе што је речено у односу на ову праведност“ (Sulle beatitudini or. IV PG 44 1236 a. La traduzione dei passi tratti dalle orazioni sulle Beatitudini è di A. Penati in: Gregorio di Nissa, Commento al Nuovo Testamento, a cura di A. Penati, Coletti Roma 1992). Утврђивање једне поуздане једнакости, наставља Ниски, доиста приличи ономе који заузима позицију ауторитета; али маса људи се враћа мноштву поданика и потчињених управљању. Дакле: „Ако је у расправама мудрих пагана сврха праведности једнакост и ако, с друге стране, високи положај повлачи неједнакост... претходно изложен говор... непосредно се оповргава неједнакошћу у животу“ (Ibidem). Очигледан је Григоријев однос према стоичкој формулацији класичне доктрине о праведности, а исто тако је очигледна његова ослобођеност од могућности изградње друштва заснованог на једнакости.

Ниски затим наставља да истражује каква је то праведна „потреба“ на коју се односи *Четврто блаженство*. Што се тиче природне потребе, неправда се догађа када: „Нагон прелази преко неопходних граница корисности“, када се жеља човека губи у бескрајном „лошем“ и у једној бесциљној забринутости за ствари: из ове похлепе се рађа неправедност и друштвена неједнакост коју Ниски објашњава различитим примерима узетим из свакодневног живота моћних, који су толико богати и дрски колико заборављају на своје порекло и на бол на коме се гради њихово благостање.

О неправедности која се рађа из похлепе, више пута и са ауторитетом је свој суд истакао Василије Велики Кесаријски, међу

кападокијским оцима најпажљивији и најосетљивији на друштвене проблеме своје Цркве. Похлепа се рађа из неправедног суда. Богат човек, слеп према јасноћи своје створености, осећа се творцем сопственог живота и господаром ствари које поседује: „Коме чиним неправду, каже тврдица, будући да присвајам оно што ми припада? Реци ми: које ствари ти припадају? Одакле си их узео да би их увео у живот... Зар ниси изашао наг из крила своје мајке? Зар нећеш да се вратиш опет наг у земљу? Одакле ти долазе ова добра која сада имаш? Ако одговори: случајно... не препознајеш Творца нити си захвалил Ономе који ти је све дао. А ако препознајеш да твоја добра долазе од Бога... зар је неправедан Бог који дели животна добра људима на неједнак начин... Ти, који заматаваш све ствари у нераскидиву мрежу своје похлепе, отимајући их од многих, можда верујеш да не изазиваш никакву неправду... Добра која си примио да би их свима поделио ти си за себе резервисао... Исто тако си починио неправду према сиромашнима којима си могао да помогнеш“ (Basilio, Sull’avarizia or. VI, traduzione di M. G. Mara, op. cit., p. 171-172).

А јело за којим човек има дубоко усађену потребу, ону коју захтева његова најинтимнија природа, према јеванђељском учењу (Јован, 4, 34), које такође не занемарује потребу за тварним хлебом, представља вршење воље Оца, а воља Оца је спасење човека. Продубљујући разматрање, Григорије у самом Христу приказује праведност Бога и спасење човека, предложено „јело“ одговара људској потреби.

Праведност је вера

Најдубља праведност човека је препознати „глад“ за спасењем које га сачињава, а да би одговорио на ову глад, пут је већ означен у причи о Авраму који је корачао кроз веру, а не кроз оно што је опажао и познавао и баш због тога је достигао врхунац познања Бога који човек може да досегне. Одговарајући полемички на покушај аријанца Евномија да концептуално одреди природу Бога појмом „урођен“, Григорије указује на пут Аврама, аутентичног духовног путовође ка Богу, у коме се показује законитост вере: „она није била написана за њега него за нас, каже апостол Павле (Римљанима 4, 23) – чињеница је да Бог људима као чин праведности нуди веру, а не сазнање. Сазнање, у ствари, поседује склоност духа да испробава... и прихвата само оно што је познато... а оно што измиче разумевању, вера чини нашим, јер нам властитом сигурношћу обећава оно што се не појављује“ (Contro Eunomio II 23 – La traduzione dei passi del Contra Eunomium è di C. Moreschini in: Gregorio di Nissa, Teologia Trinitaria (Contro Eunomio, Confutazione della professione di fede di Eunomio), a cura di C. Moreschini, Rusconi Milano 1994. /Против Евномија/).

Према мишљењу Ниског, најактуелнија опасност је дрскост изненађеног разума, који више не препознаје Тајну, него намерава да оствари спасење конструкцијом софистициране доктрине. Тако је

принуђен да подсети Евномија да: “Веровање да побожност треба да се налази само у доктринама – за кога је то типично, ако није за пагане“; и да: „у исповедању Божанских имена, то јест Оца, Сина и Светог Духа остварује се Тајна побожности и спасење црпи снагу из учешћа у хришћанским тајнама“ (Contro Eunomio III 123). Праведност је тада за човека препознати Тајну Бога и начин постојања којим је Он изабрао да се објави да би нас спасио: „Убеђени у чињеницу да се Бог заиста објавио у плоти, ми се морамо уздати у веру која је једина стварна тајна побожности и која нам је предата од самог Бога и Логоса и коју ћу ученицима исповедати кроз себе“ (Confutazione della fede di Eunomio 4). И даље: “Научили смо оно што можемо да разумемо, уколико имамо веру (а довољна је за наше спасење) у учење које нам је предато“ (Confutazione della professione di fede di Eunomio 21; види Ефесцима 2, 15; 1 Тимотеју 2, 5).

Само вера у Исуса Христа спасава; Христос, који је обесмислио закон заповести једини је посредник између Оца и људи. Христос је разум и праведност Бога: „Отац је Сину поверио сву праведност... Зато они који су били спасени кроз Сина, спасени су снагом Оца а они који су осуђени од Сина суочавају се са осудом у праведности Бога. Христос је заиста праведност Бога, која је откривена кроз Јеванђеље“ (Contro Eunomio III 63).

Библиографија

- W. Volker, *Gregor von Nyssa als Mystiker*, Wiesbaden 1955.
Traduzione italiana: *Gregorio di Nissa filosofo e mistico*, tr. e indici a cura di C. O. Tommasi. Presentazione e tr. dei testi greci di C. Moreschini, Milano 1993.
J. Bernardi, *La prédication des Pères Cappadociens. Le prédicateur et son auditoire*, Paris 1968.
J. Danielou, *L'etre et le temps chez Grégoire de Nysse*, Leiden 1970.
R. Hubner, *Die Einheit des Leibes Christi bei Gregor von Nyssa*, Leiden 1974.
M. G. Mara, *Ricchezza e povertà nel cristianesimo primitivo*, Roma 1991.
C. Desalvo, *L'„oltre“ nel presente. La filosofia dell'uomo in Gregorio di Nissa*, Milano 1996.
G. Dal Toso, *La nozione di proairesis in Gregorio di Nissa. Analisi semiotico – linguistica e prospettive antropologiche*, Patrologia V, Frankfurt am Main – Berlin – Bern – New York – Paris – Wien 1998.

Са умалијанског, из Dizionario di spiritualità biblico – patristica, Borla, превео Михајло Мулановић, професор Богословије у Крагујевцу

ОСТВАРИВАЊЕ МИСИЈЕ ЦРКВЕ КРОЗ ПРОГРАМ ЦРКВЕНИХ РАДИО СТАНИЦА

У својој студији Гордана Јоцић, одговорни уредник Радија Златоусти, приказује шта емитују наше црквене радио станице, али и покреће разматрање проблема мисионарења у медијима, у жељи да у нашој црквеној јавности отвори дијалог по том питању

*„Нисам сигуран јесу ли медији – како се сада схватају и функционишу у црквеном животу – перспектива, али су свакако изазов.“
(др Иван Шашко)*

Живимо у доба секуларизације у којем је након „религије свештеника, политичара и трговаца на ред дошла религија забављача и опсенера“. Мисли се, наравно, на оно што се дешава на пољу медија који су према запажањима социолога постали нека врста „световне религије“. Да би остала савремена, Црква није могла да заобиђе средства информисања у процесу ширења јеванђелске Речи, те је својим осталим икономичким улогама у друштву додала улогу издавача, емitera и веб администратора. То је актуелизовало питање на који начин мисионарити у медијима, што се показало као сложен проблем. Да би бар делимично одговорили на ово питање, одлучили смо да у овом кратком раду анализирамо мисију Цркве кроз садашње програме црквених емitera из доступних програмских шеми шест црквених радио станица Српске православне цркве: Радија Слово Љубве – Београд, Радија Златоусти – Крагујевац, Радија Источник – Ваљево, Радија Глас – Ниш, Радија Искон – Врање и Радија Светигора – Цетиње, и једне римокатоличке – Радио Марије. Намера је да се исприча шта се тренутно емитује на црквеним радијима, док би посебан рад требало посветити томе – како су ти програми „упаковани“.

Уопштено о мисији у медијима

У стручној пракси препозната су два начина размишљања када се конципира програм неког медија. Један је „функционалан“ и нуди слушаоцима или гледаоцима оно што они желе да чују, виде... и обично је глобалан и комерцијализован, други је потпуно супротан – може се назвати „едукативним“, када уредништво жели да наметне теме о којима ће се разговарати, водећи мање или више рачуна о интересовању слушалаца. Црквени медији се налазе негде између ова два концепта. И они, као емитери, имају задатак да спознају истинске потребе човека на које би требало одговорити из угла хришћанства и црквености, али не могу избећи ни једну врсту конфронтирања са савременицима и светом од којих нужно морају бити разликовани. Један истраживач мисије медија у Цркви лепо је приметио да је задатак медија „засађивање помесне цркве“, односно њено оснаживање. У конкретним случајевима у Србији то би значило и оснаживање Српске православне цркве, као и Епархије оснивача.

Медији обично воде рачуна о циљној групи, што је за Цркву посебан проблем јер за њу „нема мушког и женског, Јеврејина и Јелина“, то јест, сви узрасти, сви полови, сви социјални статуси, све нације су њена „циљна група“.

Мисија медија, као и свака друга, одређена је територијално и социолошки. Како су по Закону о радиодифузији у Србији све црквене радиостанице локалне, у конципирању програма потребно је водити рачуна о особеностима саме средине, у чему је доминантно питање да ли су оне претежно једнонационалне (и једноконфесионалне) или вишенационалне (вишеконфесионалне). Делујући у локалној средини црквени медиј жели да је и оснажи у духу хришћанских вредности. Важан је политички и друштвени став локалне самоуправе према верским институцијама, а није без значаја ни то колико има конкурентских локалних радио-станица, каква им је слушаност, као и какав је општи однос према медијима у тој средини...

Црквена мисија у медијима је вишесмерна. Она је усмерена према онима чије је познавање хришћанства површно или никакво, онима који активно живе хришћанским и литургијским животом, као и према оним групама или појединцима који су „изгубили хришћански карактер своје егзистенције“.

Поред свега овога уредник црквеног медија стално се мора присећати и чињенице да се хришћанство пре свега живи литургијским животом, а не прича и препричава, те је стога црквени медиј само помоћно средство које на неки начин треба да подстакне слушаоца да учествује у литургијском животу.

Информативни програм

Већ при оснивању црквених радио станица било је јасно да се уз програм који би носио ознаку верског мора понудити и информативни програм да би се испунили основни закони медија. За саму Цркву питање добре информисаности није темељно питање, али је чињеница да нема зрелог верника ако није обавештен, односно, јасно информисан. Политички програм је забрањен Законом о радиодифузији, док је избор осталих програмских жанрова (формата): образовно-културни, забавно-рекреативни... дозвољен уз промишљање у којој мери су вера и култура, вера и забава, вера и рекреација прожети.

Када је реч о информативном програму готово да нема анализираних радио-станице која се није определила за неку врсту „вести из Цркве“, с тим што их неки пласирају одвојено од осталих вести (Радио Источник из Ваљева) док други то чине заједно са вестима из локалне средине и шире. Под црквеном вешћу подразумева се празник који се обележава тог дана, место и време служења надлежног епископа, а нарочито конкретни догађаји у Епархији као што су полагање камена темељца за нови храм, освештавање, фрескописање, литије, храмовне славе, долазак значајне иконе, долазак знаменитих гостију, трпеза љубави, црквено предавање, културно-уметнички програм, хуманитарна акција, такмичења... Радио Златоусти Српске православне епархије шумадијске је покушао да вешћу учини и крштење, венчање или упокојење члана парохијске заједнице (у специјалним емисијама), али се прикупљање ових података показало као непремотив проблем.

Оснивањем мреже црквених радио-станица уочава се настојање да се вести прикупљају и из других епархија, па чак и других помесних цркава. У томе предњачи Радио Искон из Врања, нарочито од доласка нове уредничке екипе. Ређе су вести из других верских заједница и оне се углавном односе на веће празнике тих заједница или конкретне догађаје (примера ради, Бајрамска софра). Нешто као црквени дневник практикују Радио Светигора („Данас актуелно“) и Радио Слово Љубве („Пресек“). Своју одлучну намеру да се бави најактуелнијим питањима дана цетињска Светигора нагласила је и покретањем емисије „У жижи“.

Занимљиво је и захтева посебно проучавање то што се Радио Глас из Ниша одлучио да свакодневно преноси „Дневник Гласа Русије“. (Узгред речено, „Трећи Рим“ је веома важан и за Цркву и радио у Црној Гори који има посебну емисију под називом „Магушка Русија“ и махом преводи и преноси вести из тамошње помесне цркве, што је, можда последица најбоље развијене сарадње са руским црквеним медијима.)

Како се црквене вести само изузетно објављују и на другим локалним радио-станицама, а и тада прилично невешто, оне су „диференција специфика“ црквених медија у Србији. Изазов је добити вести из што више парохијских заједница са територије целе Епархије.

Верски програм

Верски програм се дели на молитвени и специјализовани.

Молитвени програм се разликује од радија до радија. Нишки Радио Глас нема истакнут молитвен програм у својој програмској шеми. Радио Искон из Врања (прво уредништво) определио се само за две кратке „јутарње“ молитве: Оче наш и Царе Небески. Радио Источник из Ваљева има три блока молитви под заједничким називом „Помолимо се Господу“ (јутарње, свакодневне и вечерње молитве). Емитују их у 8, 14 и 19 сати и 30 минута и у просеку трају по 15 минута. Недељом преносе и снимак Свете литургије. Крагујевачки Радио Златоусти и цетињска Радио Светигора емитују такозване „Часове“, то јест поред јутарњих и вечерњих молитава и молитве у први, трећи, шести, девети час као

и појечерје и Псалтир. Радио Светигора додатно емитује и Акатисте. Радио Слово Љубве из Београда емитује уживо јутарња и вечерња богослужења као и Свету литургију празником и недељом. Радио Марија емитује „Посветну молитву светом Јосипу“ на почетку програма, Јутарњу и вечерњу молитву, Средњи час (у 12 сати), Појечерје, као и снимак Свете мисе понедељком ујутру.

У Цркви се још води дијалог о томе да ли је молитви, и у којој мери, место у електронским медијима. Суштински проблем молитвеног програма, нарочито када је реч о преношењу литургија/миса је „недореченост у односу на теолошко-литургијску датост“, али се са друге стране не може се оспорити „нека врста суделовања“ – васпитавања у молитвености. Молитвени програм је, такође, „диференција специфика“ црквених медија, то јест оно по чему се они разликују од других радио станица, али је и изазов средини која углавном није навикла да слуша овакав програм у медијима, поготово не у дневним терминима. Примера ради, Радио Лепавина (која постоји само као интернет радио-станица) определила се за свакодневни пренос појечерја у 21 сат и 30 што је веома лепо прихваћено од слушалаца, судећи по броју посетилаца овог сајта.

Кључни део верског програма су специјализоване верске емисије. Понајвише се овим емисијама остварује у пракси мисија Цркве и зато је то и најтежи део уређивања програма.

Не само црквене, него и световне радио и телевизијске станице у свом верском програму сматрају незаобилазним емитовање приче о празнику дана, са житијем светитеља који се тог дана прославља. Готово све црквене радио станице имају

овакве емисије само са различитим насловима: „Светац дана“, „Пролог“, „Најбољи васпитачи“... Духовност Светих Отаца као нека врста неговања Светог предања такође је саставни део програма кроз пренос кратких или дужих поука Светих Отаца Цркве у емисијама типа: „Капи живе воде“, „Духовни луг“, „Духовна градина“, „Беседник“, „Беседа“...

Намера Цркве да подучава вернике основним догматима остварује се емисијама типа „Катихизис“ и „Отачник“. Емисије „Православни мисионар“, „На трагу“, „Једини човекољубац“ „Наши разговори“, „Вером кроз живот“ имају, такође, катихетски карактер, али кроз разговор, па понекад и супростављена мишљења („Арена“ – Радио Златоусти). Дијалог, али сасвим другачијег типа остварује се и кроз емисију у којој свештеници одговарају на питања верника. Оваква емисија постоји на програмима свих радио станица, само се разликује по именима: „Питајте свештеника“, „Пастирска поука“, „Реч пастира“, „Пастир добри“ „Логос“... Занимљиво је да је Радио Златоусти покушао са емисијом у којој верници јавно исповедају своју веру („Зашто верујем“), а сличну емисију има и римокатоличка Радио Марија („Исповест вере Хрвата католика“).

Под именом „Катедра“ или „Збор зборила хришћанска господа“ неколико радио станица практикује емитовање снимака предавања одржаних широм Цркве. За читање и тумачење Библије определио се крагујевачки радио кроз емисију „Библијски код“ и Радио Марија у емисији „Упознајмо Библију“. Тумачења литургије су, такође, заједничка многим црквеним радио станицама кроз емисије под називом „Литургијске теме“ или „Небо на земљи“...

Радио Златоусти има посебну емисију посвећену свом Архијереју – „Епископ икона Христова“, која је у контексту снажења Епархије. У њој се осим о епископској служби говори и о конкретној пастирској активности владице шумадијског из недеље у недељу, односно главним епархијским догађајима. Три пута недељно преноси се и Архијерејска беседа. Ревност у преношењу архијерејских беседа својих али и туђих архијереја показују и Радио Светигора као и Радио Слово Љубве.

Образовно-културни програм

Брига Цркве о породици и деци изражена је кроз емисије образовно-културног карактера као што су „Мала црква“, „Нас двоје смо једно“, „Православни дом“, „Мајке хришћанке“... Међу емисијама за децу издваја се „Споменак“ Радмиле Мишев на таласима Радија Светигора и вероватно продукцијом најбоље одрађена емисија о верској настави „Веронаутика“ на програму београдског Радија Слово Љубве. Крагујевачки Радио Златоусти има на свом програму емисије за децу: „Причам ти причу“ и „На часу веронауке“, а такође је, у време уписа ђака, емитовао као рекламу за верску наставу „Пастирско писмо епископа шумадијског о веронауци“ (шест пута дневно). Постоје и специјализоване емисије за младе као што су „Деца апокалипсе“ на цетињском радију и „Целомудрије“ на крагујевачком. Мисија Цркве остварује се и кроз специјализоване емисије повећане на пример болестима зависности и суициду („Жеђ“ – Радио Златоусти) или опасностима од секти („Да вас нико не превари“ – Радио Светигора и „Дрво зла“ – Радио Златоусти). И брига о про-

свети, култури, здрављу, особама са инвалидитетом и екологији схваћена је као део мисије. Емисије „Образ просвете“, „Ортодокс култ“, „Здрав ко дрен“, „По мери човека“, „Биље и здравље“, „Еко ехо“ (Радио Златоусти) „Са Богом и Хипократом“ (Радио Источник) посвећене су овим темама. Како многи од Цркве очекују да буде „образложење наде“, „уливање сигурности“, „прихватање и бдење над људским вапајима“, значајан покушај је продукција емисија социјалних тема типа „Људски град“, на таласима Радија Златоусти. Неговање етичких тема такође је задатак црквених медија, кроз цео програм али и засебне емисије типа „Није лако бити фин“.

Велики број емисија посвећених српском језику и српској књижевности, указује на закључак да Црква држи да је и очување српског језика и ћириличног писма оно о чему она такође треба да проповеда. Подстицање читања остварује се кроз програм типа „Христос у српској књижевности“, „Дарови предака“, „Радио књижара“, а Радио Златоусти је у својој летњој програмској шеми преузео праксу руских црквених радио станица – читања књига у одређеним терминима, што практикује и Радио Марија.

Од занимљивих емисија поменућемо и путописну емисију „Јерусалим од злата“, као и емисију „Чуда Божја у 20 веку“, обе на програму Радија Светигоре. Ту си и емисије типа „Мелем“ (Радио Златоусти) које покушавају да отворе национална питања или „Етно Србија“ које се враћају етничким темама. Интригантна је и емисија Радио Искона о старом Врању.

Музички програм

Музичко уређивање црквених радио станица захтева посебно проучавање. Утисак је да се већина радио станица определила да им музика буде темељ забавности програма, али и да кроз свој програм упознаје слушаоце са богатим наслеђем духовне музике, која се само изузетно чује на програмима других радио станица. Приметно је и уверење да црквена мисија треба да се остварује и кроз едукацију слушаца у музици. Тако рецимо, Радио Светигора има емисију „Без гусала разговора нема“. Радио Слово љубве уз емисије „Цез секвенца“ или „Класична секвенца“ емитује и музички путопис – „Стазама живе воде“. И нишки Радио Глас има издвојену образовну музичку емисију коју је назвао „Музичка кутија“ и другу у којој емитује само литургијску музику под називом „Антидор“. Осим духовне музике, већина ових станица емитује и етно музику, као и стару српску изворну народну музику, чиме потврђује своје опредељење да чува српско наслеђе и традицију.

Освећтан обновљени Преображењски храм у Доњој Сабанти

ХРАМ – СВЕДОК НАШЕ ВЕРЕ ПРЕД БОГОМ

пископ шумедијски Господин Јован благоизволео је 18. септембра ове године у селу Доња Сабанта надомак Крагујевца да освећта храм Преображења Господњег, који је подигнут пре тачно сто година. Историја храма у Сабанти, почевши од његове градње па све до коначног освећења, проткана је догађајима који показују моукотрпно трајања наше Цркве у историји, тако да је освећење због неповољних прилика више пута одлагано. Иначе, цркву у Доњој Сабанти започео је да подиже прота Гвозден Илић 1885. године, да би градња била завршена 1910. године,

наше смирености, из чистог срца, из осећања да смо недостојни да се назовемо децом Божијом. Нашу недостојност допуњава благодат Духа Светога, кога смо данас призвали на освећењу овог храма и на освећењу дарова на светој Литургији. Ми смо се данас молили да оно што се овде, у овом храму приноси, да оно што је природно буде претворено у натприродно, да наши дарови, хлеб, вино, уље, тамјан, али првенствено наша молитва, буду примљени од Господа и да све ово буде претворено у натприродно, да би тако, наитијем Духа Светога, Дух Свети пребивао у нама.

Браћо и сестре, молили смо се Духу Светоме, Тројици једносушној и неразделивој. И Дух Свети кога смо сви примили на светом крштењу, запечатио је данас, када смо светим миром помазили овај храм – као дете када се крштава – веру првославну свих оних који улазе у овај свети храм да се Богу моле. Овај храм подигли су ваши преци. Ето, била су таква времена да је он давно подигнут, а тек је данас освећтан. Али, оно што се у њему служило и приносило, то је било освећтано. Богу хвала, вашом љубављу, трудом, залагањем, учинили сте да га обновимо. И овај храм је сада леп, бео, што симболично значи да и наша душа и наше срце треба да буду чисти. Потребно је да када улазимо у цркву

када је и заказано освећење. Већ најављен долазак у Сабанту митрополита београдског Димитрија на освећење није се остварио. И потоњи неповољни за Цркву историјски догађаји нису дозволили да ова богомоља буде освећтана.

Долазак свештеника Јадрана Димовског 1995. године на ову парохију, која има тек нешто више од пет стотина парохијана, обезбеђује свеопшту обнову Цркве у Сабанти, тако да је и овај храм у потпуности реновиран. У самоме храму је остао иконостас постављен за време свештеника Драгослава Величковића 1929. године, а који је рад иконописца Владимира Зелинског, затим меморијална табла припремљена за неодржано свештање, у којој се наводи да су радови на изградњи храма окончани 1910. године.

Након освећења и свете архијерејске Литургије, епископ шумедијски Господин Јован верном народу овог краја изговорио је следећу архипастирску поуку:

„Благодат Светога Духа силази на сваку нашу искрену молитву, на ону молитву која излази из

преиспитамо себе како улазимо у храм Божији, да се мало загледамо у срце своје, да видимо ко је то у нашем срцу, у нашој души, у нашим мислима. Да ли смо очистили срце да Светиња Божија уђе у нас, јер Светиња неће да пребива у нечистом срцу, ту Дух Свети неће да обитава. Ми сви јесмо примили Духа Светога на крштењу и примамо га кроз свете Тајне, али је врло важно да знамо да када нечисто живимо Дух Свети одлази. Али Дух Свети се враћа, као што је Господ сишао са неба и пошао за човеком када му је човек окренуо леђа, тако и Дух Свети када се мало очистимо, када се удостојимо пред Богом а понизимо се пред људима, тада Дух Свети поново улази у нас. Јер Господ непрестано, непрекидно стоји крај наших срдаца, стало куца и пита – да ли хоћеш да ја будем у теби?

Пазите, браћо и сестре, Бог се толико смирује да пита, господар пита слугу, да ли ће му дозволити да уђе у њега и обитава. И каже се у Јеванђељу, у онога који отвори врата свога улази Света Тројица и настањује се. Ето, та Света Тројица ушла је и данас у овај свети храм.

Од срца се захваљујем свима вама и вашем свештенику што сте помогли да се улепша овај храм. Добро се сећам, када сам дошао за владика

на хоће да човек буде уместо Бога. А то је страшно. Зато се опет помолимо Богу, као што смо се данас молили, да Господ утврди Цркву своју, да учврсти народ Божији у вери, вери православној. Ако смо у вери православној онда смо и Срби.

Ми имамо на кога да се угледамо. Ево, на пример, на ваше претке који су ову цркву градили. Нису овај храм градили само за себе и за своју генерацију, него ево и за нашу генерацију. И он ће остати сведок вере њихове, али Богу хвала што сте ви помогли да се овај храм обнови, што сте се ви ујединили, спојили са вашим прецима који су овај храм градили, не у славу своју него у славу Божију.

Погледајте свете оце – и кад највећа дела стварају, они то не приписују себи него сили Божијој и у славу Божију раде. А ми данас знамо, ако смо тамо неку циглу ставили, да се бусамо у прса, ја, ја, ја... Док не избацимо то ја из себе и не заменимо ја са ти, нисмо

шумадијског, како је лоше изгледао овај храм. Данас је он, хвала Богу, васкрсао. Надам се и молим се Богу и Светој Тројица, да васкрсне душа и ваша и моја. Потребно је да стално васкрсавамо у добру. Али васкрсења нема без преображења, без нашег преображаја. А коме не треба васкрсење? Ако си и најмање погрешιο, ти си умро. Зато и теби и мени треба васкрсење, да васкрсне наша душа, да васкрсне наше срце, да васкрсну наша осећања. Треба да живимо колико-толико честито и ваљано.

добри хришћани, нисмо добри православци, нисмо добри Срби.

Али, Господ је милостив и зато се молимо за Његову милост, да нам буде милостив, а да ми колико-толико покажемо љубави према Богу и према човеку. Нека смо срећни и Богом благословени.“

За старање о обнови и уређењу Преображенске цркве у Доњој Сабани архијерејске грамате признања заслужили су Скупштина Града Крагујевца и господин Миливоје Мишковић.

Овај храм је умивен благодаћу Духа Светога и он ће умивати све вас који долазите у овај свети храм. Зато вас молим, немојте браћо и сестре, децо духовна, дозволити да се у овом храму служи Литургија без нашег присуства. Биће овај храм сведок, и вама и мени, када нас Господ буде позвао к себи. Видећемо се у заједници пред Богом, али под условом да смо били у заједници са Црквом. Зато вас молим, немојте напуштати овај храм, да вас не напусти Бог, јер када ми напустимо храм, онда и Бог нас напушта, браћо и сестре. И онда се хватамо за главу, шта се то догађа са мном? У шта себе тада претварамо? Претварамо у машину, уместо да се молимо, да се смиримо, да верујемо човеку, да помогнемо човеку, ми идемо и оговарамо, као да нам је то оговарање постало молитва и да ће нас Бог због тог оговарања услишити. А када то чинимо, мислимо да чинимо добро, јер другога исправљамо. Како га исправљаш када га осуђујеш? И себе закопаваш, себе унесређујеш, а не онога о коме говориш. Наше није да процењујемо другога, већ да сагледавамо себе. Када уђете у овај храм на службу Божију прво се измирите са Богом, са собом и са другима да би ваша молитва била услишена.

Ништа нам неће значити и важити наше стајање на молитви ако срцем, душом и мислима не учествујемо у молитви и на Литургији. Шта нам вреди што нам је тело овде, а ми мислимо о некоме ко нас је увредио, па заборавимо на молитву, заборавимо на Христа. То је дух овога света који хоће да је овај свет једини, непролазни свет, дух овога време-

ПРЕДСТАВЉЕНА МОНОГРАФИЈА О МОНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ У БИБЛИОТЕЦИ САНУ

У организацији Библиотеке Српске Академије Наука и Уметности у Београду 28. септембра представљен је зборник радова „Манастир Каленић – у сусрет шестој стогодишњици“, насталих поводом научног скупа посвећеног манастиру Каленићу, који је у самом манастиру одржан од 5-6. октобра 2008. године у организацији Одељења историјских наука САНУ.

Промоција је отпочела у препуној сали Библиотеке САНУ поздравном беседом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, који се обратио академицима, свештенству, монаштву и присутним поштоваоцима манастира Каленића.

Академик Јованка Калић, редовни члан Одељења за историјске науке и уредник овог зборника, говорила је о поводима за организовање научног скупа који је одржан у манастиру Каленићу, чији је плод овај зборник радова. Шест стотина година овог манастира први је разлог, а други потреба да се настави стопама угледних историчара, архитеката и археолога (Милоја Васића, Александра Дурока, Владимира Петковића, Светозара Радојчића, Ђурђа Бошковића, Јована Нешковића и Јована Ковачевића) са краја XIX и са почетка XX века, који су самопрегорним радом сачували од заборавља и пред светску научну јавност изнели сву лепоту нашег средњовековног градитељства. Проф. др Миодраг Марковић након уводног подсећања на историјски и архитектонско-уметнички значај манастира Каленић, представио је научне радове објављене у овом зборнику, закључивши да овај зборник очигледно завређује пажњу како стручне, тако и шире јавности.

Беседа Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована на промоцији Зборника о манастиру Каленићу:

„Храм Пресвете Богородице Каленићке окупио нас је 5. и 6. октобра 2008. године под свој кров да прославимо шест векова постојања манастира, његове мисије, значаја и улоге у животу Цркве и српског народа, што све лепо, научно и стручно поткрепише умни људи тада, у конаку манастира, на научној скупу од чијег рада настаде овај Зборник. А ево, овај други храм науке, Српска академија наука и уметности окупио нас данас под свој кров да промовише исти Зборник и да кажемо неку реч о њему али и о манастиру Каленићу.

О манастиру Каленићу кроз шест векова његовог постојања многи су писали. Настало је неколико књига, путописа и записа са жељом да се сачува од заборавља, да се пронесе слава манастира и његова духовност, историја, архитектура и сликарство, како би се показало да српски народ није без корена, да није изникао за ноћ као печурка, да није дивљи народ како нас поједини данас етикетирају, већ да смо народ који је сазрео да још у 12. веку има своју самосталну државу, Цркву и школу, да има писменост и просвећеност, да је и тада овај народ стварао дела која су била и јесу и данас за дивљење сваког културног човека и народа.

Тој скупини књига придружује се и овај научни Зборник о коме ће стручнији и позванији од мене рећи више и боље. Но ја се ипак усуђујем рећи да до сада речено и написано о манастиру Каленићу ни издалека све. Верујем да ће досадашња знања будуће генерације допунити, али, такође, сигурно знам да ни они који сада стасавају неће моћи без онога што је до сада речено и написано о Каленићу. Зато мислим да је овај зборник велика драгоценост за сва будућа сазнања и даља истраживања, јер у себи носи прегршт нових открића сабраних на једном месту.

И поред свега до сада реченог и написаног о манастиру, он, ипак, остаје наша вечита прича никад до краја испричана и завршена. Каленић видим као најлепши плод и синтезу свега онога што се створило и родило у српском народу у доба Немањића из области архитектуре, сликарства и уметности и онога што се родило у доба Лазаревића, па и до наших дана. Зато би се, можда, могло рећи да је историја манастира Каленића у неку руку наша биографија. Његов дух који траје шест векова крепио је наше претке, а крепи и нас у овим смутним временима, а тако ће бити, надам се, и у будућим. Он нас подиже да гледамо горе, одакле нам долази Светлост и осветљава нашу таму. Он нас упућује у Царство Божије што и јесте његова мисија овде на земљи. Он је прво храм Божији који сабира људе жедне и гладне Речи Божије, жедне и гладне Истине, Правде и Љубави Божије и људске, па је тек онда храм културе, архитектуре, писмености и уметности, што се не може и не сме занемарити.

Мислиоци су често истицали да су храмови слика универзума. Заиста, храмови су сабирна и саборна места, домови за све, станишта и коначишта свих: живих и мртвих. У њима разговарају преци, савременици и потомци. Ту се укрштају векови и времена, додирују и прожимају прошлост, садашњост и будућност. Манастир Каленић и данас опомиње савременог човека да не заборави наслеђе које је примио и корене на којима је поникао који су га сврстали у породицу културних народа. Каленић је за ових шест векова давао себе свима, па ће тако бити и у будуће. За ових шест векова његовог постојања он је кроз Литургију најбоље беседио да заједница Бога и људи најбоље чува човека од духа овога света који неће другога поред себе.

Савремени човек из дана у дан све више губи свако осећање за другог, за претке, за културну прошлост и традицију. У његовој свести прошлост и савременост се скоро искључују. Модерни човек све више постаје самозатворена и самодоволна монада. Све више се отуђује од савременика, све мање мисли на потомке и будућност. Духовна криза потреса скоро цео свет. Људска личност и њено достојанство се разарају и скрнавље до неслућених размера. озбиљно се наговештава и могућност промене саме људске природе. Духовна, културна и религиозна блага се претварају у робу и скупочени тржишни производ. Зато, можда, није неумесно поставити питање: да ли ће, са становишта идеала и вредности цивилизације која убрзано надолazi, све традиционалне и досадашње културне и духовне вредности имати какву вредност? Да ли ће бити историјског памћења и сећања, и какво ће оно бити?

Таквој постисторијској философији живота још увек се пре свих одупиру наши манастири, међу којима значајно место заузима манастир Каленић који нас ево шест векова окупља, сабира, сведочи и говори о заједници Бога и људи. Он нам самим својим постојањем и неким тајанственим гласом говори и шапуће да ништа у свету не може да постоји само за себе, да нико сам себи није довољан, да су други и друго за нас неопходност, да сви људи и све што постоји треба да буде спасено и сачувано, да сви људи и народи треба међусобно да сарађују, да се воле и поштују, помажу и богате једни друге, да размењују своја духовна и културна блага, да имају самосазнање како је овај свет заједнички дом – својеврсни храм кога треба да поштују и о њему да се брину.

Такву философију живота не могу да васкрсну мртве ствари и предмети. То могу да остваре само простране и широке душе. Душе надахнуте вечним и божанским. У срцима и душама чији су садржаји љубав и доброта, вера и поверење у другог – другог у вертикали и хоризонтално – где има места за све и свакога: за претке, савременике и потомке, за Бога и човека, за истомишљенике и неистомишљенике. Док у празном и скученом срцу нема места ни за кога и ни за шта, осим за очај и безнађе. Од овога се наш човек чувао и испуњавао себе тако што је хрлио у наше светиње, а боравак у храму, кроз доживљај Свете Литургије, везивао га је за небо, сједињавао

и уједињавао са другима, док су га Светитељи са зидова миловали својим молитвеним погледима и тако чували од очаја и безнађа.

Можда је био у праву руски философ Николај Фјодоров када је рекао да су храмови и манастири идеални “пројекти” и “програми” свега и живота, јер настоје да од подељеног и разједињеног човечанства изграде свечовечанско братство и културу. Ако је то тачно, зар игде треба чешће одлазити него у наше храмове и манастире? Зар нам они самим својим постојањем о смислу и циљу живота не говоре више него многи религиозни и философски системи? Говоре. Само их треба претходно упознати и научити њихов језик.

Тим језиком проговорио је и овај зборник радова који је настао добротом, љубављу и трудом аутора. Ја сам врло срећан и задовољан што се овај зборник радова придружује библиотеци оних зборника са научних скупова посвећених Сопоћанима, Студеници, Манасији, Милешевцима, Дечанима, Ариљу, да споменем само неке, који су такође настали поводом значајних јубилеја, као и овај Каленићки о његовом шествековном постојању. Знамо да је историја Каленића дуга и да залази у различите епохе у којем је делио судбину свога народа и Цркве; рушен, пљачкан, страдао и васкрсавао и тако делио историју српског народа на подручју Епархије шумадијске и шире.

Генерације монаха, архијереја, државника, добротвора и приложника старале су се, уз велика одрицања, да се ова светиња очува и обнови, како градитељски тако и духовно. У свом вековном памћењу Каленић никог од њих није заборавио. Памти, додуше, и оне који су га рушили и отимали му имовину. Зато ће манастир Каленић памтити и љубав и труд аутора овог зборника чији је допринос од изузетног значаја за даља проучавања манастира, док ће у исто време сведочити да је и ова наша генерација дала свој допринос да отргне од заборавља оно што је проток времена учинио и да, такође, подсети и подстакне будуће генерације да се и оне посвете овом драгуљу какав је Каленић, који је током векова с разлогом уживао изузетан углед. Овај зборник радова је наша воштаница Каленићу и знак наше захвалности за његово постојање и опстојање, што је био са нама и ми с њим.

Још једном моја искрена благодарност ауторима као и Српској академији наука као организатору и свима који су препознали значај овог јубилеја и нашу идеју да га литургијски и научно обележимо.“

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ДАНИ ДЕСПОТА СТЕФАНА И ПРЕПОДОБНЕ ЕВГЕНИЈЕ У МНАСТИРУ ПАВЛОВЦУ

Дана 1. августа, свечано је прослављен празник светог Деспота Стефана Српског и преподобне Евгеније (Лазаревић) у његовој задужбини манастиру Павловца подно Космаја. Света Литургија је почела доласком Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована кога је дочекао велики број верника села Кораћице и Младеновца.

Његовом Преосвештенству саслуживали су архијерејски намесник младновачки протојереј-ставрофор Драгољуб Ракић, парох рабровачки прото-намесник Владан Јовановић, јереј Дојчило искушеник манастира Тресије, парох кораћички јереј Милан Јовановић, ђакони Иван Гашић и Петар Лесковац. Свечани тон богослужењу дао је хор Благовести из Рајковца под руководством диригенткиње госпође Љилане Миловић. У беседи која је уследила након прочитаног Јеванђеља наш Првојерарх потсетио је све присутне да Света Литургија није приватна ствар, већ да је она заједница Бога, анђела и људи и да се само у заједници са Њим кроз Цркву Божију спасавамо. Преосвећени Владика је присутном народу упутио очинске савете да се не само на богослужењима, већ увек старамо да благодат Духа Божијег не изгубимо, а благодат Духа Светога је крштење, све свете тајне а на првом месту покајање и причешће. После заамвоне молитве уследило је резање славског колача.

Након завршене Литургије приступило је се трпези љубави која је припремљена за све присутне у манастирском конаку.

Ратко Аврамовић, јереј

СЛАВА ХРАМА СВЕТОГ ПРОРОКА ИЛИЈЕ У ГРБИЦАМА

У порти храма Светог пророка Илије у Грбикама код Крагујевца и ове године је на дан храмовне славе било несвакидашње лепо и свечано. Верници целог краја окупили су се да дочекају свог Епископа. Трострука је радост била овог дивног августовског јутра.

Наиме, на данашњи дан пре сто двадесет година храм је у потпуности обновљен и освећен. Друга је радост била то што је у порти храма освећена чеља. А трећа је радост то што је Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање четворице свештеника, управо на данашњи дан посетио вернике овога села и служио Свету Архијерејску Литургију и принео Бескрвну Жртву. Света Литургија је служена под записом у порти храма уз активно учешће свих присутних, што показује и велики број причасника, нарочито деце.

У својој беседи Владика нас је подсетио колико је велики угодник Божији био свети пророк Илија, говорећи о томе како је молитвом од Бога измолио да три ипо године не падне киша. Поучио нас је и да никаква наука, философија или култура не могу заменити Бога, као што то данас многи мисле.

После резања славског колача изведен је пригодан културно-уметнички програм, уз учешће више културно-уметничких друштава и певачких група из околних села. Потом се прешло у црквену салу где је приређена Трпеза љубави, која је припремљена уз усрдну помоћ колачара Горана и Милана Беговића и њихових породица. Колач за следећу годину је примио Милован Гавриловић, иначе председник Црквене општине Грбике.

Милан Петровић, јереј

СВАКИ ЧОВЕК КОЈИ ДОЛАЗИ НА СВЕТ ДОБИЈА СВЕТИЉКУ – БОГОЛИКУ ДУШУ

Овим речима Епископ Јован је поучио верни народ у Старој цркви у Крагујевцу, на дан преподобне мајке Ангелине српске 12. августа. Владика је истакао да је живот на земљи непрестано спремање за живот вечни. У том ишчекивању сваки човек треба своју боголику душу да украшава врлинама да чини добро. Говорећи о мудрим девојкама које будно чекају Женика, Епископ је позвао верни народ да се сети речи светог владике Николаја о потреби доливања уља у кандило наше вере. На крају беседе Архијереј је посведочио да је велики дар од Бога, нама Његовом изабраном народу – љубав према непријатељима, која није од овога света.

После свете Литургије Епископ је разговарао са свештенством и верним народом нашег светог Храма.

Милић Марковић, протојереј

ТАЈНА КРСТА ЈЕ ТАЈНА ЉУБАВИ

Први дан Богородичиног поста у Старој Милошевој Цркви у Крагујевцу традиционално се прославља као слава крстионице која се налази у порти храма. И ове године Његово Преосвештенство Епископ Шумадијски Г. Јован на дан Изношења Часног Крста и светих мученика Макавеја, благоизволео је посетити вернике ове парохије, одслуживши Свету Архијерејску Литургију.

Радост за чланове парохијске заједнице јесте долазак драгог госта из Америке протојереја-ставрофора Петра Јовановића, који је на позив Владике Јована и старешине храма оца Милића Марковића саслуживао на Литургијском сабрању. У својој беседи Владика на 60. зачало из Јеванђеља по Јовану, Владика је говорио о сили, значају и моћи Крста као онтолошког икономијског чиниоца. Крст се налази на врху свакога храма, али ми треба да га носимо пре свега у себи, јер кроз крсну смрт и васкрсење добијемо спасење. Оваплоћење је као и страдање Господње било припремано промислом Божијим и да није било Крсног страдања, не би се нико измирио са Господом, како то каже Свети Григорије Палама. Крст је зато пут којим Христос улази у магицу живота. Христос је Крст са собом понео у Ад и њиме показао домострој спасења рода људскога. Зато је Крст синоним са Тајном Љубави, нагласио је на крају беседе Владика Јован.

Након причешћа верних, пресечен је славски колач чији је домаћин ове године била сестра Даница Урошевић, а верни су наставили своје литургијско сабрање са Епископом, послужењем у порти Старе Цркве.

Мирслав Васиљевић, ђакон

СЛАВА КАПЕЛЕ МАНАСТИРА НИКОЉА РУДНИЧКОГ

Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован на дан преноса моштију Светог првомученика и архијакона Стефана 15. августа, обележена је слава капеле манастира Никоља.

Манастир Никоље својом постојаношћу не само да је био и остао део овог поднебља који интезивно живи од настаријих времена, него је он и данас наставак и продужетак спасоносног дела наших светих предака, који су свој живот уградили у живи и вечно непролазни организам Богочовека Христа. Честитајући славу игуманији Евдокији и сестринству, Владика Јован је у својој богонадахнутој беседи рекао да морамо бити уз Христа и живети Христом, као што је то чинио и Свети архијакон Стефан, који је целог себе предао Христу. Ако желимо да се удостојимо вечног венца славе којег се удостојио архијакон Стефан, морамо следити његов пут.

Пре Литургије Владика Јован је осветио нови иконостас, поделивши највиша одликовања дародавцима. Миодраг Јовановић из Београда за израду иконостаса одликован је орденом Светог Симеона Мироточивог, а орденом Војда Карађорђа за донацију конака и летњиковца и мермера у припрати храма, одликовани су Боривоје Јелић из Смедеревске Паланке и Миладин Ђерић из села Пласковца.

Остоја Пешић, ђакон

НОВО РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован на дан Светих седам мученика у Ефесу 17. августа служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову, рукоположивши у току Литургије ђакон Дејана Ненадовића у чин свештеника, назначивши га за парохију у Азањи. У својој архијерејској беседи Владика је указао на значај свештеничке службе, на врлине које треба да красе једног пастира, као и на све оно што се од пастира, поготово данас очекује. Владика је изразио наду да ће отац Дејан бити лепо прихваћен у својој парохији, јер је потребно да и народ буде уз свог свештеника, да му помогне да што лакше носи крст који му је дат кроз одговорну и тешку свештеничку службу.

ПРОСЛАВА ПРЕОБРАЖЕЊА У МАНАСТИРУ БЛАГОВЕШТЕЊУ РУДНИЧКОМ

Прослава Преображења Господњег и ове године свечано је обележена у манастиру Благовештењу Рудничком. Празнично бденије и Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства и монаштва Епархије шумадијске. Честити и побожни на-

род Рудничког краја заједно са пријатељима манастира из свих крајева Шумадије, дошао је да се помоли у овој великој светињи.

У својој архијерејској беседи Преосвешћени Владика Јован је указао на сву величину и смисао празника, чија је суштина састоји у свеукупном преображају људског бића. Ако смо заиста са Христом, ако живимо и мислимо Христом, онда нам је и загарантован живот вечни. Јеванђеље нам говори и казује да једино Име кроз које се спасавамо јесте Име Господа Исуса Христа. Зато нам је потребно да целога Христа сместимо у себе, јер никада не знамо када ће нас Господ посетити и када ћемо променити овај свет, речи су Владике Јована, који након заамвоне молитве извршио освећење грожђа.

РУКОПОЛОЖЕЊЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Сабрана око Трпезе Господње Црква је и данас 21. августа, славећи светитеље Господње, савила Васкрслога Христа и свето име Његово, које их је и прославило. На овај дан, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, уз саслужење свештенства Саборног храма, а верни народ је био у прилици да по милости и благодати Божијој, а по предању Светих Апостола у оквиру Свете Литургије учествује у Светој тајни рукоположења. Преосвешћени Владика Јован је увео у ред клира дипломираног теолога Ненада Илића.

Обраћајући се верном народу и ђакону Ненаду Владика Јован је нагласио да је велика радост за Епархију шумадијску рукоположење новог посленика на њиви Господњој, јер је свештенство велики дар Божији роду људском. Узвишеност свештеничке службе која се не може поредити ни са једном службом на земљи утолико је већа, јер се пастиру на старање поверавају људске душе. Владика је позвао новорукоположеног ђакон да непрестано бди и стражи над собом, да кроз свештеничку службу бде духовно усавршава и изграђује. Пастиру је пре свега потребно да има страха Божијег у себи, јер нам то помаже да не скренемо са пута који води у живот вечни.

Срећко Зечевић, јереј

АМЕРИЧКА АМБАСАДОРКА МЕРИ ВОРЛИК ПОСЕТИЛА ЕПАРХИЈУ ШУМАДИЈСКУ

У четвртак 26. августа, амбасадорка Сједињених Америчких Држава у Београду, Мери Ворлик, посетила је Крагујевац и Епархију Шумадијску. Уважену гошћу дочекао је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован пожелевши јој искрену добродошлицу. Након пријема, амбасадорка је посетила Епархијски радио Златоусти и Богословију Свети Јован Златоусти.

Том приликом Њена екселенција амбасадор Мери Ворлик је упутила речи захвалности на топлој добродошници. У знак боље сарадње између Сједињених Америчких Држава и Србије Преосвешћени Владика Јован је амбасадорки поклонико икону Пресвете Богородице, са жељом да молитве Пресвете Богомајке буду на помоћ и америчком и српском народу.

Посета високих гостију завршена је свечаном трпезом коју је приредио Епископ Јован.

Срећко Зечевић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЈАГЊИЛУ

У недељу 29. августа Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у селу Јагњилу код Младеновца.

Мноштво верујућег народа са великом радошћу дочекало је свог Епископа учествујући у литургијском сабрању. Сама старост њиховог храма показује да су житељи села Јагњила од давнина били верни својој Цркви и Светој православној вери.

...*УВАЖАВАЈУЋИ*...
...УВАЖАВАЈУЋИ...

У току службе Епископ Јован је јагњилског пароха Радивоја Пауновића одликовао чином протојереја и том приликом позвао парохијане да помогну свом свештенику да се Црква као заједница и сам храм обнове. Владика нас је поучио о значају човековог преображаја који се одвија у оквиру Цркве, говорећи нам да “Бог верује у човека, његово покајање и преображење, а за то служи Црква”.

После Архијерејске службе приступило се трпези љубави коју су житељи села Јагњила са љубављу спремили.

Петар Лесковац, ђакон

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ВАРВАРИНУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање Архимандрита Алексеја (Богоћевића), Архијерејског намесника темнићког Љубисава Ковачевића и свештенства варваринске Црквене општине, служио је Свету Архијерејску Литургију у Варварину 30. августа, и том приликом крстио малог Данила, сина ђакона цркве варваринске Дејана Антића.

“Одећу праведности у коју се данас обукао мали Данило, примили смо и ми на крштењу и треба да се питамо шта смо са њом учинили, да ли смо и даље у њој или нисмо? Крштавајући малог Данила ставили смо његовим родитељима и кумовима обавезу да се са њим усавршавају у православној вери”, рекао је Преосвећени у својој беседи.

Након Свете Литургије Владика је у Доњем Катуну осветио нови крст за Цркву Свете Тројице која је у изградњи и у беседи на освећењу говорио о сили и значају који крст има за православне.

Са свештенством и кумовима Владика је потом узео учешће у трпези љубави коју је ђакон Дејан са породичном припремио.

Срђан Миленковић, јереј

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ПОПОВИЋУ

У уторак 31. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију у селу Поповић, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Лепоту литургијског сабрања употпунила је и Света тајна крштења. Следујући древној пракси Цркве, по којој чин увођења у Цркву Христову није раздвајан од Свете тајне Евхаристије, Епископ Јован је у оквиру Свете Литургије крстио малог Сергеја, сина надлежног свештеника Марка и Александре Стевановић. Препун храм верника ове парохијске заједнице сведочио је о преданом пастирском раду оца Марка, као и о томе да Крштење није радост само појединца, већ је радост Епископа и читаве Цркве.

У надахнутој беседи пуној љубави, Епископ Јован је, између осталог, говорио о духовном рођењу малог Сергеја, пожелевши да га Господ руководи и чува у овом свету који је препун искушења, истичући да се у Цркви налази снага и спасење кроз свете тајне и свете врлине.

После причешћа Епископа и свештеника, Светој Чаши је пришао најпре мали Сергеј, а онда и остали верници. Евхаристијска радост је продужена трпезом љубави коју је за све присутне припремио отац Марко.

Горан Лукић, јереј

БЛАГОСЛОВ ЗА СВЕДОЧЕЊЕ О ЈЕДИНОМ СПАСОНОСНОМ ПУТУ

Ученици крагујевачке Богословије Светог Јована Златоустог првог дана школовања у новој школској години, 1. септембра, добили су, кроз Литургију коју је служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован у школском храму, најаутентичнију поуку о смислу своје будуће мисије. Литургијско богослужење као пут-каз за улазак у Царство Божије увеличано је молитвама Призива Светог Духа за благословен почетак ове школске године и чином рукоположења у свештенички чин некадашњег ученика ове Богословије Николе Илића.

У поруци коју је упутио новорукоположеном свештенику, као и полазницима овог богословског училишта, Владика Јован је указао колико велика одговорност стоји пред пастирима Цркве Божије у мисији бриге за поверени народ на путу спасења. За све богослове, каже Владика, најважније је да славе Бога кроз своју чврсту веру и да својим начином живота сведоче да је наука Господа Исуса Христа једина која спасава.

Епископ шумадијски ученицима крагујевачке Богословије још је рекао: „Нека Господ коме смо се данас молили и Дух Свети, кога смо данас призвали, учине да знање које овде стичете буде првенствено на спасење ваших душа, а тиме и на спасење оних који су око вас. И вама ћу упути реч коју сам изговорио на Литургији новорукоположеном свештенику – да сте ви већ намењени да budete мисија Цркве Христове, да budete посланици Господњи. Зато, децо моја, ви од ступања у ово училиште треба да budete сведоци Христа васкрслога. Зато се молимо Богу, Духу Светоме, Тројици, да вас Дух Свети крепи, да вас теши, да вам да снаге да сачувате себе од свега што вас спутава да спознате истину о Богу, истину о Цркви. Нека вас Господ укрепи, да оно што овде сазнајете, знање које ћете добити, претворите у дело. Првенствено мислим на веру, првенствено мислим на љубав, да покажете љубав према Богу, али и љубав једни према другима, пошто сте овде усмерени једни на друге. Да овде, у овој школи, стичете оно са чиме ћете живети. Ви, децо, учите богословију – и у томе је разлика од других школа. Видите, сама реч богословија значи да Бога славите. Али, да би славили Бога, треба правилно у Њега да верујете, треба правилно да схватите шта је Бог, шта је Црква, шта је светиња – и нарочито, шта је светиња живота, драга децо. То схватајући, од сада почните себе да припремате да budete посланици Божији. Ви сада овде, пре свега хришћанским животом, постављате темељ ваше грађевине. Од темеља, како га поставите, зависиће и грађевина вашег живота, али и живота и спасења и оних за које ћете, ако Бог да, преузети одговорност у име Цркве Божије. Зато сада у тај темељ ставите добар материјал, материјал смирења, љубави, вере и онога што стичете као знање, што стичете као спознају Бога Живог и Цркве Његове. Нека сте срећни и Богом благословени.“

РУКОПОЛОЖЕЊЕ У СТАРОЈ МИЛОШЕВОЈ ЦРКВИ У КРАГУЈЕВЦУ

У четвртак 2. септембра када наша Света Црква слави Светога пророка Самуила, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Старој Милошевој цркви у Крагујевцу, на којој је у чин презвитера рукоположио ђакон јагодинске Цркве Светих апостола Петра и Павла Далибора Сентића. Владики су на Литургији саслуживали старешина Старе цркве протојереј Милић Марковић, старешина цркве Светих апостола Петра и

Павла Небојша Младеновић, јереји Владимир Ћировић и Миломир Тодоровић.

У свом обраћању новорукоположеноме, Владика је очински замолио оца Далибора да благодат коју је примио током рукоположења остане на њему до краја његовог живота.

„Данас ти дете моје Црква даје оно што се даје само изабранима и призванима за Службу Божију која је већа и од царске. Нека овај дан буде твоја Педесетница, дан испуњен Духом Светим. Знај да је Дух Свети сишао на апостоле и остао на онима који су живели Христом. Зато дозволи да благодат Духа Светога пламти у теби и сагори све твоје недостатке“, биле су речи Владике упућене оцу Далибору, који ће бити парох у селу Рибаре надомак Јагодине, у архијерејском намесништву беличком.

Мирослав Васиљевић, ђакон

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У КЛОКИ

Петнаесте недеље по Духовима, на дан свештенумченика Иринеја, Епископа Лионског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у селу Клоки и освештао темеље новог конака. Саслуживало је опленачко свештенство са својим намесником протојерејем-ставрофором Миладином Михаиловићем и протојерејем-ставрофором, намесником младеновачким Драгољубом Ракићем, који је опслуживао ову парохију пре 42 године.

По прочитаном Јеванђељу Епископ је поздравио верни народ и нагласио да је наш Бог, Бог живота. Затим је говорио о начину постојања Божијег, а то је Љубав, и потом, у контексту прочитаног Јеванђеља, говорио о љубави према Богу и људима.

По завршеној Литургији, на којој је заједничкој Чаши приступио велики број причасника, уследило је послужење у парохијском дому и трпеза љубави коју је припремио јереј клокачки Дејан Динић са својим парохијанима.

Никола Симић, јереј

ПРИЗИВ СВЕТОГ ДУХА НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У ЈАГОДИНИ

По благослову Његовог Преосвештенста Епископа Шумадијског Г. Јована у среду 8. септембра у храму Светих апостола Петра и Павла, координатор за веронауку намесништва беличког Епархије шумадијске јереј Миломир Тодоровић, заједно са јагодинским вероучитељима одслужио је молебан за успешан почетак нове школске године. Молебану је присуствовао велики број ђака млађег и старијег школског узраста из градских школа.

Пре почетка молебана ђаци, предвођени својим вероучитељима и учитељима, отпевали су Химну Светом Сави и молили за благослов највећег српског просветитеља и учитеља Светитеља Саву подсећајући да су они ти који настављају његово дело. Током молебана сви су активно учествовали одговарајући на јектеније тако да је храм заиста изображавао и сведочио радост Небеског Царства. На крају су деца целивајући Часни Крст добила свеће да их запале за здравље и спасење свих оних које воле, а били су и почашћени бомбонама, које је припремило свештенство храма.

Овај духовни догађај био је свесрдно подржан и од школских управа јагодинских школа, јер су на молебану учествовала и деца која не похађају верску наставу, чиме се још једном показало да наша Мајка Црква брине за спасење свих и да је она заиста „једна, света, саборна и апостолска“.

Борис Милосављевић, вероучитељ

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ОРАШЈУ

На празник Усековања главе светог Јована Крститеља 11. септембра Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Јована Крститеља у Орашју,

Архијерејско намесништво темнићко. Његовом Преосвештенству саслуживао је Архијерејски намесник темнићки протојереј-ставрофор Љубисав Ковачевић са свештенством овог намесништва.

Након прочитаног Јеванђеља Преосвећени Владика обратио се присутном народу упоређујући данашњи празник и Велики Петак: „Ово је други велики петак, у првом је човек из страсти среброљубља издао Христа, а на данашњи дан је из друге страсти Свети Јован предан на посечење. Тако чине они којима је срце мало, мало за Бога а мало и за другог човека.“

По завршетку Свете Литургије Владика је са верним народом узео учешће у трпези љубави коју је Црквена општина орашка са својим свештеником протонамесником Братиславом Петровићем припремила.

Срђан Миленковић, јереј

СВЕЧАНА ЛИТИЈА ОД ЈАГОДИНЕ ДО МАНАСТИРА ЈОШАНИЦЕ

У суботу, 11. септембра, кад Света Црква прославља светог Претечу и Крститеља Господњег Јована и када се сећа Усековања његове главе, благочестиви јагодинци предвођени Његовим Преосвештенством Епископом шумадијским Г. Јованом и својим свештенством кренули су у 13.00 часова у свечану литију из Старе цркве у Јагодини до манастира Јошанице поводом прославе славе манастирске капеле Сабора српских светитеља.

Пету годину заредом свечана литија устаљеном маршутом, дугом око 12 километара, ходи кроз околна села до манастира успут позивајући и призивајући све оне који су вољни на овакву врсту молитве и подвига. Верни народ носећи барјаке, рипиде, Јеванђеље и мошти светог великомученика Пантелејмона је, сећајући се на Претечу и жртву његову, на овај начин изразио своју веру, приложио труд као жртву своју. Они који нису могли да учествују у овом крсном ходу излазили су испред својих кућа држећи кућне иконе и тражећи благослов од свог Архијереја. Уз два краћа задржавања у Винорачи и Сиоковцу, где је прочитано Јеванђеље и узнете молитве за добробит овог краја, и краћи одмор уз послужење које су припремили добри људи из ових села свечана литија је стигла у манастир. Ту је испред манастира настојатељ игуман Евтимије са својим братством дочекао Владику са погачом.

После краћег одмора одслужено је вечерње, кад су мошти Светог великомученика Пантелејмона које су носене у литији изнете на поклоњење вернима.

Сутрадан је, на дан славе, јагодинско свештенство служило Свету Литургију, после које је братство манастира припремило пригодан послужење.

После ручка је прочитан акатист свим Светим у српском роду просијалим.

Миломир Тодоровић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ У ЈУНКОВЦУ КОД ТОПОЛЕ

На дан Сабора српских светитеља 12. септембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је поводом храмовне славе Свету Архијерејску Литургију у селу Јунковцу надомак Тополе.

Епископу су саслуживали архијерејски намесник опленачки протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић са свештенством Епархије шумадијске.

Радосном Литургијском догађају присуствовало је мноштво благочестивог народа Јунковца и околних села, а новопостављеном парохијском јунковачком Николи Илићу, кога је Владика Јован представио уместо оболелог свештеника Милуна Алексића, народ је пожелело топлу добродошлицу. Првојерах шумадијски је позвао младог пастира да буде светлост свету, а светлост свету је сваки хришћанин који је у Христа обучен и који Христом живи. Владика је у току Литургије рукопроизвео у чтеца Александра Алексића.

После Свете Литургије пресечен је славски колач у порти Цркве, након чега је уследио ручак за све присутне. У поподневним сатима Епископ је осветио живопис за капелу манастира Никоља, уручивши орден Светог Симеона Мироточивог господину Миодрату Јовановићу из Београда за несებიчан труд и љубав коју је показао према овој светињи.

Остоја Пешић, ђакон

ВЛАДИКА ЈОВАН ОСВЕТИО ШКОЛУ СВЕТИ САВА У МЛАДЕНОВЦУ

На позив колектива основне школе Свети Сава у Младеновцу, у уторак 14. септембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован извршио је освећење школе која носи име нашег првог Архиепископа и великог просветитеља.

Директорка школе Тајана Маричић, просветни радници, ученици, челници општинске власти и свештенство дочекали су Епископа Јована са великом радошћу. По старом српском обичају ђаци у народним ношњама Епископа шумадијског су дочекали хлебом и сољу. Владика Јован је при доласку изразио велико задовољство што долази баш у школу која носи име нашег великог светитеља.

После чина освећења, Епископ Јован је позвао ученике да знање које овде стичу удруже са љубављу, јер ако љубави немамо онда нам знање неће много помоћи. "Ако се заиста будемо угледали на Светог Саву, никада нећемо ићи погнуте главе, нити ћемо имати потребу да се за било шта у животу кајемо и да се стидимо", поручио је Владика.

На крају овог значајног догађаја, ученици школе извели су пригодан културно-уметнички програм, у којем се поред извођења Светосавске химне и фолклорних игара, говорило и о историјату школе, која с правом носи име највећег српског просветитеља.

Петар Лесковац, ђакон

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ХРАМУ СВЕТОГ САВЕ

Христос је дошао да и *расејану децу Божију сабере у једно* (Јн 11, 52). Евхаристија је од самог почетка била јаљање и остварење јединства новог народа Божијег, сабраног Христом и у Христу. Треба добро знати и памтити да се у цркви не иде ради индивидуалне молитве, већ ради сабирања у Цркву. Видљиви храм је само образ неукотвореног храма који изображава. Стога је „сабирање у Цркву“ заиста прво литургијско дејство и темељ целе Литургије. Онај ко га не схвати, не може да појми ни даље тајнодејство. Израз „идем у Цркву“ подразумева похођење на сабрање верних како би се образвала Црква, како би човек био оно што је постао на дан крштења, тј. члан Тела Христовог у пуном и апсолутном смислу речи. *Ви сте Тело Христово и удови понаособ*, пише апостол Павле (1 Кор 12, 27).

Тако су постали Тело и удови Христови, близанци Лазар и Јана Антонијевић, које је Владика Јован крстио у току Литургије 12. септембра, на празник Полагања појаса Пресвете Богородице. Причешће новокрштених 40-дневних беба показало је сву оправданост повратка оваквом изворном начину обављања овог чина.

По завршетку Свете Литургије Преосвећени је са присутним народом поделио трпезу љубави коју су припремили родитељи новокрштених.

Немања Младеновић, јереј

ПРИЗИВ СВЕТОГ ДУХА У БЕЛОШЕВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је 15. септембра Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Лазара Косовског у Белошевцу. У току Литургије произносене се прозбе за оне који се уче и за оне који их уче, да преблаги Господ благодаћу Духа Светога помогне ђацима и њиховим наставницима да успешно заврше школску годину. Света Архијерејска Литургија завршена је Чином Призива Светог Духа. Лепо је било видети препуну Цркву и децу која учествују, причешћујући се Телом и Крвљу Господњом.

СЛАВА КАПЕЛЕ МАНАСТИРА БЛАГОВЕШТЕЊА РУДНИЧКОГ

На празник чуда Светог Архангела Михаила, 19. септембар, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у капели манастира Благовештење уз саслуживање више свештеника и пререзао колач поводом славе манастирске капеле. Честити и побожни народ Рудничког краја заједно са пријатељима манастира из свих крајева Шумадије, дошао је да се помоли у овој великој светињи, која је током првог и другог српског устанка, почетком XIX века, играла веома важну улогу.

У својој архипастирској беседи Владика Јован је указао на значај молитве сваког хришћанина. Света Литургија је врхунац свих наших молитава. Образац молитве, како треба да се молимо, дао нам је наш Господ Исус Христос. Једино молитва која је спојена са вером може донети плода, рекао је Епископ шумадијски.

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У МАЛИМ КРЧМАРИМА

Празник Рождества Пресвете Богородице у народу познат као Мала Госпојина је слава храма села Мало Крчмаре код Раче. Мноштво мештана овог села је својим присуством у храму прославило овај значајан празник. Возгласом "Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа" започела је Света Литургија, а служили су је протојереј-ставрофор Драгослав Сенић, протојереји Петар Манић и Милан Томић, протонамесник Ненад Савић и јереј Горан Живковић.

Беседу у којој је верном народу описао значај празновања Пресвете Богородице одржао је протонамесник Ненад Савић. Он је нагласио да је људски род

рођењем Пресвете Богородице добио највећи поклон, јер је она родила самог Сина Божијег, Господа Исуса Христа који је својом крсном жртвом и васкрсењем спасао човечанство од греха и смрти. На крају је, честитајући присутном народу Сипића и околине храмовну славу, пожелео да се и следећих година окупају у још већем броју славећи Бога и Његову Пречисту Матер.

Након Свете Литургије вршена је свечана литија око храма и пререзан је славски колач, да би на крају уследила трпеза љубави.

Горан Живковић, јереј

СЛАВА КАРАЂОРЂЕВЕ ЦРКВЕ У ТОПОЛИ

Слава Карађорђевој цркве у Тополи Мала Госпојина и ове године прослављена је свечаним Литургијским сабрањем, којим је началствовао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије шумадијске.

Верном народу се после прочитаног Јеванђеља надахнутом беседом обратио ректор крагујевачке богословије др Зоран Крстић. Честитајући славу отац Зоран је између осталог рекао да је циљ нашег живота да се обучемо у Христа, а Пресвета Богородица је та која нам је дала Христа, како би се обукли у Њега. По завршеној Светој Литургији уследила је литија варошицом до Општине где је пререзан славски колач, а потом је литија настављена до споменика пострадалим у Првом светском рату, где је одржан помен. Светој Архијерејској Литургији је присуствовао Драган Јовановић, председник Општине Топола, са својим сарадницима, као и велики број школске деце.

На Литургији је певао хор Оплепац из Тополе, под вођством диригента Марије Ракоњац. Епископ је одликовао граматом признања господина Будимира Стаматовића из Божурње крај Тополе, за исказану љубав и помоћ према Цркви.

Остоја Пешић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У ЂУРЂЕВУ

Становници села Ђурђево су и ове године свечано прославили своју храмовну славу Рођење Пресвете Богородице – Малу Госпојину. Молитвено сабрање је почело Светом Литургијом коју су служили: протојереј Миленко Стикић, протојереј Велибор Јовановић и јереј Милан Ћосић, уз саслужење ђакон Дејана Шишковића.

Надахнуту беседу је одржао протојереј Миленко Стикић говорећи о великом значају Пресвете Богородице која се удостојила да роди Спаситеља свих људи, Господа Исуса Христа. Затим је напоменуо да су молитве упућене Пресветој Богородици присутне на сваком богослужењу и да зато треба што чешће долазити на Свету Литургију призивајући је за помоћ. На крају присутном верном народу је честитао храмовну славу.

Активан литургијски живот цркве посведочили су верници у великом броју, а нарочито деца, на тај начин

што су узели учешћа у Светој Литургији. Припремивши се постом и молитвом приступили су Светој Чаши. Након заамвоне молитве уследио је опход око храма. Затим чин резања славског колача, да би на крају уследила трпеза љубави.

Храм, који су мештани Ђурђево почели да зидају 1943. године, срушен је 1948. године вољом тадашњих власти. Садашњи храм подигнут је 1997. године у време службовања пароха Милорада Лазића, и исте године 21. септембра освештана од тадашњег епископа шумадијског Саве. Тренутно се ради на фрескописању унутрашњости храма.

Дејан Шишковић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ У МЕЂУЛУЖЈУ КОД МЛАДЕНОВЦА

Дана 22. септембра Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светих Јоакима и Ане у Међулужју надомак Младеновца.

Храм је у изградњи од 2004. године и по већ устаљеној пракси, шесту годину за редом на дан храмовне славе, а у присуству великог броја верника, наш Првојерарх служио је Свету Архијерејску Литургију уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

У надахнутој беседи Преосвећени Владика подсетио је присутне, да хришћанства нема без Христа и да бити хришћанин значи имати велики дар. То није дар наш, већ дар Божији, а све оно што је дар, што нам се даје, треба да чувамо са осећањем љубави која нам је кроз тај дар дата. Говорећи о животу праведних Јоакима и Ане Владика је истакао да од доброг корена може произаћи само добар плод. Од таквог корена Јоакима и Ане, произишла је она која је родила Спаситеља света и постала мост преко кога је Бог сишао на земљу, али исто тако и мост преко кога и ми узлазимо на небо.

Наш Владика је изразио и радост због настављених радова на изградњи храма и позвао све присутне вернике и људе добре воље да помогну даљу изградњу ове прелепе светиње. После причешћа Епископа и свештенника Светој Чаши је приступио и велики број верника.

...*У*...*С*...*В*...*Е*...*С*...*Т*...*В*...*А*...*М*...*С*...*А*

Након заавне молитве Епископ Јован је пререзао славски колач. Домаћин овогодишње славе Славољуб Адамовић из Пружатовца са својом породицом и свештеницима Зораном Алексићем и Душком Жујевићем припремио је трпезу љубави.

Ратко Аврамовић, јереј

ПРОСЛАВА 200 ГОДИНА ОД БОЈА НА ВАРВАРИНСКОМ ПОЉУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је 23. септембра Свету Архијерејску Литургију поводом обележавања 200 година од боја на Варваринском пољу, у Првом српском устанку, у спомен комплексу у Варварину. Овај јубилеј посвећен је успомени на надљудско јунаштво српских и руских војника који су на варваринском пољу поразили три пута бројнију турску војску. Српским снагама командовао је Хајдук Вељко Петровић, а руским генерал гроф Орурк, који је као школовани стратег руководио током битке и храбрио устанике да се супротставе многобројнијој турској војсци. До одлучујуће битке дошло је 23. септембра. 1810. године, после које је поражени турски војсковођа Хуршид-паша напустио Србију са остатком своје војске.

Не смемо заборавити велика дела која су наши преци учинили, не смемо заборавити њихово јунаштво и жртву, поручио је Епископ шумадијски. Њихова дела треба да нас стално подсећају на то ко смо и шта смо, а Српски народ је као ниједан други народ страдао и страда, рекао је Владика Јован у својој беседи, који је са свештенством Шумадијске епархије одслужио и парастос пострадалим српским и руским војницима.

Свечана прослава у организацији Владе Републике Србије почела је у 12 часова интонирањем химне и откривањем споменика пострадалим српским војницима. Споменик су свечано открили министар одбране Драган Шутановац и председник општине Варварин Зоран Миленковић. Споменик су заједнички финансирани Одбор Владе Србије за неговање традиција ослободилачких ратова и општина Варварин. На њему је уклесано: "Славом овенчаним прецима, српским јунацима, победницима у боју на Варваринском пољу 1810. године". У потпису је "Српски народ".

Свечаности у Варварину присуствовали су и амбасадор Руске Федерације у Београду Александар Конузин, начелник Генералштаба Војске Србије Милоје Милетић, високи званичници и потомци учесника варваринске битке.

Срђан Миленковић, јереј

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ТУЛЕЖИМА КОД АРАНЂЕЛОВЦА

У недељу пред Воздвижење Часнога Крста Господњег, 26. септембра, Преосвећени Епископ Шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Тулежима код Аранђеловца. Новоподигнута црквица посвећена светом Николају Мирликијском била је препуна верника и дечице који су се сабрали у дом божији да дочекају свог Архијереја и да учествују у Светој Евхаристији.

Пре почетка саме Литургије, Владика Јован је освештао крст и звоник за звоник у чијем се склопу налази и папионца свећа, а који ће ускоро бити завршени.

Радост Евхаристијског сабрања била је употпуњена и чином крштења мале Ирине, ћерке надлежног пароха јереја Ивана Теодосића. На овај начин су и верници овог малог шумадијског села имали прилику да виде и да учествују у крштењу које се обавља у склопу Свете Литургије.

Обраћајући се сабраном народу, Владика Јован је истакао значај слушања речи Божије и усвајање истине која из тих речи произилази. Ми често мислимо да слушамо и да се држимо речи и Писма Божијег, али је питање како слушамо и да ли се држимо? Да ли слушамо и тумачимо онако како нама то одговара, или пак онако како је једино исправно и спасоносно? Јер, нама је по слободи, која нам је дата од Бога, све дозвољено, али се увек морамо запитати да ли нам све и користи, тј. да ли нам је на спасење!

По завршетку Свете Литургије Владика је са свештенством и народом остао на заједничкој трпези љубави коју су спремили мештани са својим свештеником.

УЗДИЗАЊЕ ЧАСНОГ КРСТА У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

У недељу на навечерје празника Крстовдан, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са свештенством Саборног храма, служио је свечано бденије. Пред крај јутрења када се пева свечано: „Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмртни помилуј нас“, Епископ је узео Часни Крст, украшен босиоком и цвећем, и у свечаној литији га пренео из олтара до средине храма, и подигао га у ваздух са четири стране, што симболише четири крака Крста. Јер Крст Часни преиспуњава све цели космос, сабира свецелу твар љубављу Христовом. Поставивши Часни Крст на постоље наред цркве, Епископ се заједно са читавим сабрањем верног народа поклониле Часном Крсту, уз певање молитве: „Крсту Твоме клањамо се, Владико, и свето Васкрсење Твоје слаavimo.“

На сам дан празника Воздвижења Часног Крста, Преосвећени Владика Јован са свештенством Саборног храма у Крагујевцу и верним народом, служио је Свету Архијерејску Литургију. У беседи после прочитаног јеванђелског зачала Владика је између осталог рекао да је Крст символ нашег страдања, али у исто време и победе и Васкрсења. Само преко Крста идемо ка Васкрсењу и Вознесењу. Зато је Часни Крст насветији знак и символ наше вере, јер захваљујући Крсту ми знамо Кома припадамо.

Срећко Зечевић, јереј

ВЕЛИКОГОСПОЛИНСКЕ СВЕЧАНОСТИ У КРАГУЈЕВЦУ

оводом празника Успења Пресвете Богородице – Велике Госпојине, који већ више од 140 година слави Саборна црква у Крагујевцу као своју храмовну славу, свештенство храма с благословом Епископа шумадијског Г. Јована организовало је по први пут ове године Госпојинске свечаности, које су трајале од 23. до 28. августа.

Свечаности су започеле изложбом радова студената Академије СПЦ за уметности и конзервацију из Београда, која је отворена 23. августа у 19 сати у Епархијском центру. Пре отварања изложбе, у холу Епархијског центра госте су по старом српском обичају, хлебом и сољу, дочекали најмлађи чланови КУД-а „Адам Милутиновић – Шамовац“ из Ђурице.

У присуству Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, свештенства крагујевачких намесништава, професора и студената Академије и верног народа, молитвом *Оче наш*, коју су отпевали „Хор младих“ Саборне цркве у Крагујевцу и „Катедрални октет Свети Роман Мелод“ започеле су Госпојинске свечаности. На почетку, присутнима се у име свештенства Саборне цркве обратио јереј Зоран Врбашки који се захвалио управи Академије СПЦ за уметности и конзервацију из Београда, а нарочито декану протојереју-ставрофору Радомиру Поповићу и осталим професорима, због велике љубави коју су показали одговарајући на позив братства Саборног храма да омогуће ову изложбу. Посебно се захвалио мр Драгану Боснићу, професору калиграфије и анатомије, и дипломираном фрескописцу господину Владимиру Скерлићу, аутору вечерашње изложбе, и професору мр јереју Жељку Ђурићу предавачу на катедри Теологија иконе, кога је позвао да се предавањем о Богословљу иконе и о раду Академије СПЦ за уметности и конзервацију обрати присутнима.

Професор Ђурић је рекао да кроз ову изложбу својим радовима говоре студенти Академије, а да њихову сталну поставку чине зидови црква и манастира у којима су они иконописали. После отварања изложбе „Катедрални октет Свети Роман Мелод“ отпевао је Достојно јест, а „Хор младих“ из Крагујевца Хвалите имја Господње. Након чега је јереј Зоран Врбашки позвао присутне да погледају изложбене радове.

У препуној сали Духовног центра Саборне цркве у Крагујевцу у четвртак 26. августа у оквиру Госпојинских

свечаности одржано је вече поезије у част Пресвете Богородице, на коме су учествовали угледни песници Крагујевца и Шумадије. Након благослова Архиепископа и молитве *Оче наш*, у име братства Саборне цркве присутне је поздравио јереј Зоран Врбашки најавивши вечерашње учеснике – песнике: Слободанку Р. Луковић, сурдопедагога из Крагујевца, Јована Ч. Стојиљковића, песника из Крагујевца, Емилију С. Живојиновић, професора књижевности из Крагујевца, Љубомира С. Пјевчевића, песника из Ваљева и Слободана Павићевића, песника из Крагујевца. Потом је позвао свештеника Саборне цркве јереја Срећка Зечевића да својим Словом о Мајци Божијој отвори ово вече поезије. Након овог уводног обраћања песници су низали стихове и њима отварали своје, али и душе свих присутних исказујући своје најискреније мисли, жеље и молитве које су у самоћи свога стваралаштва упућивали Богу и Пресветој Мајци Божијој. Уз учешће „Катедралног октета Свети Роман Мелод“ и „Хор младих“ из Крагујевца вече поезије у част Мајке Божије представљало је истински псалмопој богољубивих верника Крагујевца.

На празничном бденију и Светој литургији, које је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства крагујевачких цркава, било је нарочито свечано, а велики број верника окончао је великогоспојински пост учешћем у Светој Чаши.

У вечерњим сатима у порти Саборне цркве на сам дан празника, уз свесрдну помоћ културно-историјског центра „Српска круна“ организовано је црквено-народно славље. Славље је започело здравицом коју је изговорио водитељ програма, вероучитељ Предраг Обровић, а затим је ансамбл „Смиље“ Краљевим колом отворио програм. Ово славље увеличали су оперски певачи Војислав Спасић и Марија Стефановић, а речи светог владике Николаја Велимировића оживеле су захваљујући изузетном извођењу глумца Момира Брадића и Весне Павловић. Славље се завршило играма и песмама Шумадије које су извели играчи ансамбла „Смиље“. Велика посећеност овогодишњих Госпојинских свечаности и насмејана лица деце, којих је било пуно у порти Саборне цркве, уверила су све присутне да Госпојинске свечаности, уз помоћ Божију, треба да постану традиција Крагујевца и Саборне цркве.

Зоран Врбашки, јереј

ХРАМ СОШЕСТВИЈА СВЈАТАГО ДУХА У ВАРОШИ КРАГУЈЕВЦУ

(наставка из прошлог броја)

Када је Србија хатишерифом добила право слободног исповедања вере по свима “догматима” православне цркве, Турци за дуго нису могли да се помире са тим, да то у исто време значи и право употребе и црквених звона. За њих је то била тако крупна и важна ствар да су сматрали, да би султан, да је признао звона, то и изриком поменуо у своме указу.

На крагујевачкој цркви зазвонило је прво звоно уочи Божића 1829 године, чим је београдски везир Хусеин паша објавио царски хатишериф о политичкој и културној аутономији Србије. Ово је у исто време и прво црквено звоњење у Милошевој Србији. Звонило се на велику радост и одушевљење престонице. Ово звоно је било узето из Миљковог манастира. Наиме, по ослобођењу Србије у Првом српском устанку, Миљко (Мелентије) је за свој Миљков манастир набавио једно веће звоно на коме је био урезан и натпис:¹ “Ливено за владе врховног војда народа србског Георгија Петровића.” Управо ово звоно је књаз Милош узео за цркву у Крагујевцу. Када је књаз Милош за крагујевачку цркву набавио нова звона, звоно није враћено у Миљков манастир већ га је књаз послао у Раваницу, а Миљковом манастиру је дао два мала звона.² За Крагујевцем пошла су и остала места, која су по кнежевој наредби, и поред опирања Турака, саградила поред цркава звонаре и на њих подигла звона. У томе се ишло врло брзо. У недостатку домаћих звоноливаца, звона су прво купована у Сомбору по 66 форината за центу. Две прве кнежеве поручбине из 1830. и 1832. године износиле су 134 звона разне величине и тежине; за њих је исплаћено из народне благајне 99271 грош.³ Прва су стигла новембра 1830. године: било их је четири, и сва су намештена на звонику старе београдске цркве. Остала звона раздјељена су варошким и сеоским црквама по унутрашњости. Јануара 1831. године крагујевачка црква је добила још четири звона, и тако је имала пет. Толико је имао и Пожаревац, у коме је кнез Милош имао такође свој двор, док су Шабац, Јагодина и Краљево имали по три, Ужице, Чачак, Враћевница и Ваљево по два, а Каленић и Топола по једно звоно. Села у крагујевачкој околини добила су том приликом преко Крагујевца 52 звона.⁴

На сваком звону био је у рељефу изливен с једне стране српски грб, а с друге стране лик светитеља коме је дотична црква посвећена. Исплата звона вршена је привремено из народне благајне, на терет општине или целе околине оне цркве којој су звона послата. Преко нахиских старешина села су вршила обрачун са народном благајном.⁵

Крагујевачка звона била су постављена на звонари поред цркве која је грађена на брзу руку 1829. године. Како је била направљена од дрвета, она није могла да издржи терет од четири, односно од пет звона, па је због тога 1835. године преправљена и дограђена.⁶ Она је разрушена и за протојереја Милоја Барјактаревевића, на њеном месту подигнута данашња звонара од тврдога материјала. Исто тако нестало је и старих Милошевих звона: Аустријанци су их 1916.

године скинули и однели. Након Првог светског рата набављена су три звона.⁷

За скоро два века, колико Стара црква има, прошао је кроз њу велики број свештеника. Међу њима се налазе многа угледна имена, чија је активност у своје време била нарочито запажена: било као тихих и смиренних служитеља Христове цркве, било као јавних просветних и политичких радника. Нарочиту важност даје им факат, што су први наставници веронауке и проповедници “еванђелске истине” у старој крагујевачкој гимназији и лицеју, изашли из њихових редова. Ту деликатну дужност они су углавном вршили кроз цео 19. век, када се на гимназијској катедри веронауке и црквеног певања изређало више од двадесет свештеника ове цркве. Поред тога, било је међу њима и таквих, који су знали у извесним приликама, не занемарујући цркву, ући и у политичку борбу и тамо се истаћи за прваке и вође народне.⁸

Пошто је Крагујевац био седиште и највише црквене власти, то су његови духовници били и два прва српска митрополита: Мелентије Павловић и Петар Јовановић. Њихова званична резиденција до 1835. године била је у владичанском конаку код Старе цркве, која је за све то време била и митрополитска катедрала, у којој су поглавари цркве често служили и обављали најсвечаније црквене акте.⁹

Завреме кнеза Милоша Крагујевац је имао три парохије: једну протску и две свештеничке. Поред тога што су протојереји имали најлепше парохије и

са највећим бројем становника, они су уживали као нарочиту бенефицију још и бесплатан стан.¹⁰

Као парохијски свештеник помиње се 1823. године у Триоду посном Милосав Поповић, протопрезвитер Крагујевца и целе крагујевачке нахије, и са њим Андрија Личанин, придворни архиђакон.¹¹ Прота Милосав се, у изворима, први пут помиње још августа 1818. године¹² а последњи 21. новембра/3. децембра 1826. године.¹³ Јоаким Вујић је за текао 1826. године, поред протопрезвитера Милосава, још и свештенике Стаменка Илића¹⁴ и Јована Димитријевића и придворног јерођакона Силвестра Вучковића. Јерођакон је имао своје “обдержаније и препитаније” у кнежевој палати “безмездно”, и био је за то дужан да сваке недеље и празника при “боженствени служба” јерођаконску дужност врши.¹⁵

Јован Димитријевић је био више година парох у Крагујевцу, али није тачно да је ту добио и протојерејску част као што тврди Р. Марковић.¹⁶ Јована Димитријевића је 13/25. јула 1823. године рукоположио Митрополит Агатангел у Крагујевцу.¹⁷ Јереј Јован је након 1827. године премештен у Свилајнац где је остао до 13/25. октобра 1837. г. када је произведен за пароха и намесника јагодинског, од архиепископа и митрополита Петра и постављен на протопрезвитерат и парохију јагодинску.¹⁸ Из свега овог, произилази да није тачан ни Марковићев податак да је јереј Јован Димитријевић 1836. године премештен за протојереја у Чачак.¹⁹ У Чачак је премештен протојереј Јован Стефановић из Драче.²⁰

У Крагујевцу се још помињу свештеници: Стефан Поповић, Димитрије Илић,²¹ који је, на кнежев захтев, произведен 1831. године за протопрезвитера, затим протосинђел Гаврило Поповић, који је био и професор лицеја и наставник хришћанске науке у “хуманијалним класама”, Јован Симеонович, који је предавао у гимназији црквено певање, и други. 1833. године био је у Крагујевцу и неки јеромонах Макарије, као “домостројитељ” у митрополитском конаку. Оцењујући његове способности, књаз Милош каже за њега у једном акту да је такав, да “заслужује да му се прво слово другога слога његовога подписа измени и да оно име носи, које се место “к” са “г” сриче”.²²

У актима из тога времена често се помиње и име протојереја Јосифа Стефановића као врло спремног и способног свештеника, који се и својим добрим и рђавим особинама одвајао од својих другова. Он је био један од првих наставника хришћанске науке у крагујевачкој гимназији. Интелигентан и писменији од осталих, он је, поред митрополита Петра и гимназијског директора Димитрија Исaiловића, био трећи члан за коректуру часловца и осталих богослужбених књига које су штампане у Крагујевцу. С друге, пак, стране, он је по своме животном “поведенију” био не најбољи пример. Пргав и жустар, без духовничке смирености, он је био увек готов на свађу, да ратује с ким стигне, и да се брани

или напада са оним што му прво падне под руку. И против њега су честе тужбе и грађана и његових “сопароха”, чак се једном приликом 1836. године јавно потукао са учитељем Георгијем и ударио га штапом по глави, због чега је био ухапшен три дана “о хлебу и води”.²³ Једанпут је кажњен и епитимијом, која се састојала у “очитанију опредељена му молебствија на сваки дан” за једно одређено време. Кад све то није ништа помогло и кад је већ досадио својим обесним понашањем, које је било утолико теже што је он, као катихета у гимназији, био и васпитач омладине, књаз Милош је једнога дана просто захтевао од митрополита да га куд зна уклони из Крагујевца. “Сад на Велику суботу и на Воскресеније - каже књаз за њега у писму митрополиту - није хтео са собом проче свјашченике узети при ношенију литије око цркве; позавањао се с њима, па их оставио за певницом, а он сам узео пред собом два ученика и тако је носио литију”.²⁴ Такво понашање баца врло ружну слику и на њих и на цркву, и зато кнез тражи да се сви раселе: и протопрезвитер и свештеници који нису ништа бољи од њега. У одговору на то писмо, митрополит даје кнезу за право, и сам је мишљења да треба Крагујевац очистити од “непристојних” свештеника и довести друге “за оно знаменито место приличне”. Он му предлаже: јереја Јанка из Шаторње, јереја Илију из Жабара и јереја Стефана из Паланке, као пристојне свештенике, “трезвене и доброг поведенија”.²⁵

Већ раније, крагујевачком протојереју Јосифу Стефановићу је средином 1836. године наложено да пошаље “рапорт о изступљенију” неких свештеника подручног му протопресветеријата.²⁶ Убрзо затим протојереју Јосифу је саопштена пресуда над неким свештеницима његовог протопресветаријата. Исто-времено му је препоручено да за чукујевачке свештенике опширније “известије” пошаље као и да се за парохије крагујевачке стрпи.²⁷

После овога, крагујевачки свештеници су расељени. Свештеник Стефан премештен је, почетком 1837. године у Грошницу,²⁸ а јереј Илија у Мечковац.²⁹ Нешто раније, из митрополије је књазу Милошу крајем 1836. године предложено да се манастир Никоље у мирску цркву обрати.³⁰ Књаз је, пар дана касније, то одобрио као и да се јереј Јанко из Крагујевца премести у Никоље а на његово место у Крагујевцу да се постави Софроније из Крушевца.³¹ Све ово је затим јављено крагујевачком протојереју Јосифу Стефановићу.³² Пред сам крај 1836. године крагујевачки протојереј је јавио да се јереј Софроније Лазаревић из Крушевца у Крагујевац с целом фамилијом преселио.³³

Међутим, протојереј Јосиф, против кога је било највише повике, новим распоредом је унапређен. Он је успео да поправи утисак и код књаза и код митрополита, који су, и поред његових људских мана, знали ипак да цене његову духовну способност и стручну спрему. Тако је крајем 1836. године, и по предлогу митрополита Петра, он изабран за члана Конзисторије у Београду, као најспособнији од свих оних кандидата које су поједини архијереји из својих епархија предложили за то звање.³⁴ На његово место за крагујевачког протојереја дошао је Георгије Павловић из Београда,³⁵ а на место премештених свештеника са њим су дошли, као његови “сопароси”, споменути Софроније Лазаревић, звани “Надрљански”, и Илија Новаковић.³⁶ Тако је црква почетком 1837. године имала сасвим ново братство.³⁷ Међутим, већ почетком 1837. године парох Илија Поповић (тј Новаковић) замолио је да му се повећа број домова у парохији.³⁸ Због тога је врло брзо извршена нова подела парохија у Крагујевцу.³⁹

Како је изгледао распоред парохија након нове поделе можемо видети на основу извештаја који је 21. априла/3. маја 1838. године поднела Конзисторија кнезу Милошу о стању парохија у Србији за 1837. годину, у коме је, поред имена парохија, села и свеш-

теника, дала и “списак народа Кнежевства Србског”, састављен по парохиским “списцима”. Према томе извештају подела крагујевачких парохија била је извршена овако: протска парохија била је сва у Крагујевцу и имала је 885 мушких и 573 женска становника, прва свештеничка обухватала је део Крагујевца, са 295 мушких и 254 женска становника, затим село Јовановац, са 199 мушких и 193 женска становника, и село Маршић, са 190 мушких и 172 женска становника, док је друга свештеничка парохија обухватала такође један део Крагујевца, са 380 мушких и 379 женских, а поред тога још и предграђе Сушицу, са 88 мушких и 72 женска, и село Петровац, са 138 мушких и 135 женских становника. Према томе, протска парохија бројила је 1458, прва свештеничка 1303 и друга свештеничка 1183 становника.⁴⁰

Напоменимо и да је у једном тренутку, у пролеће 1837. године постојала идеја и да се формира четврта парохија од села Петровца, Јовановца и Маршића и да се да јереју Дамјану који се налазио у Враћевшници али се од тога брзо одустало.⁴¹

У другој половини 19. века имамо такође неколико значјних имена међу служитељима ове цркве, али то је једна друга прича.

напомене:

Радослав Перовић, *Прилози за историју Првог српског устанка*, Београд, 1954, с. 60

² Исто; Р. Марковић погрешно тврди да је ово звоно пре постављања на звонари крагујевачке цркве ископано из земље што није тачно. Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 48.

³ Мих. Петровић, *Финансије и установе, I књ*; Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 48

⁴ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 48-49

⁵ Исто, 49

⁶ АС-КК-ХV-1560, Грађење препрате и звонаре крај цркве у Крагујевцу

⁷ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 49

⁸ Исто, 49-50

⁹ Исто, 50

¹⁰ Исто, 52

¹¹ Исто, 52

¹² АС-КК-ХV-51, објављено у: др Радосав Марковић, *Књажева канцеларија књига друга - Крагујевачка нахија 1815-1839 - свесак прва 1815-1827*, Београд, 1954, 41-42

¹³ АС-КК-ХV-646, објављено у: др Радосав Марковић, *Књажева канцеларија књига друга - Крагујевачка нахија 1815-1839 - свесак прва 1815-1827*, Београд, 1954, 464

¹⁴ Поп Стаменко је, у одсуству писара, вршио повремено писарске послове у конаку књаза Милоша. др Радосав Марковић, *Књажева канцеларија књига друга - Крагујевачка нахија 1815-1839 - свесак прва 1815-1827*, Београд, 1954, 494 нап. 1

¹⁵ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 52-53

¹⁶ Исто, 53

¹⁷ АС-Државни Совјет -РН^е 196/837, Државни Совјет -РН^е 196/837, Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији године 1836. ²⁸, число – 128, лист 63.

¹⁸ АС-КК-XXXV-493 лист 1., Н^е 198 - Списак рукоположених свештеника у 1837. год. од 28. априла 1838. г. Небојша Ђокић, Љубодраг Поповић, *Браничевска епархија у првој половини XIX века*, Пожаревац, 2005, 161-162; Оливера Думић, Небојша

Ђокић, *Прилог историји цркве у Свилајци*, Гласник СПЦ бр. 7/ јул 2006, 216-217

¹⁹ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 53

²⁰ Види напред.

²¹ Димитрије је био син раније споменутог свештеника Стаменка Илића.

²² Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 53

²³ АС-Митрополија-Но. 29/36, Крагујевачки протојереј Јосиф Стефановић оптужен је од крагујевачког учитеља Георгија.

²⁴ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 53-54

²⁵ Исто, 53-54

²⁶ АС-Митрополија-Но. 148/36

²⁷ Исто, 154/36

²⁸ Исто, 177/37

²⁹ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 54. Нешто раније, средином 1836. године крагујевачки протојереј је известио митрополита да се јереј Радивој Павловић парох мечковачки преставио. АС-Митрополија-Но. Но. 186/36. На то му је одговорено да привремено парохију покојног, јерејима Илији из Грошнице и Арсенију из Баљковца ради опслуживања преда. АС-Митрополија-Но. Но. 187/36

³⁰ АС-Митрополија-Но. 713/36

³¹ Исто. 729/36

³² Исто. 752/36

³³ Исто. 804/36

³⁴ Исто. 812/36

³⁵ Исто. 817/36, Но. 827/36; Но. 836/36; Но. 868/36 и Но. 877/36

³⁶ Исто. 476/36

³⁷ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 55

³⁸ АС-Митрополија-Но. 271/37

³⁹ Исто. 292/37

⁴⁰ Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 52

⁴¹ АС-Митрополија-Но. 340/37 и Но. 366/37

ДУХОВНЕ ДИМЕНЗИЈЕ СВЕШТЕНИХ КАНОНА

Луис Ц. Патсавос

Духовне димензије свештених канона

Каленић, Крагујевац 2010. године

Са енглеског превели:

Маријана и Срећко Петровић

Духовне димензије свештених канона професора на Православном теолошком факултету Часног крста у Бостону, Луиса Патсавоса, у преводу Маријане и Срећка Петровића, је најновија књига у издању Издавачке установе Епархије шумадијске *Каленић*, која заслужује пажњу и коју желим у неколико реченица да представим нашим читаоцима.

Апостол Павле каже у својој првој посланици Коринћанима да *Бог није Бог нереда, него мира* (14, 33). Ово позивање на поредак и дисциплину у Цркви није само формалне природе. Поредак има сврху да све чланове Цркве стави у исправан однос са живим Богом и тако стално држи отвореним пут ка спасењу. Спасење је смисао постојања Цркве, те самим тим и смисао и суштина канонског предања Цркве. Ову функцију чувања поретка у животу Цркве имају свештени канони као интегрални део јединственог свештеног предања Цркве.

Свештени канони имају двоструку природу или тачније настали су најтананијим преплитањем теологије и права. У једном периоду историје Цркве (19. и прва половина 20. века) више је потенцирана правна природа свештених канона и уопште Црквеног права, што је овај део свештеног предања одвукло у, за многе (међу којима је било чак и теолога) сувопарне јуридичке воде, стране самој суштини Цркве. Многи аутентични каноничари су и у овом периоду декаденције, а нарочито касније, попут Н. Милаша или Н. Афанасјева, а у нашим данима епископа Атанасија (Јевтића), В. Фидаса и Л. Патсавоса наглашавали богословску, тј. духовну димензију свештених канона смештајући Канонско право, као богословску дисциплину, у област Еклесиологије и

Пастирског богословља, не тумачећи је, искључиво, као грану права.

Наглашавање духовне димензије свештених канона је основна вредност ове књиге и то срећемо на готово свакој страници. Професор Патсавос је мишљења да *православно Канонско право није још један људски правни систем. Оно је живо предање које обухвата елементе и теологије и правне науке... од којих овај први преовладава (стр. 11).*

Први део књиге има три поглавља: *Увод у православно канонско предање*, затим *Претпоставке канонског предања* и треће, на које желим да скренем пажњу читаоцима, је *Пастирске теме канонског предања*, које обрађује суштинске теме односа клирика и лаика, саборну структуру Цркве, брак и монаштво као путеве ка Царству Божијем.

Други део књиге је врло корисна класификација канонског предања према темама. Наиме, врло честонедовољно упућени у свештене каноне не могу на прави начин да их сагледају, а још мање да их исправно користе, баш зато што су они у уобичајеним збиркама канона класификовани према саборима који су их донели, те су стога врло различитог садржаја и често неупотребљиви за, како сам рекао, недовољно упућене. Њихова тематска класификација, која чини други део књиге, омогућује свима да се према темама упознају са богатством, лепотом и духовним значајем свештених канона.

Препоручујући ову књигу пажњи наших читалаца, напомињем да је она и уџбеник за пети разред Богословија за предмет Канонско право одобрен од Светог архијерејског синода наше Цркве.

Зоран Крстић,
проф. Канонског права на
Православном теолошком факултету
Универзитета у Београду

СВЕТО ПИСМО И ЛИТУРГИЈА

Жан Даниелу (Jean Daniélou), *Свето писмо и Литургија*, Епархија жичка, Краљево 2009, превод са француског монахиња Теодора (Жујовић)

Ако црквена гласила верно одражавају утицај нових теолошких књига на нашу богословску јавност, не запажа се да је појава у прошлој години на српском језику значајне студије француског кардинала и угледног теолога Жана Даниелуа (1905-1974) *Свето писмо и Литургија (Bible et Liturgie. La théologie biblique des Sacrements et des fêtes d'après les Peres de l'Eglise, Paris 1951)* изазвала већу позорност. Било

како било, читаоце *Каленића* у неколико реченица упознајемо са личношћу и делом Ж. Даниелуа и садржајем књиге у изврсној преводу монахиње Теодоре (Жујовић).

Већ ступањем у језуитски ред (1929), Даниелу постаје запажен учесник јавног и црквеног живота Француске и делује у најугледнијим интелектуалним круговима, сарађујући са истомишљеницима, међу којима су били Анри де Лубек, Х. Урс фон Балтазар, Ив Конгар, Виктор Фонтано, Тајар де Шарден. Након ступања у свештенички чин (1938), врло је заинтересован за пастирски рад, тако да ће студентски духовник у Паризу бити до пред смрт. Године 1940,

Нова издања

са Лубаком и Фонтаном покреће најугледнију издавачку едицију ранохришћанске и светоотачке литературе *Хришћански извори* (*Sources chrétiennes*), у којој је до данас изашло преко пет стотина критички приређених издања старих хришћанских мислилаца. Као инспиратор покрета *Нова теологија* (*Nouvelle théologie*), на Другом ватиканском концилу заступаће идеје ове духовне оријентације Римокатоличке цркве. Вишедеценијски је професор најчувенијих римокатоличких и световних факултета у Паризу. Кардинал постаје 1969, а члан Француске академије 1972. године. Током богатог научног века, написао је четрдесетак монографија и велики број расправа у којима се бави широким спектром богословских дисциплина – патрологијом, историјом Цркве, мисионарством, хришћанском етиком, проблемима савременог богословља, учествујући као водећи црквени интелектуалац Запада у филозофском дијалогу са марксистима, Фројдовим следбеницима, протестантима...

Најрепрезентантнија дела Даниелоуве теологије су студије *Платонизам и мистичко богословље* (на примеру учења светог Григорија Ниског, *Platonisme et théologie mystique. Essai sur la doctrine spirituelle de saint Grégoire de Nysse*, Paris, 1944), монографије о Оригену (1948) и Филону Александријском (1958), књиге *Анђели и њихово служење поучењу Отаца Цркве* (*Les Anges et leur mission, d'après les Pères de l'Église*, Paris, 1952), *Јудеохришћанско богословље, хришћанска учења до Никеје* (*Théologie du Judéochristianisme. Histoire des Doctrines chrétiennes avant Nicée*, Paris, 1958), *Зашто је нужна Црква* (*Pourquoi l'Église?* Paris, 1972), *Црква апостола* (*L'église des apôtres*, Paris, 1979).

У књизи *Свето писмо и Литургија* Жан Даниелу тумачи симболику хришћанског богослужења према светим Оцима Цркве, на примерима симбола који карактеришу најважније свете тајне (крштење, миропомазање, Евхаристију), односно седмично богослужење и литургијску годину. Доказује да та симболика није произвољна, већ представља заједничко предање које сеже до апостолског времена. А карактеристика тог предања је, како аутор наглашава у уводу, његов библијски карактер. „Било да читамо катихезе о светим тајнама, било да посматрамо слике у катакомбама, библијски карактер је оно што изненађује. Сливите представе светих тајни су: Адам у Рају, Ноје у ковчегу, Мојсије како прелази Црвено море.“

Ж. Даниелу своју студију заснива на новијим истраживањима о историјату настанка Литургије, која су утврдила да порекло хришћанских светих тајни не треба тражити у хеленизму, већ да су оне директно у вези са јудејским богослужењем. Да-

кле, тражи одговор на питање какво су значење за Јевреје из Христовог времена, као и за самог Христа, имали знаци који су употребљавани у јудејском богослужењу, на које су се касније накалемили други симболи, позајмљени из обичаја јелинског света. Важност везе светих тајни са библијским сликама Даниелу овако објашњава: „С једне стране, она представља ауторитет који оправдава и постојање и форму светих тајни, показујући да су оне већ биле преображене у Старом Завету и да су заиста израз сталних начина божанског деловања. Према томе, оне нису случајне, већ представљају прави израз Божијег промисла. Сем тога, веза са Библијом обавештава нас о симболицима на којима су се првобитно заснивале свете тајне. (...) Σφραγς (красни знак) треба тумачити у смислу теологије завета, крштење у смислу суда и ослобођења (= искупљења), Евхаристију у смислу вечере и жртве.“ Што се код Отаца Цркве библијска теологија прелама кроз хеленистички дух, обавештава се тиме да је хеленизам дао само спољашњу форму, јер то што је Добри Пастир у баптистеријумима приказан одевен као Орфеј, не смета да он буде Добри Пастир кога је најавио пророк Језекиљ и кога нам свети Јован Крститељ показује оличеног у Христу.

У књизи *Свето писмо и Литургија*, у светоотачким текстовима, катихезама и проповедима (нарочито на Истоку, што наглашава и сам аутор), у којима се тумачи теологија крштења, миропомазања и Евхаристије, односно смисао ранохришћанских празника (поглавља: *Тајна суботе, Недеља, Осми дан, Пасха, Вознесење, Педесетница, Сјенице*), траже се извори који доказују да су први векови хришћанства имали литургијску симболику и да је у црквеном животу мистагошка настава имала централно место. „То је зато што је богослужење било центар око кога се одвијао живот првих хришћана. Богослужење није посматрано само као скуп обреда намењених да освећују профани живот. Свете тајне су биле битан елемент хришћанског живота и живота уопште, продужење великих дела Божијих из Старог и Новог Завета. Кроз њих започиње ново стварање које већ сада уводи хришћане у Царство Божије.“

Када је реч о тумачењу библијских догађаја који одређују крштење, миропомазање и Евхаристију, поред одвојених слика за сваку од ових светих тајни, у Даниелуовој књизи нарочито место имају дванаест глава *Изласка*, двадесет други *псалм* и *Песма над песмама*, јер је у њима изображено хришћанско посвећење у целини, које је, као литургијски чин, суштинска тема ове књиге, која у нашој богословској јавности не би смела да остане незапажена.

Н. Ј.

ОДНОС ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ВАРНАВЕ ПРЕМА РУСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

Школовање у петроградској Духовној академији и петогодишњи боравак у овом граду, у којем је примио и монашки постриг (1905. године, од епископа Сергија Страгородског), оставили су неизбрисив траг на личност Варнаве (Росића), епископа дебарско-велешког (1910-1920), митрополита скопског (1920-1930) и патријарха српског (1930-1937). Љубав која се тада родила према свему што је било руско, трајала је док је био жив. Увек се радо сећао и у својим беседама често је помињао царску Русију коју је упознао као студент 1900. године.

Страдање руског народа након Октобарске револуције и доласка бољшевика на власт, дубоко је погађало епископа, односно митрополита Варнаву. Знајући да је немоћан да помогне осталима у Русији, свим силама помагао је онима који су се нашли у избеглиштву у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, потом у Краљевини Југославији. Још као митрополит скопски примао је многе избеглице, оснивао руска удрижења, школе за избеглу децу... У упражњене парохије примао је избегло свештенство, а у манастире насељавао руске монахе.

Као патријарх, поред материјалног збрињавања избеглица, помагао је и подржавао руске организације и братства. Учествовао је у оснивању и био је почасни председник Друштва за помен цара Николаја II Романова и Комисије за изградњу храма у част царске породице и свих руских новомученика. Благословио је и оснивање у Београду Братства светог Јована Кронштатског. На његову иницијативу, Свети архијерејски сабор СПЦ доноси одлуку да се на свим јектенијама помиње Руска православна Црква и многострадални руски народ у својој земљи и расејању. Након служења Литургије у руском храму у Београду 22. јуна 1930. године, пред више хиљада избеглих Руса, патријарх Варнава је изговорио ову беседу: „Гледајући сада на Руски народ ‘од куда да почнемо плакати’ или се радовати? Ми плачемо зато што сте ви изгубили своју Отаџбину, што од вас допире из дана у дан вапај и што се у вашој отаџбини уселила ђаволска сила, која одриче Бога, која убија Његове верне слуге: јерархе, пастире и верне синове Цркве. Све је то послато не само због наших грехова, већ и као Божије искушење. Само руски народ, велики по својој души, народ из кога су изашли велики светитељи, мученици и исповедници, који украшавају Цркву, може поднети такво искушење и ми се радујемо кад чујемо како се боре за Цркву руски мученици. Таква су страдања била само у првим вековима хришћанства, али ни тада није било тако великог броја мученика какав је дала сада Руска Црква.

Знајте, да безбожници који прогањају Цркву, не само да је муче, већ настоје да је разделе, да је разједине и на све начине протежу своје преступне руке и к вама, који се налазите ван предела ваше отаџбине. Ви, верни синови Русије, дужни сте памтити да се ви јављате јединственим ослонцем великог руског народа, ви сте дужни по сваку цену да сачувате неповређенима народно-црквена предања у

свој њиховој чистоћи. То је ваша дужност пред Богом, пред вашом великом домовином и пред целим хришћанским светом.

Црквени раздори, посијани непријатељима ваше домовине, треба што пре да престану. Међу вама налази се велики јерарх високопреосвећени митрополит Антоније, који се јавља украсом Васељенске православне Цркве. То је високи ум, који је сличан првим јерарсима Христове Цркве у почетку хришћанства. У њему је и црквена правда и они

који су се оделили, треба да се врате њему. Сви ви, не само који живите у нашој Југославији, већ и они, који се налазе у Америци, Азији и у свим крајевима света, дужни сте да, са вашим великим архипастиром митрополитом Антонијем на челу, саставити једну несакрушиву целину којој не могу нашкодити нападаји и провокације непријатеља Цркве.

Ја, као српски патријарх, као ваш рођени брат, топло се молим Богу да Он уједини Русе који се налазе у иностранству у једну целину, да васкрсне Русија онаквом, каква је била: са православним самодржавним царем на челу. У име Господа Исуса Христа и свију његових светитеља благосиљам све вас патријарашким благословом. Амин!“

Патријарх Варнава врло енергично је радио на превазилажењу раскола између Московског патријархата и Руског заграничног Карловачког синода који је основан 2. септембра 1922. године на Архијерејском сабору Руске православне заграничне Цркве у Сремским Карловцима. Главни повод за раскол представљала је *Посланица пастирима и пастви* митрополита Сергија (Страгородског), упућена 29. јула 1927. године архијерејима Руске заграничне Цркве. Под утицајем совјетске власти, митрополит је оспорио право Синоду у Карлов-

цима да представља Руску православну Цркву у емиграцији. Осим тога, затражио је од руских свештеника који су у емиграцији да дају писмену обавезу да су потпуно лојални државној совјетској власти, под претњом да ће сви они који не испуне ову обавезу, бити искључени из клира.

Свети архијерејски синод Руске заграничне Цркве на ово је реаговао оштро и на седници 9. септембра 1927. године у Сремским карловцима усвојио је декларацију (*Окружное послание*) према коме је Загранична Црква „должна управляться сама, согласно священным канонам, определениям Священного Собора Всероссийской Поместной Православной Церкви 1917-1918 гг. и постановлению Святейшего патриарха Тихона, Священного Синода и Высшего Церковного Совета от 7/20 ноября 1920 года, при помощи Архиерейского Синода и Собора епископов под председательством Киевского митрополита Антония.“ У декларацији је наглашено да Руска православна загранична Црква „не отделяет себя от своей Матери Церкви и не считает себя автокефальной“, и да „признает власть Местоблюстителя Патриаршего престола митрополита Петра (Крутицкого), и возносит его имя за богослужениями.“ Истовремено, Карловачки синод прекинуо је све канонско-административне односе са московским црквеним властима. Према овој декларацији, Карловачки синод ће све свештенике који изразе лојалност совјетској власти казнити забраном свештенослужења све до покајања.

У спору између Московске патријаршије и Синода Руске Цркве у Емиграцији, Српска православна Црква заузела је неутралан став. Да не би изазвао још већи раздор, патријарх Варнава није хтео да се стави ни на једну страну. Помагао је и народу и избеглим архијерејима колико је могао. Тек када је митрополит Сергије затражио помоћ од Српске православне Цркве за посредовање (*Посланица* од 23. марта 1933. године), патријарх Варнава се том позиву одазвао. Пренео је архијерејима Карловачког синода захтев московских црквених власти да писмено изразе лојалност совјетским властима. Он је знао да ће одговор Карловачког синода бити негативан, а и сам је био против изјаве лојалности. Зато је предложио да архијереји Руске православне Цркве у Краљевини Југославији (Карловачки синод) привремено пређу под јурисдикцију Српске православне Цркве, с тим да ова Црква ужива потпуну самосталност и равноправност са СПЦ.

Овај предлог није прихваћен од Московског патријархата, па је већ 22. јуна 1934. године донета

одлука (О Карловацкој групе) којом се припадници Карловачког синода стављају под забрану свештенослужења све до покајања. Ова одлука важила је само на папиру и никада није имала никаквог стварног дејства у практичном животу Руске православне заграничне Цркве.

Након овог покушаја, патријарх Варнава је настојао да измири две завађене стране у Руској заграничној Цркви – западноевропског митрополита Евлогија (Георгијевског) и Карловачки синод. Није могао да остане равнодушан на потресне догађаје који су почели да се јављају у Заграничној Цркви. Раздор између западноевропског митрополита Евлогија и Карловачког синода догодио се 1926. године у Сремским Карловцима на седници Архијерејског сабора на којој се расправљало о устројству унутар ове црквене заједнице. Митрополит Евлогије је тада напу-

стио Сабор изјавивши да не жели да потчини своју епархију Карловачком синоду. Због тога је удаљен од управљања епархијом и стављен је под забрану свештенослужења. Овај акт Карловачког синода је неканонски, јер је митрополиту Евлогију управљање Западноевропском епархијом поверио лично руски патријарх и једино га је он могао сменили са тог положаја. Не желећи да се потчини овој забрани, митрополи Евлогије се са великим делом свештенства и народа оделио од Карловачког синода и признао свог духовног оца, митрополита Сергија за врховну црквену власт. Када је митрополит Сергије издао своју декларацију о лојалности (*Посланицама пастирима и пастви*) 1927. године, митрополит Евлогије у почетку није хтео да је потпише, правдајући се да је то ствар политике и да не треба да се тиче заграничних епископа. Међутим, после неколико недеља, на Епархијском сабору којем је преседавао Евлогије, ипак је донесено речење да се потпише Сергијева *Посланица*.

Такво стање било је све до 1930. године, када је митрополит Евлогије, по позиву из Лондона, учествовао на заједничкој молитви са англиканцима. Том приликом он је у својим проповедима говорио о страдању руског народа у Русији нападајући совјетску власт. Због тога га митрополит Сергије шаље у пензију и епархију предаје архиепископу Владимиру (Тихоницком) који је отказао да је прими.

Не желећи да се потчини одлуци митрополита Сергија и оде у пензију, Евлогије је по благослову патријарха константинопољског привремено прешао под јурисдикцију Цариградске патријаршије. Овим поступком митрополит Евлогије не само што је изашао из састава Руске заграничне Цркве, већ и из Руске патријаршије уопште. Био је ово један од

најтежих периода у историји Руске православне Цркве. У Русији су тада била најжешћа гоњења, а и велике смутње у самој Цркви, па су сви гледали у Заграничну Цркву као на једину представницу руског православља у међународним односима.

Патријарх српски Варнава није крио тугу због неслагања у Руској заграничној Цркви. Бринуо је јер је знао ће се руски православни народ изгубити у неправославној Европи, нарочито ако не буде живео у слози. Њему је била прихватљива политика архијереја из Сремских Карловаца који су пристали да се сви уједине и буду у саставу Српске православне Цркве, али да уживају потпуну самосталност, односно равноправност. Покушавао је да приволи митрополита западноевропског Евлогија да и он прихвати црквену политику Карловачког синода.

После дугих и упорних настојања, патријарх Варнава је допринео измирењу Карловачког синода, на челу са митрополитом Антонијем, и Западноевропске епархије митрополита Евлогија који је 1934. године дошао у Београд и јавно изнео кајање због сукоба са Карловачким синодом. Митрополит Антоније и митрополит Евлогије су тада прочитали један друго-ме разрешну молитву и тиме је раздор између Карловачког синода и западноевропског дела Руске православне заграничне Цркве превазиђен.

Патријарх Варнава је већ у новембру наредне године организовао сабор свих архијереја Руске заграничне цркве. На неколико заседања сабора председавао је српски патријарх. Донесена је и уредба – *Временное положение о Русской Православной Церкви за границей* – у којој се говори о унутрашњој црквеној организацији. Према овој уредби, Карловачки синод се признаје као врховни црквени орган и у њега улазе представници балканских, западноевропских, северноамеричких и далекоисточних црквених области. Синоду се даје и право да поставља епископе на црквене катедре у овим областима. На овом сабору патријарх Варнава је произвео у чин митрополита архиепископа Анастасија (Грибановског), који је изабран за помоћника и заменика болесном митрополиту Антонију (Храповицком). На крају заседања патријарх Варнава је служио Литургију уз саслужење руских и српских архијереја.

Ради захвалности за очинску бригу и љубав према Руској Цркви и народу, руска београдска емиграција организовала је 22. јануар 1937. године у Руском дому у Београду свечану академију у част патријарха Варнаве. Том приликом је руски архиепископ Гермоген (Максимов) свечано прогласио српског патријарха заштитником Руске православне Цркве у емиграцији. И након смрти патријарха Варнаве, верници Руске заграничне Цркве одају му пошту и до данас обележавају дан његовог упокојења. Сваке године 23. јула служе се панихиде на његовом гробу у Београду и у храмовима Заграничне Цркве широм света.

Речи патријарха српског Варнаве, изговорене 1934. године у Сремским Карловцима: „Данас руски народ и Руска православна Црква пролазе кроз велика искушења, али преблагим милошћу Господа доћи ће крај и руској Голготи и велика православна Русија васкрснуће опет у старој сили и сјају као моћна заштитница словенства и православља“ – постале су стварност.

Игор Шојић,
студент Санткт-Петербургске Духовне академије

ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА “ОБНОВА ХИЛАНДАРА У КРАГУЈЕВЦУ”

Након Београда, Врњачке Бање и Краљева, изложба „Обнова Хиландара, шест година након пожара“, отворена је у Галерији Народног музеја Крагујевац. На свечаном отварању у четвртак 16. септембра, присутнима су се обратили директор музеја Александар Стаменковић и аутор изложбе проф. др Мирко Ковачевић који су позвали Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Г. Јована да отвори изложбу. Отварању изложбе присуствовао је велики број крагујевчана предвођених својим градоначелником господином Верољубом Стевановићем, који су са пажњом разгледали приређену поставку.

Ова изложба открива широкој јавности плодове труда хиландарских неимара на обнови задужбине Немањића, најбогатије српске ризнице старе преко 800 година. Хиландар као један од темеља наше културе и духовности, у својој ризници, архиви, цркви, параклисима и скривницама чува преко 1200 икона (од којих неке спадају међу најлепше примерке византијске уметности непроцењиве вредности), 507 рукописних повеља средњовековних владара, 1041 рукописну књигу, 80 старих штампаних књига, 40000 књига од 17. века до данас. Градитељско наслеђе чине слојеви од 12. до 19. века у утврђеном делу манастира и око 25 келија, цркви и параклиса изван њега. Вредно зидно сликарство покрива површину од око 5000 метара квадратних. Као део Свете Горе, Хиландар је уврштен у Светску културну баштину Унеско-а. Након великог пожара 4. марта 2004. године када је изгорело више од половине манастирског утврђења, започео је велики грађевинско-рестаураторски подухват, један од највећих који се тренутно изводе у Европи.

Изложба је трајала од 16. септембра до 10. октобра и осмишљена је као водич кроз пројекте обнове. У уводном делу посетиоцима су пружене сажете информације о Светој Гори и Хиландару. У наставку следе целине посвећене пожару и његовим последицама, основни подаци о начину организовања подухвата обнове, као и конкретни изведени, актуелни и планирани пројекти. По први пут се износи нова сазнања о хронологији грађења утврђене целине до којих се дошло током извођења радова. Посебан део посвећен је представљању манастирске економије на којој се усеви гаје потпуно органски. За потребе изложбе донет је већи број аутентичних предмета из Хиландара који сведоче о пожару и обнови. Изложбене су и тродимензионалне макете рељефа полуострва Свете Горе и хиландарског утврђења.

Аутор изложбе је проф. др Мирко Ковачевић, а архитекта поставке Стевица Трипковић. Организатори изложбе су Свети Манастир Хиландар и његова Задужбина из Београда уз сарадњу и гостопримство Народног музеја Крагујевац. Изложбу је помогао Дигитал принтинг центар (DPC) из Београда.

Зоран Врбашки, јереј

СВЕТО ПИСМО И СВЕТО ПРЕДАЊЕ КАО ОСНОВА ХАРИТАТИВНЕ ДЕЛАТНОСТИ ЦРКВЕ

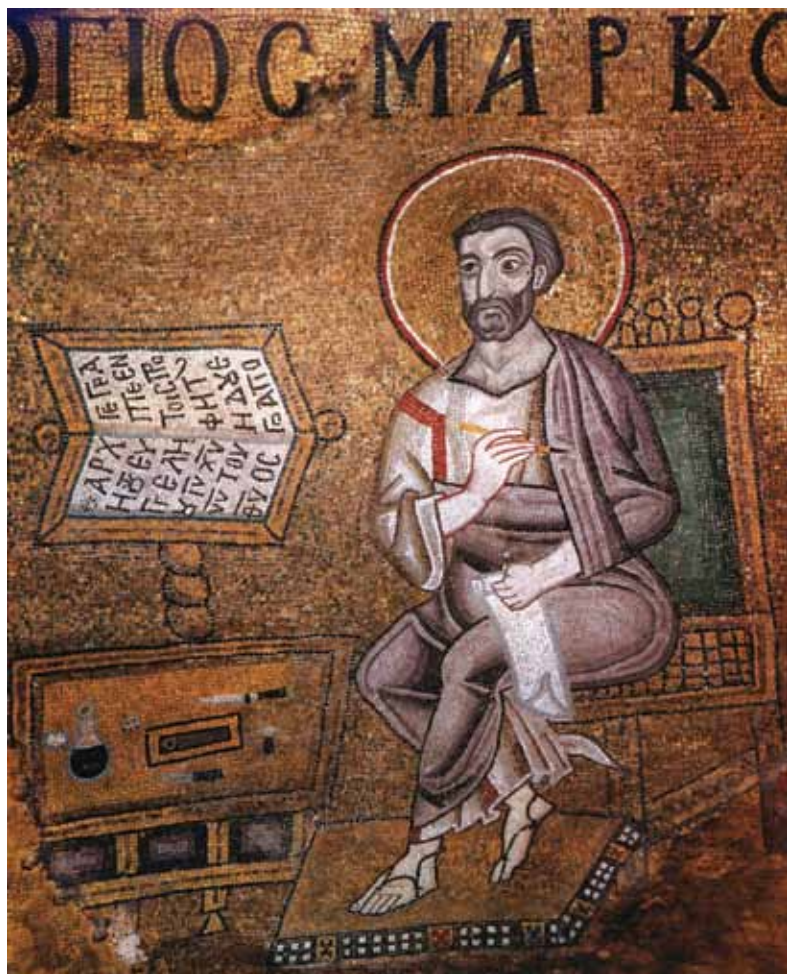

итања везана за милосрдне активности Цркве и њен рад на помоћи потребитима постављају се све чешће. Они који су изван спочитавају хришћанима недовољну активност и неорганизованост на пољу социјалне помоћи. Када су током комунистичких диктатура православни првосвештеници учествовали у дијалозима са представницима заједница које мање или више основано носе хришћанско име, постављано им је питање зашто не покрену више активности социјалног карактера. Тада им је одговорано да ми, православни, служимо Литургију. Из тог одговора, који саговорницима није био сасвим по вољи нити прихватљив, јасно се читава најдубља црквена и литургијска свест. Очитава се основа свих наших делатности. Из Литургије проистиче сви наши свакодневни напори и сваки сегмент нашег хришћанског живота добија благослов Цркве. Као што се сви ми и читава твар сабирамо на Литургији и на њој се молимо за сваког од нас, за све створено, за преображај свих нас и свих наших активности, тако у миру излазећи ми се својим напорима у свету трудимо да све оно што чинимо буде „тако да се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела и прославе Оца вашег који је на небесима“ (Мт 5, 16). Речју, Црква може без харитативне делатности, велелепних храмова и фантастичних хорова, али без Литургије је незамислива.

Претеривање сваке врсте је штетно и најчешће доводи до застрањивања. Као и прича која није поткрепљена делима. Говорити о љубави која проистиче из литургијске заједнице и есхатолошке свести која нам је стално пред очима, а истовремено се понашати као да ближњи не постоји не треба ни коментарисати. Окретати главу од гладних и бедних, а изговарати се да Црква није ту да усређује у овом свету је недопустиво. Нико не очекује од Цркве „хлеба и игара“. Барем је сваком ко је прочитао „Браћу Карамазов“ јасно где се и због којих циљева то ради. Они најмањи међу нама желе љубав и саосећање, братску руку и подршку, све оно што може више учинити за душу човека него материјална помоћ. Када је у могућности, хришћанин треба помоћи брату и материјално, али никако без љубави.

Добročинство је неодвојиво од човекољубља. И једно и друго свој темељ налазе у Светом Писму. Како у Јеванђељима, тако и у Посланицама Светих Апостола, говори се да је чињење добрих дела неодвојив део хришћанског живота. Када Господ Исус Христос говори о двома највећим заповестима, као другу наводи: „Љуби ближњег свог као самога себе“ (Мт 19, 19). У Јаковљевој посланици се каже: „Каква је корист, браћо моја, ако ко говори да има веру, а нема дела?“ (Јак 2, 14). Јасно је да без човекољубља нема добročинства и обрнуто. Хришћани су позвани да живе у заједници. Индивидуализам, који доживљава успон током 20.

и наставља у 21. веку, супротан је хришћанском поимању живота. Данас, као и увек, позвани смо да оплеменимо свет истинским човекољубљем и добročинством. Свету треба да понудимо концепт живота, који је установљен од Господа Исуса Христа. Кон-

цепт живота, који се темељи на љубави, праштању, милосрђу и хришћанским врлинама. Можда изгледа да је хришћански начин живота немогуће остварити у времену транзиције и да су човекољубље и добročинство вредности неуклопиве у друштва окупирана променама. Хришћани се неће сложити са таквом констатацијом, јер у прошлости налазе потврду онога о чему говоре, а желе да остваре у будућности. Кроз неколико примера видећемо да је Свето Писмо и Свето Предање, као и они који су их стварали и допуњавали, покретало хришћане на дела љубави у различитим вековима.

Први значајан подухват на пољу харитативно-сти учинио је Свети Апостол Павле. Поред много проблема који су се појављивали, упадљиво је да је Апостол био спреман да посвети много времена и енергије у последњем периоду своје службе, пре хапшења, скупљању милостиње за јерусалимску Цркву. Не само да га је то одвојило од његовог мисионарског рада и оснивања нових Цркава, већ је то

био и подухват препун mnogih rizika, a prema Delima apostolskim види се да је и сам исход био неизвестан. Пренос велике суме новца у то време био је, сам по себи, опасан у данима који су били испуњеним пљачкама и олујама са којима се требало ухватити у коштац. Ако је тачно да су необично велики број сапутника који су именовани у Дап 20, 4 чинили Павлови сарадници, онда тај број није имао само симболичну функцију, репрезентујући различите Цркве основане од стране Павла, већ и функцију обезбеђења, тј. чувања новца који су они сакупили.¹ Ипак, Апостол Павле је био спреман да се избори са свим препрекама, а то је само по себи речито сведочанство о значају који је придаван овом путовању. У суштини, Павле је настојао да сакупљањем милостије увери јерусалимску Цркву да призна, примајући дар од хришћана потеклих из незнабоштва, да су то њихова браћа и сестре, део једног и истог народа Божијег.² Без Павлових посланица ништа се не би знало о дубоком значају који је милостиња имала за њега, нити о улози коју је она требало да игра у односима између хришћана потеклих из незнабоштва и јудејства.

Харитативна делатност на коју наилазимо пред крај Прве посланице Коринћанима представља економски аспект заједнице који је без преседана и вероватно јединствен у антици (1 Кор 16, 1-4).³ Овај подухват произашао је из договора Павла и Варнаве са апостолима Јаковом, Петром и Јованом. Он је прерастао у покрет међу незнабожцима, јер треба сви да се „опомињемо сиромашних“ (Гал 2, 9-10) У реципрочном односу са сабором у Јерусалиму, други помесни сабори били су дужни да пошаљу економску помоћ тамо.⁴ Према Павловој посланици, незнабожци су дужни да „послуже“ Израиљу у материјалним добрима, пошто су они постали учесници у њиховим „духовним добрима“ (Рм 15, 27; уп. Ис 56, 6-7, о скупљању свих народа у Јерусалиму у време коначног испуњења).

Поменута упутства која је Апостол давао и о којима пише Коринћанима (1 Кор. 16. 1-4; 2 Кор. 8; 9) указују да је мрежа заједница имала „интернационалну“ политичко-економску димензију, дијаметрално различиту од централизоване економске политике Римског царства. Чак и пре него што је Павле започео самосталну мисију у Малој Азији и Грчкој, покрет је развио свој особени пут практичне вишенационалне економске солидарности, као и однос да они који „имају“ деле са онима који „немају“. Поред припадања Цркви која има васељенски карактер, свака локална заједница је делила своје економ-

ске ресурсе међу људимљ унутар себе, али и слала их је потребитима на разумним удаљеностима. Васељенски карактер покрета, а готово његов свесветски економски аспект били су необични, можда јединствени у Римској или било којој античкој империји. У супротности са вертикалном и центрипеталном оријентацијом сакупљања ресурса империје, Апостол Павле је организовао хоризонтални покрет сакупљања ресурса, од једног човека до другог за „сиромаше међу светима у Јерусалиму“ (Рм 15, 26).

Историја хришћанства обилује примерима да је у тешким временима могуће чинити добра дела и то у широком размерама. Тешко је одлучити се за пример из златног периода Отаца Цркве. Најбољим се чини представити добротинитељску делатност Светог Василија Великог. Харитативна делатност овог Светог Оца имала је монументалне размере.

Василије је 370. године изабран на место епископа кесаријског. При избору било је проблема и отпора. Део епархије одбио је да му се повинује. Нови епископ је најпре морао да умири своје вернике. Он то постиже снагом власти, снагом речи, као и снагом милосрђа. Василије је и раније био познат по милосрдним делима. За време велике глади 368. године, Свети Василије је продао наслеђено имање, а новац је поделио гладнима. За време његовог епископства, у току непуних десет година, дошла је до изражаја сва величина овог Светог Оца. Добротинство Светог Василија природна је реакција хришћанина у нестабилном четвртном веку. Империја, која пролази кроз тежак период значајних промена, у себи је стварала велики број унесређених, осиромашених поданика. Хришћанство, које је са својим идејама постало *spiritus movens* нових друштвених односа, није се смело зауставити само на теорији. Хришћанство,

које је проповедало љубав, једнакост, милосрђе, човекољубље постало би празна прича да није било поткрепљено конкретним делима. Свети Василије је био свестан тога. Смисао за политику и црквену организацију често се истичу као његове изражене особине.⁵ Он је свој политички и организациони таленат ставио у службу јеванђелске љубави. Желео је да се друштвене институције темеље на тој љубави.

У својим проповедима Свети Василије је позивао на помоћ сиромашнима. Његове проповеди су остављале јак утисак на слушаоце, јер су извирале из Јеванђеља и живота Светог Василија. Он није позивао друге да чине ништа што и он сам није чинио. У тадашњој Кесарији, као и у остатку Римске

империје у 4. веку, јаз између богатих и сиромашних био је велики. Средња класа скоро није ни постојала. Због тога је Свети Василије посебно апеловао на богате. Као изузетан црквени ауторитет позивао је све оне који су у могућности да помажу унесрећенима, говорећи да ко воли ближњег као самог себе, не поседује ништа више него ли ближњи.⁶

Свети Василије је био свестан да се речи морају поткрепити делима. Када би завладала глад, он је према могућностима новчано помагао да се набави храна. Уколико није имао средстава за куповину хране, апеловао је код цивилних власти за помоћ или би заједно са народом делио храну и намирнице по улицама Кесарије. Његово највеће дело на пољу доброчинства јесте стварање „Василијаде“. „Василијада“ је била насеље у предграђу Кесарије. У том насељу су се налазиле куће за смештај бескућника, болница за лечење сиромашних и радионице у којима су необучени појединци добијали занатлијску обуку. Свети Василије је успео да укључи велики број својих суграђана у пружање помоћи другима. Скоро сваки Кесаријац, који је био у могућности да на било какав начин помогне у „Василијади“, са поносом је то чинио. Ово насеље се постепено ширило, па је временом попримило размере града. Становници Кесарије су га називали „Нови град“. „Василијада“ је постала матична ћелија сличних институција осниваних по многим епархијама. Те институције су постале стални подсетник богатима на њихову привилегију – да новац троше на истински хришћански начин, помажући онима, којима је помоћ потребна. Харитативна делатност Светог Василија произилазила је из Светог Писма и Светог Предања. Из самих основа хришћанског практичног живота. Уверљивост и снага његових речи, али и величина његовог ауторитета извирале су из његове способности да све аспекте хришћанства обједини и на најбољи могући начин афирмише.

Крајем 19. и почетком 20. века историју хришћанства обележила је колосална личност Светог Јована Кронштатског. О животу овог Светог Оца доста се зна. Интересантно је овде поменути његов милосрдни рад. По сведочењу савременика отац Јован је све своје личне снаге и средства улагао у помоћ сиромасима. Временом он увиђа да је то залагање, због великих размера постојеће беде, сасвим недовољно. Стога тражи ефикаснију помоћ и решава (у време када је социјална помоћ у Русији била скоро непозната) да на сопствену иницијативу оснује братство и подигне „Дом радиности“, где би свако уместо да проси милостињу, добио посао и хлеб. Најпре оснива 1874. године „Братство Светог Андреја“. У овом Братству Свети Јован окупља људе који добровољно помажу сиромашнима и болеснима, којих је било много у лучком граду Кронштату. Већ 1881/1882. године отац Јован оснива „Дом радиности“. Ова институција је пружала занатску обуку, посао, преноћиште и све оно у чему су потребити оскудевали.

Братство и Дом су брзо напредовали и ширили се по читавој територији града, те су ускоро отворили основну школу која је примала три стотине ђака. Међутим, отац Јован није заборавио на важност образовања старијих. Отворена је недељна школа која је учила читању, писању и основним рачунским операцијама оне који су остали ускраћени за образовање. Бесплатна амбуланта стоји свакоме на

располагању. Народна кухиња је отворена од шест часова ујутру до вечери. Ту су сиромашни могли да за три копејке добију оброк. Они најсиромашнији нису ништа плаћали. Исто важи и за децу из сиротишта, ученике из дневног обданишта, раднике и друге. Године 1902. године ова кухиња је издала 172.550 obroka.⁷ Корисницима је на располагању била читаоница, књижара и позориште.

О потпуном обиму харитативне делатности Светог Јована Кронштатског тешко је говорити. Она је била многослојна и многозначна, почевши од усмених савета и препорука, до дељења неколико десетина хиљада рубаља сиромашнима. Код њега заиста левица није знала шта чини десница. Њега је покретало Јеванђеље и узрастање у Христу. Сав његов труд био је прожет јеванђељском поруком и жељом која је извирала из литургијског живота. Ту није било места за злобност и претерано мудровање, јер чињењем најмањем чинимо Христу. То је оно што нас хришћане учи Свето Писмо и Свето Предање, то је оно што је пред очима имао Свети Јован Кронштатски.

Три наведена примера нису узета насумично. Избрана су јер сведоче да се у различитим историјским епохама, ма како оне биле тешке, може помагати ближњима. Истина је да је историја Цркве пуна сличних личности које су не штедећи себе чиниле милосрђе. Наравно, на овом месту их је немогуће набројати, али су Апостол Павле, Свети Василије и Свети Јован можда најсликовитији примери о величини и значају човекољубља и милосрђа у Цркви, као и о његовим светописамским и светопредањским коренима. Могу се повући паралеле и сличности између онога што су чинили и обима учињеног. Међутим, погрешимо ако будемо тражили разлоге за тако несебична дела љубави која једина остају, у светској слави, политичким аспирацијама или било чему другом. Она су нарочито незамислива за данашњу тзв. корпоративну одговорност, која чини, наводно, милосрдна дела, али за узврат добија пореске или друге олакшице и привилегије у пословању. Данашњем човеку је тешко да схвати те подухвате (у правом смислу те речи), зато што је њихова основа Христос, вечно млад, вечно савремен, вечни одговор и решење.

Марко Јефтић

напомене:

¹ A. J. M. Wedderburn, *A History of the First Christians*, London–New York 2005, стр. 147.

² Исто.

³ Више у D. Georgi, *Remembering the Poor: The History of Paul's Collection for Jerusalem*, Nashville 1992, стр. 101.

⁴ R. A. Horsley, *1 Corinthians: Paul's Assembly as an Alternative Society, у Christianity at Corinth. The Quest for the Pauline Church*, edited by E. Adams and D. G. Horrell, London 2004, стр. 236.

⁵ Rev. A. Butler *The Lives of the Fathers, Martyrs and Other Principal Saints*, Oxford University Press 2009, стр. 155.

⁶ Видети у Свети Василије Велики, *Беседе*, Задужбина Светог манастира Хиландара 2002.

⁷ А. Селаври, *Свети Јован Кронштатски – духовни отац Русије*, Задужбина Светог манастира Хиландара 2009, стр. 50.

Георгије Флоровски

ПРИМЕНА БЛАЖЕНСТАВА У ДАНАШЊЕМ ДРУШТВУ

Блаженства не би требало да тумачимо на формалан начин, већ би требало да покушамо да распознамо циљ који је имао Господ.

Ако нешто из Јеванђеља није применљиво на данашњу ситуацију, можемо ли пронаћи критеријум по којем ћемо проценити Јеванђеља? Који је то критеријум?

Брз и спреман одговор обично изгледа овако: „Савремени човек не може то да прихвати.“ Али зашто „савремени човек“? Ко је савремени човек? Не знам ко је овај „савремени човек“, јер сам и ја такође „савремени човек“! Откада је савремени човек постао критеријум?

Зашто би требало да друге особе које у хришћанству налазе тешкоће у свему сматрам за више поуздане и за прави критеријум?

Где се налази овај једноставни критеријум по којем судимо?

Једном је мој колега рекао да ће за неко време изостављати одређене молитве, а посебно делове Блаженства – „љубите непријатеље своје“ – зато што мрзи своје политичке непријатеље. И зато, каже он, не помиње то пред људима, јер могу клонуту духом у борби са комунистима. Мој одговор је био да ово може бити веома добро, али да у Јеванђељу постоји нешто друго, јер је Христос рекао да ако не волимо непријатеље своје, онда нисмо бољи од незнабожаца.

Наравно, свако воли своје пријатеље, јер очекује узајамност или узвраћање. Али Бог дела. Шта хоћу да кажем? Љубав се (од стране савременог човека) тумачи као прихватање, међутим љубав не значи прихватање – љубав значи да треба волети своје непријатеље и не мрзети их.

С друге стране, постоји ауторитет у овим речима (у Блаженствима) и то је значење одељка из Јеванђеља. Наравно, можете рећи, „али не можемо разделити своју имовину“. Међутим, ово је опет погрешно тумачење Јеванђеља. Наш Господ је говорио о богатству, рекавши да они који су богати не могу ући у Царство. Заправо је Христос мислио да се људи који имају одређене вредности, које су сами створили, неће подвргнути било каквом ограничењу. Људи желе да уђу у Царство Божије – не са спољашњом имовином, већ желе да са собом понесу све оно што воле. Али они не улазе у дух Јеванђеља. Људи желе да измире оно што је непомирљиво.

Претежније треба да буде на првом месту. Међутим, ми увек желимо да постављамо услове: бићемо хришћани ако нам је дозвољено да чинимо све оне погрешне ствари које хришћанство искључује. Блаженства не би требало узимати као реторику, већ као уопштено надахнуће. Увек очекујемо поуку и требало би да желимо да уздигнемо своје световно устремљење на виши степен.

са енглеског превели Маријана и Срећко Петровић

Fr. Georges Florovsky, "Can the Beatitudes Really Be Applied in Our Present Society, or Do We Have To Compromise and Accept Only Certain Things?", *Upbeat* Vol. 2 (1969), No. 7-8.

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР ДРАГОЉУБ ЈОВАНОВИЋ

После дуге и тешке болести у петак, 10. септембра 2010. године, у болници у Јагодини упокојио се у Господу протојереј-ставрофор Драгољуб Јовановић, дугогодишњи парох II јагодински при храму Светих апостола Петра и Павла.

Опело је у суботу, 11. септембра у 16 часова, у препуном храму Светих апостола Петра и Павла, служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење двадесет двојице свештеника и тројице ђакона. У својој беседи Владика је говорио о својим сусретима са протом Драгољубом који су увек били срдачни и пуни љубави. Прота је често наглашавао да за њега постоје само два пута и то пут у Цркву, којој је свесрдно целог живота служио све док је његово здравље то дозвољавало, и пут у парохију. Само прота зна све тајне својих парохијана који су му се исповедали, поверавали и које је водио ка Богу у тешким временима за Цркву. Та времена су нарочито била тешка када се уписивао у Богословију и када је не тако ретко био и у животной опасности. Међутим, његово усмерење је увек било према Васкрслном Христу, а као потврду и сведочанство његове вере можемо истаћи и његовог сина Срђана, кога је прота Драгољуб дао у Богословију и који је данас свештеник Српске Православне Цркве. Захваљујући тој вери дуго година је носио крст болести, који се последње године још више увећао изненадним упокојењем његовог најмлађег сина Млађана.

Прота Драгољуб је рођен 1935. године у селу Брзан код Баточине. После основне школе у Брзану и три године Гимназије у Лапову уписао је Богословију Светих Кирила и Методија у Призрену, коју је завршио 1953. године. За ђакона и свештеника је рукоположен 1954. године у Крагујевцу од тадашњег Епископа шумадијског Валеријана. Службовао је као парохијски свештеник у селима: Кијеву, Доњим Комарицама, Рибару, Кончареву и Ракитову све до 1978. године, када је постављен за пароха II јагодинског, где је боравио до пензионисања 1996. године. Прота Драгољуб је својим парохијским радом оставио дубок траг у Јагодини. Увек је био спреман за службу, био је врстан проповедник, старао се за изградњу нових храмова и био је љубитељ књиге. Зачетник је духовне трибине у Јагодини у оквиру које су гостовали скоро сви значајнији теолози Српске Православне Цркве. Основао је Коло српских сестара које и данас постоји. Био је дугогодишњи дописник локалног недељника Нови пут. Нека му је вечан спомен и нека свемилостив Господ настани блаженоупокојеног протојереја-ставрофора Драгољуба у Царству небеском.

Миломир Тодоровић, јереј

ИКОНОГРАФИЈА РАНОХРИШЋАНСКЕ КРСТИОНИЦЕ У ДУРИ ЕУРОПОСУ

радски комплекс Дура Еуропос у Сирији, чије се првобитно насеље датује у време владавине Селеукоса Никитора (312-280 пре Христа), у почетку звано Еуропос, налази се на граници месопотамске пустиње, на западној обали Еуфрата. Ту се зачиње почетак византијске, а у извесном смислу, и западне цивилизације и уметности. На том месту сажима се натурализам хеленистичког концепта и хиератични израз Орјента. Око стотe године пре Христа ово утврђење заузимају Парти и њиме владају све до 165. године после Христа; у то време назива се Дура, а владавина Парта уноси продор орјенталне културе у хеленистичку владавину Селеукида. Када су Римљани 165. године победили Парту, Дура постаје гранично римско утврђење према Персији све до 256. године, када овај терен освајају Сасаниди.

Дуру ископавају прво Французи (Ф. Сумот, 1922) а потом Американци (Ростовцев 1928). Тамо су, сем храма посвећеним локалним боговима, пронађени митреум, синагога и хришћанска грађевина. Сви споменици исликани су и показују већу склоност ка мистичном изразу на рачун класичних тенденција, са орјенталним смислом за експресију. Зидне слике у малом баптистаријуму (крстионици) у Дури (око 230. године после Христа) јединствене су како у погледу тематике и њеног догматског карактера тако и стила. Налазе се ван култа, у приватној кући у комплексу Дура Еуропос. Део налаза из баптистеријума пренет је у Уметничку галерију Јале универзитета где је, заједно са фрескама, реконструисан. Зна се тачна хронологија јер је познато да су хришћани почели да зидају своја светишта за владе Севера (193-211), а да су већ у IV веку, у току великих прогона, били уништавани заједно са инвентаром и црквеним стварима потребним у култу.

Иконографски програм у баптистаријуму Дура, за разлику од сликарства катакомби, има строже захтеве у хијерархијском распореду тематике, дајући очигледну предност неким темама. Хијерархија се осећа не само у начину распоређивања већ и у форматима, па чак и у техничком извођењу слика. Тако сцене Адама и Еве које у катакомбама нису директно повезане са Добрим Пастиром, овде имају место са сотијоролошким нагласком: Адам и Ева смештени су заједно са Добрим Пастиром и стадом. Тиме је основна догма првородног греха и искупљења људског рода стављена у средиште којим доминира Добри Пастир, а ликови Адама и Еве постављени су бочно. Недовољно очуван споменик, баптистаријум не даје увид у читав иконографски програм, али се по очуваном може закључити да преовлађују јеванђељске сцене, док у најранијим катакомбама Рима и Кампаније предност имају илустрације из Старог Завета.

У Дури су очувани фрагменти везани за чин крштења: Христос и Самарјанка, Прелаз преко воде, Борба Давида и Голијата, Исцелјивање раслабљеног и Васкрс Христов приказан као Мирносице на гробу. Међутим, катакомбе и Дура имају већу сродност у погледу погребне тематике и молитава неофита (новокрштених) што се одражава и у старохришћанској литургији. Идеја спасења кроз молитву и тражење Божанске помоћи у Дури је приказана у сценама Давида и Голијата, чудима светог Петра кога Христос спасава од давлeња или оздрављењу раслабљеног. Теме

Христовог спасилачког Васкрса подједнако су важне, како у крштењу тако и у погребном богослужењу, што се испољава у тематској сродности фреска Дура Еуропоса (око 245-256) и сликарства катакомби и уметничком израдом саркофага. Сцена Васкрса има ретку варијанту са само три мирносице које носе кандила, без анђела.

У Дури се мешају разни стилови, а зависе од места приказивања. Чуда која се налазе у горњим деловима, брзо су скицирана на белој основи, с малим фигурама које су више цртане него сликане. Оне на соклу, где је Васкрс, монументалне су у пропорцијама и потпуно исликане – поступак примењен и у Пантикапеју на Црном мору (III-IV век).

Дура је значајна и због своје очуване хришћанске тематике настале пре Миланског едикта. Сликаство катакомби Напуља и Ноле, савремено оном у Дури Еуропосу, блиска су у тематском погледу, али удаљенија од хеленистичког илузионизма који одликује римско сликарство катакомби.

Мирјана Татић-Ђурић
(Преузето из Енциклопедије Православља, Савремена администрација, Београд 2002)

*Због утицаја апокрифне псеудоепиграфске, гностичке и херметичке књижевности, сачувани споменици не дају потпуну слику о путу који је прешла Христова и апостолска Реч до свог дефинитивног уобличавања у старохришћанској уметности. Судајући по изјави Платона да је уметност *алоγος* *πραγμα*, платонизам је снажно деловао на духовни израз, али не и на слику. Јудаизам је, међутим, донео већ дефинисан Стари завет у иконографији синагоге Дура Еуропос, а Филон Александријски својом егзегетиком продубио је значење симбола.*

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. августа до 30. септембра 2010. године

Осветити:

Црквену трпезарију храма Успења Свете Ане у Жировници, Архијерејско намесништво лепеничко, 7. августа;
Чесму манастира Преподобномученице Петке – Петковице, 8. августа;
Крстове манастирског храма Вазнесења Господњег у Доброј Води, 8. августа;
Нови иконостас манастирског храма Светог Николаја Мирликијског – Никоља Рудничког, 15. августа;
Крст храма Успења Пресвете Богородице у Влакчи, Архијерејско намесништво опленачко, 28. августа;
Крстове Светотројичког храма у Доњем Катуну, Архијерејско намесништво темнићко, 30. августа;
Темеље новог парохијског дома храма Светог Пантелејмона у Клоки, Архијерејско намесништво опленачко, 7. септембра;
Живопис капеле Светог великомученика Стефана манастира Никоља Рудничког, 12. септембра;
Чесму храма Свете Недеље у Десимировцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 19. септембра;
Храм Преображења Господњег у Доњој Сабанти, Архијерејско намесништво левачко, 18. септембра;
Звоно храма Светог Николаја Мирликијског у Тулежу, Архијерејско намесништво орашачко, 26. септембра;
Крст капеле за паљење свећа храма Светог Николаја Мирликијског у Тулежу, Архијерејско намесништво орашачко, 26. септембра.

Рукоположити:

Дејана Ненадовића у чин ђакона 16. августа у храму Светог Георгија на Опленцу, а у чин презвитера 17. августа у храму Светог Пантелејмона у Крагујевцу;
Николу Илића у чин ђакона 21. августа у Светоуспенском храму у Крагујевцу, а у чин презвитера 1. септембра у школском храму Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу;
Далибора Нићифоровића у чин ђакона 22. августа у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Белушићу;
Ђакон Далибора Сентића у чин презвитера 2. септембра у Светотројичкој цркви у Крагујевцу.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Александра Алексића из Тополе.

Одликовати:

Орденом Светог Симеона Мироточивог:

Миодрага Јовановића из Београда.

Орденом Војска Карађорђа:

Боривоја Јелића из Смедеревске Паланке;

Миодрага Ђерића из Пласковца.

Архијерејском грамамом признања:

Зорана Недељковића из Мале Иванче;

Скупштину Града Крагујевца;

Миливоја Мишковића из Крагујевца;

Будимира Стаматовића из Бојурње.

Чином протојереја:

Протонамесника Радивоја Пауновића, привременог пароха у Јагњилу, Архијерејско намесништво младеновачко.

Достојанством протонамесника:

Јереја Дејана Петровића, привременог пароха у Влакчи, Архијерејско намесништво опленачко.

Поделити благослов за искушеништво:

Тамари Митровић у обитељи Ваведењског манастира Каленића.

Поставити:

Јереја Бранислава Матића, привременог пароха Четврте парохије при Светосавском храму у Крагујевцу, за духовника Окружног затвора у Крагујевцу;
Новорукоположеног јереја Дејана Ненадовића за привременог пароха Прве парохије у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко;
Новорукоположеног јереја Николу Илића за привременог пароха у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко;
Новорукоположеног јереја Далибора Сентића за привременог пароха Друге парохије у Рибару, Архијерејско намесништво беличко.

Разрешити:

Јереја Мирољуба Миладиновића, привременог пароха Друге парохије при храму Свете Петке у Крагујевцу, даље дужности духовника Окружног затвора у Крагујевцу;
Јереја Срђана Ковачевића, привременог пароха Друге парохије у Азањи, даље дужности опслуживања Прве парохије у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко;
Протонамесника Живорада Срећковића, привременог пароха Прве парохије у Рибару, даље дужности опслуживања Друге парохије у Рибару, Архијерејско намесништво беличко.

Примити у свезу клира:

Јеромонаха Дионисија Кузовића из свезе клира Епархије будимљанско-никшићке.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:

Јереју Јовану Биберићу, привременом пароху у Страгарима;

Јереју Ивану Јовановићу, привременом пароху у Превешту;

Ани Зечевић из Крагујевца.

Поделити благослов за упис на Богословски факултет Светог Саве у Либертивилу:

Матији Рајковићу из Крагујевца;

Милану Јовановићу из Баточине.

Поделити благослов за упис на Богословски факултет Светог Василија Острошког у Фочи Универзитета у Сарајеву:

Сањи Стевановић из Страгара.

Поделити благослов за упис на Високу школу за уметност и конзервацију СПЦ:

Страхињи Ђорђевићу.

Поделити благослов за упис на постдипломске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду:

Ђакону Ивану Гашићу из Крагујевца;

Маји Марковић Гашић из Крагујевца;

Јереју Александру Ресимићу из Крагујевца.

Пензионисати:

Протојереја Милуна Алексића, привременог пароха у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко.

Упокојила се у Господу:

Монахиња Диодора Илић, сестра Благовештењске обитељи манастира Благовештења Рудничког.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. августа до 30. септембра 2010. године

АВГУСТ

1. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог пророка Илије у Грбицама и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио храм Светих Јоакима и Ане у Међулузју код Младеновца ради надгледања текућих радова;
Крстио у Светониколајевском манастиру Драчи сестре близнакиње Ленку и Јану Голијанин.

2. август 2010 – Свети пророк Илија:

Служио Литургију у храму Светог пророка Илије у Грбицама и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Освештао стан младеновачком парохију Слободану Раковићу;
Посетио Љубомира Радића, пароха белошевачког, поводом крсне славе.

3. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио, у пратњи Радише Пљакића, потпредседника Епархијског савета, представништво фабрике аутомобила *Шкода* у Чачку.

4. август 2010 – Света Марија Магдалина:

Служио Литургију у капели манастира Драче и пререзао славски колач поводом храмовне славе капеле;
Рад у Епархијској канцеларији.

5. август 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Учествовао, у пратњи протојереја ставрофора др Зорана Крстића, ректора крагујевачке Богословије и архимандрита мр Алексеја (Богичевића), на састанку о веронауци у Врњачкој Бањи.

6. август 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

7. август 2010 – Успеније свете Ане:

Служио Литургију у храму Успенија свете Ане у Жировници и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Служио у храму Архангела Гаврила у Буковику годишњи парастос књижевнику Данку Поповићу;
Венчао у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац дипломираног теолога Миљана Антића и Даринку Пантелић.

8. август 2010 – Преподобномученица Параскева:

Служио Литургију у манастирском храму Преподобномученице Параскеве – Петковици у Страгарима и пререзао славски колач поводом манастирске славе.

9. август 2010 – Свети великомученик Пантелејмон:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

10. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Освештао крстове за Вознесенски манастирски храм у Доброј Води.

11. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

12. август 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви.

13. август 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

14. август 2010 – Изношење Часног и Животворног Крста – Макавеји:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе капеле.

15. август 2010 – Пренос моштију првомученика и архијакона Стефана:

Служио Литургију у манастиру Никољу Рудничком, освештао нови иконостас манастирског храма, пререзао славски колач поводом храмовне славе манастирске капеле и одликовао дародавце овог манастира Миодрага Јовановића из Београда (орден Светог Симеона Мироточивог) и Боривој Јелића из Смедеревске Паланке и Миодрага Ђерића из Пласковца (орден Војда Карађорђа).

16. август 2010:

Служио Литургију и парастос краљу Петру I Карађорђевићу у опленачком задужбинском храму Светог Георгија; рукопривоео у теча и рукоположио у чин јакона дипломираног теолога Дејана Ненадовића из Осечине;
Одржао у Епархијском двору састанак са архијерејским намесницима и координаторима верске наставе у Епархији о организацији веронауке у новој школској години.

17. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово и рукоположио у презвитерски чин јакона Дејана Ненадовића
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио манастир Грнчарицу ради договора о зидању манастирске капије.

18. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Посетио храм Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу ради надгледања извођења црквеног живописа;
Служио бденије у манастиру Благовештењу Рудничком.

19. август 2010 – Преображење:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком.

20. август 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Примио градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића са групом градских функционера;
Примио Томислава Јаношевића из Лос Анђелеса;
Примио архимандрита Јована Радосављевића и јеромонаха Германа из манастира Жежевице;
Примио Миленка Росића.

21. август 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и у чин ђакона рукоположио дипломираног теолога Ненада Илића; Посетио храм Светих апостола Петра и Павла у Грошници ради надгледања текућих радова.

22. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Белушићу и у чин ђакона рукоположио Далибора Нићифоровића.

23. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром; Састао се у Тополи са представницима службе заштите споменика културе; Присуствовао отварању нових погона крагујевачке компаније *Сунце*; Отворио Госпојинске свечаности у Саборном крагујевачком храму (изложба радова студената Академије СПЦ за фрескопис и конзервацију).

24. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица; Примио архимандрита Алексеја и јеромонаха Луку из манастира Светог Луке у Бошњанима; Посетио село Бабе ради надгледања радова на црквеној кући; Посетио храм Светог Саве у Барајеву.

25. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Примио Господина Теодосија, епископа липљанског.

26. август 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Примио амбасадорку САД Мери Ворлик; Учествовао на песничкој вечери (Госпојинске свечаности) у Епархијском центру.

27. август 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

28. август 2010 – Велика Госпојина:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе; крстио малу Мину Ђорђевић; Пререзао славски колач и освештао јерусалимски крст у храму Успенија Пресвете Богородице у Влакчи; Учествовао у црквено-народном весељу у порти Саборне крагујевачке цркве (Госпојинске свечаности).

29. август 2010:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагњилу и у чин протопрезвитера произвео пароха јагњилског Радивоја Пауновића; Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Владимир Којића и Јовану Јаковљевић; Пререзао славски колач у капели Светог Романа у Превешту поводом храмовне славе капеле.

30. август 2010:

Служио Литургију у Успенском храму у Варварину и током Литургије крстио малог Данила, сина парохијског ђакона у Варварину Дејана Антића; Освештао у Доњем Катуну крст за цркву Свете Тројице у изградњи.

31. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Георгија у Поповићу и током Литургије крстио малог Сергеја, сина пароха у Поповићу

Марка Стевановића;

Посетио у герентолошком центру у Ковачевцу умировљеног протојереја ставрофора Милоша Вукојевића; Примио доктора Рада Николића.

СЕПТЕМБАР

1. септембар 2010:

Служио Литургију и Призив Светог Духа у крагујевачкој Богословији поводом почетка школске године и у чин презвитера рукоположио ђакона Николу Илића.

2. септембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и у чин презвитера рукоположио парохијског ђакона јагодинског храма Светих апостола Петра и Павла Далибора Сентића; Рад у Епархијској канцеларији; Примио представнике црквене и политичке општине Варварина ради договора о обележавању две стотине година од Варваринске битке.

3. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Примио свештенство јагодинског храма Светих апостола Петра и Павла.

4. септембар 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; Венчао у манастиру Тресијама Ненада Миросављевића и Дијану Јованић.

5. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Клоки и освештао темеље новог парохијског дома; Венчао у Успенском храму у Саранову Владу и Тијану Бранисављевић.

6. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог пророка Илије у Гарашима и током Литургије крстио малог Аврама, сина пароха у Гарашима Дејана Тодоровића; Посетио цркву Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу ради надгледања извођења црквеног живописа; Посетио цркву Светог Димитрија у Ратковићу и служио помен оцу доктора Рада Николића.

7. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово; Рад у Епархијској канцеларији; Освештао стан др Ненаду Ђоковићу.

8. август 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Посетио, у пратњи Драгана Јововића, у Краљеву епископа жичког Господина Хрисостома.

9. септембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Одржао састанак са свештенством ради унапређења њиховог пензионог осигурања.

10. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Рад у Епархијској канцеларији.

11. септембар 2010 – Усековање главе светог Јована Крститеља:

Служио Литургију у храму Светог Јована Крститеља у Орашју и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Предводио литију од Јагодине до манастира Јошанице пово-

дом храмовне славе манстирске капеле Сабора светих Срба; Служио у Јагодини опело протојереју ставрофору Драгољубу Јовановићу, дугогодишњем јагодинском пароху.

12. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Сабора светих Срба у Јунковцу код Тополе и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Освештао живопис капеле манастира Никоља Рудничког и уручио Орден Светог Симеона Мироточивог Миодрагу Јовановићу из Београда, добротвору овог манастира.

13. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром и током Литургије крстио Лазара и Јану Антонијевић, близанце крагујевачког вероучитеља Ивана Антонијевића; Примиио Момира Јоксимовића, директора Друге крагујевачке гимназије ради договора о извођењу веронауке у овој школи.

14. септембар 2010:

Служио Литургију у манастиру Драчи и парастос монахињи Матрони; Освештао школу Светог Саве у Младеновцу; Посетио Успенски храм у Младеновцу ради надгледања текућих радова.

15. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац и Призив Светог Духа поводом почетка школске године; Примиио протојереја ставрофора Мићу Ђирковића, архирејског намесника орашачког и свештеника у Буковику Драгана Нагулића; Преузео у представништву *Шкоде* у Чачку аутомобил који је Епархији шумадијској поклатио Радиша Пљакић, потпредседник Епархијског савета.

16. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Рачи на којој су учествовали сви полазници веронауке из овог града; Примиио архитекту Мирка Ковачевића, руководиоца обнове манастира Хиландара и Гордану Тошић, директорку Завода за заштиту споменика културе у Краљеву; Говорио на отварању изложбе о обнови манастира Хиландара у Крагујевцу.

17. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Рад у Епархијској канцеларији.

18. септембар 2010:

Освештао обновљени Преображенски храм у Сабанти и служио Литургију; Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Милана Марковића и Драгану Карличић; Примиио плумца Радоша Бајића са породицом.

19. септембар 2010 – Чудо архангела Гаврила:

Служио Литургију у капели манастира Благовештења Рудничког и пререзао славски колач поводом храмовне славе капеле; Освештао чесму у порти цркве Свете Недеље у Десимировцу, дар председника Црквене општине Мирослава Миловановића, и учествовао у црквеној свечаности поводом обележавања годишњице освећења ове цркве.

20. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром; Рад у Епархијској канцеларији; Примиио групу крагујевачких лекара којима је поделио благослов за одлазак у Хиландар;

Примиио представнике просветних власти из Крагујевца и Јагодине;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

21. септембар 2010 – Мала Госпојина:

Служио Литургију у храму Рођења Пресвете Богородице у Тополи и пререзао славски колач поводом храмовне славе; предводио литију улицама Тополе и пререзао славски колач општине Топола поводом славе града.

22. септембар 2010 – Свети Јоаким и Ана:

Служио Литургију у храму Светих Јоакима и Ане у Међулужју и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Сурео се у Патријаршији СПЦ у Београду са Господином Иринејем, патријархом српским.

23. септембар 2010:

Служио Литургију у Варварину (место Саставци) поводом две стотине година од Варваринске битке; служио парастос изгинулим учесницима битке; учествовао у државној прослави обележавања овог јубилеја током које је откривен споменик пострадалим устаницима; Служио у Крушевцу опело Ђурђу Милићевићу.

24. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Примиио архимандрита Алексеја и јеромонаха Луку из манастира Светог Луке у Бошњанима; Примиио Душана и Слађану Илић из Јагодине;

25. септембар 2010:

Служио Литургију у Светотројичком храму у Баћевцу; Посетио цркву Светог деспота Стефана Лазаревића у селу Бабама, ради надгледања радова на изградњи овог храма и црквене куће.

26. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Николе Мирликијског у Тулежу и током Литургије крстио малу Ирину, кћерку свештеника Ивана Теодосића; освештао крст црвеног звоника; Служио крстовданско бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

27. септембар 2010 – Крстовдан:

Служио Литургију у Саборној Крагујевачкој цркви; Примиио Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског савета, Мирослава Брковића и доктора Рада Николића.

28. септембар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово; Учествовао у Српској академији наука и уметности у Београду у представљању Зборника радова поводом шест векова од подизања манастира Каленића.

29. септембар 2010:

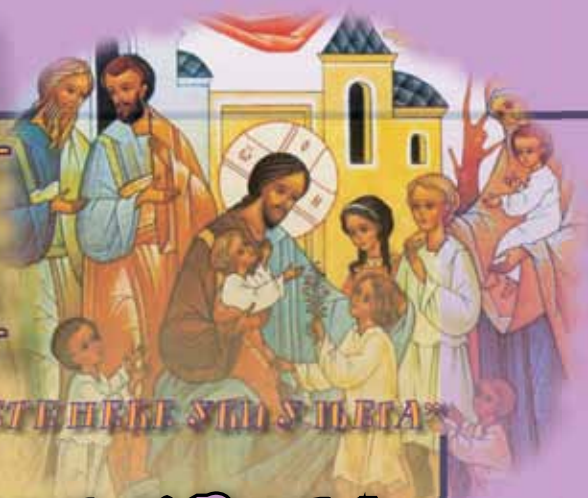
Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Одржао састанак у крагујевачкој Богословији са представником Фондације *Konrad Adenauer*. Примиио у манастиру Дивостину професора др Драгана Недељковића са супругом, Радишу Пљакића и Јована Томовића из Горњег Милановца.

30. септембар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Рад у Епархијској канцеларији; Освештао у Лапову производни погон млекаре *Куч*.

ДЕЧИЈА СТРАНА

«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ УЊИ НЕ УЊЕГА»

ВОЗДВИЖЕЊЕ ЧАСНОГ КРСТА

Сваке године 27. септембра Православна Црква слави велики празник посвећен крсту: Воздвижење Часног Крста.

Овај празник подсећа нас на откриће Часног Крста, који је био изгубљен готово четири стотине година, а пронашла га је света царица Јелена, мајка светог цара Константина. Свети Јован Златоусти 395. године говори како је света царица Јелена пронашла три крста под идолским храмом Венериним на Голготи: Христов Крст су препознали по томе што остала два крста нису могли да подигну из мртвих човека чија посмртна поворка је баш тада пролазила.

Једна легенда каже да света царица Јелена није знала где на Голготи да тражи закопани Крст. Тражећи га, наишла је на биљку слатког мириса и одлучила да на том месту почне да копа. Баш ту је пронашла Крст. Од тада, ова биљка носи име босиљак, што значи “Царева биљка”.

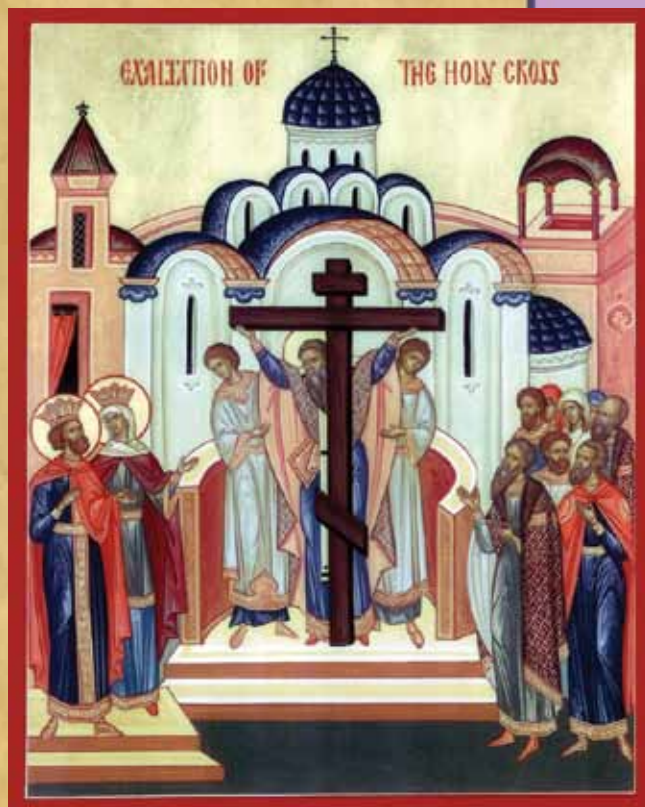
Вековна церемонија понавља се сваке године на овај празник. Часни и животворни Крст Христов, окићен босиљком слатког мириса, најпре се спушта у земљу, што означава да је 400 година био закопан и изгубљен, а онда се подиже, што означава проналазак свете царице Јелене у четвртном веку и на крају враћање из руку Персијанаца у седмом веку.

Воздвижење Часног Крста у себи носи и дубљи значај. Наш Господ о томе каже: *И као што Мојсије подиже змију у пустињи, тако треба да се подигне Син човечији, да сваки који верује у Њега не погине, него да има живот вечни* (Јован 3, 14-15). Исус тиме мисли на време када су Јевреји живели у пустињи. Били су бунтовни и непрекидно се жалили. Због њихове непослушности Бог посла змију отровницу да их казни. Људи су умирали од њеног уједа. Одлазили су Мојсију да се жале и моле за помоћ. Мојсије, као и увек, исприча своје невоље Богу, и Он му рече да подигне штап са змијом направљеном од бакра, и да људима каже да у њега погледају када их змија уједе. Чим погледају у штап, биће излечени. Тако и би. Можда зато и данас лекари користе змију као свој амблем.

Као што је Мојсије у пустињи подигао змију, каже Исус, тако и Син човечији мора да се подигне на крст да сви који у Њега верују стекну вечни живот. Зато сваке године Црква међу нама подиже крст да бисмо и данас у подигнутом Христовом крсту пронашли снагу и исцељење. Јер и ми постајемо болесни од отрова греха и кривице. И за нас је спасење поглед вере и покајања у распетог и васкрслог Христа.

Босиљак слатког мириса који примамо подсећа нас на огромну радост коју налазимо у васкрслом Христу. Босиљак носимо кући и чувамо га крај породичне иконе као стални подсетник на спасење у Христу.

Спаси, Господе, народ свој и благослови наслеђе своје. Православном и христољубивом роду нашем дарујући победу над противницима и чувајући крстом народ твој (тропар, глас 1).

НА КОСМАЈСКОЈ КОЛОНИЈИ

у манастиру Тресије

Једне вечери кренула сам у своју собицу са мамом јер ме је мало страх да се сама успavam и само што сам је ухватила за косу, зазвонио је телефон. После разговора питала ме је: „Јеко, мене и бака Миру су позвали на ликовну колонију на Космај, хоћеш ли и ти да пођеш са нама?“ „На Космај?“ питала сам је. „А шта има тамо?“

„Тамо је један лепа манастир, зове се Тресије, биће пуно сликара.“

„А хоћу ли и ја да сликам“, питала сам.

„Хоћеш, понећемо и твој прибор.“ Одговорила је.

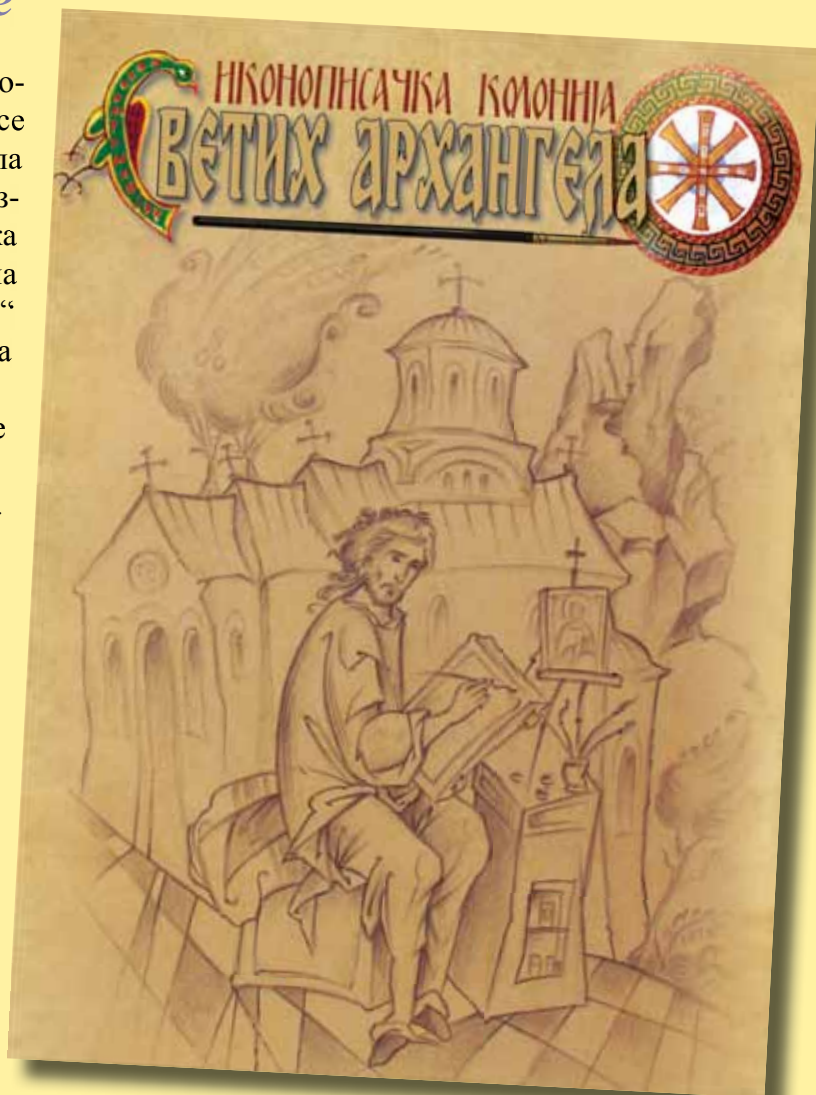
Једва сам чекала да кренемо. Мама је рекла васпитачици да неколико дана нећу долазити у обданиште. Тата нас је одвезао до станице и после смо дуго махале. Током пута сам спавала, а кад сам се пробудила видела сам две цркве и једну велику кућу. Стигли смо. Било је пуно људи, једна тета са бебом у стомаку, а било је и друге деце. Примио нас је отац Јован. То је један лепа дека који свира фрулу и има браду. И причао је много лепе приче.

Свако јутро нас је будило велико звоно које је било ту поред мене, јер смо мама и ја спавале на високом спрату. Чуло се јако динг-донг. На капији је чика Зоки вукао канап да звони и то звоно. Онда смо сви ишли на службу. Мама је рекла да морам да будем добра и да не смем да причам док траје служба. Било је лепо, сви су стајали напољу па сам могла да гледам лептире које мама зове вилини коњици. Летели су свуда око нас. Онда је један чика донео велике тањире са врућим штрудлама са маком. Кад он дође сви устанемо, крстимо се, чика Воја прочита молитву па се опет крстимо па тек онда седнемо да ручамо.

Бака Мира ме је водила да се љуљам у парку поред манастира и у шетњу кроз шуму, да видим потоке и извор. Пила сам хладну воду, али то је наша тајна, да мама не зна. Цео дан сам се играла. Увече опет чика Зоки иде да вуче канап и идемо на службу. После тога одмах заспим.

Једног дана је Воја рекао да смо сви гости манастира, слави се Свети Јован. Сви су били лепо обучени и сви су били срећни. Доносили су поклоне оцу Јовану. Кад ме је мама водила да се љуљам виделе смо Деју како иде и носи ранац на леђима. И он ће бити ту са нама и другом децом! Деја је васпитачица иако је мушкарац и ја га много волим. Он ми стално пева песмице. Али најлепше је било када су девојке у лепим сукњама и младићи са капама на глави играли коло. Цело дана смо се играли.

Ујутру је дошао комби, сви су обукли црвене мајице са сликом манастира и отишли на излет. Остало је нас неколико. Била је тишина, само су птичице певале. Мама је рекла да данас мора-

ДЕЧИЈА СТРАНА

мо пуно да цртамо. Дала ми је папире и бојице, а Манделц ми је поклатио Православни Азбукар са много лепих цртежа које је сам направио. Рекла сам мами да и ја желим да цртам икону. Нацртала сам Светог Саву са дугачком брадом, Јована Крститеља са црвеним крстом, Анђела са наранџастим крилима, а мама каже да је моја Света Петка лепша од њене. Однела сам на поклон Манделцу мог анђела. Онда је Слоба питао да ли хоћу да му дам мог Светог Саву, а он ће мени четкице. Деја ми је дао да му помогнем да залепи злато на своју икону, а ја сам му нацртала пуџа.

У хладовини испод великог дрвета седеле су неке тете и чике и певале. Једна тета ме је питала коју песму ја волим – ону коју мама често пева кад се врати из Лазарице, рекла сам јој:

„Тебе славе анђели и ми грешни на земљи, света мајко Бога Христа, Дјево Пречиста.“

Када су се сви вратили са излета тета Милка ми је направила изложбу, а чика Воја ме је похвалио да сам највреднија од свих.

После службе отац Јован је седео са нама, свирао ми фрулу, а ја сам играла коло.

Само за њега. Онда је он певао песму „О Јело, Јело, Јелено“, само за мене. Поклатио ми је крстић, а ја сам отрчала до маме и питала да ли могу да му поклатим један свој цртеж и дала му Светог Јована. Он ме је пољубио у косу. Тада је стигао у госте један много стари дека, отац Сава. И он се играо самном и поклатио ми крстић. Када је кренуо трчала сам за њим да и њему поклатим један цртеж. Позвао ме је да дођем у манастир код њега да видим како је и тамо лепо.

Дошло је време да кренемо кући. Са свима смо се поздравили, а ја сам била мало тужна. Тата нас је сачекао на станици. Нисам знала шта прво да му испричам, па сам узвикнула: „Еј, тата, ајде поново да идемо код оца Јована у Тресије. Ти ниси био тамо, ја ћу да те водим.“

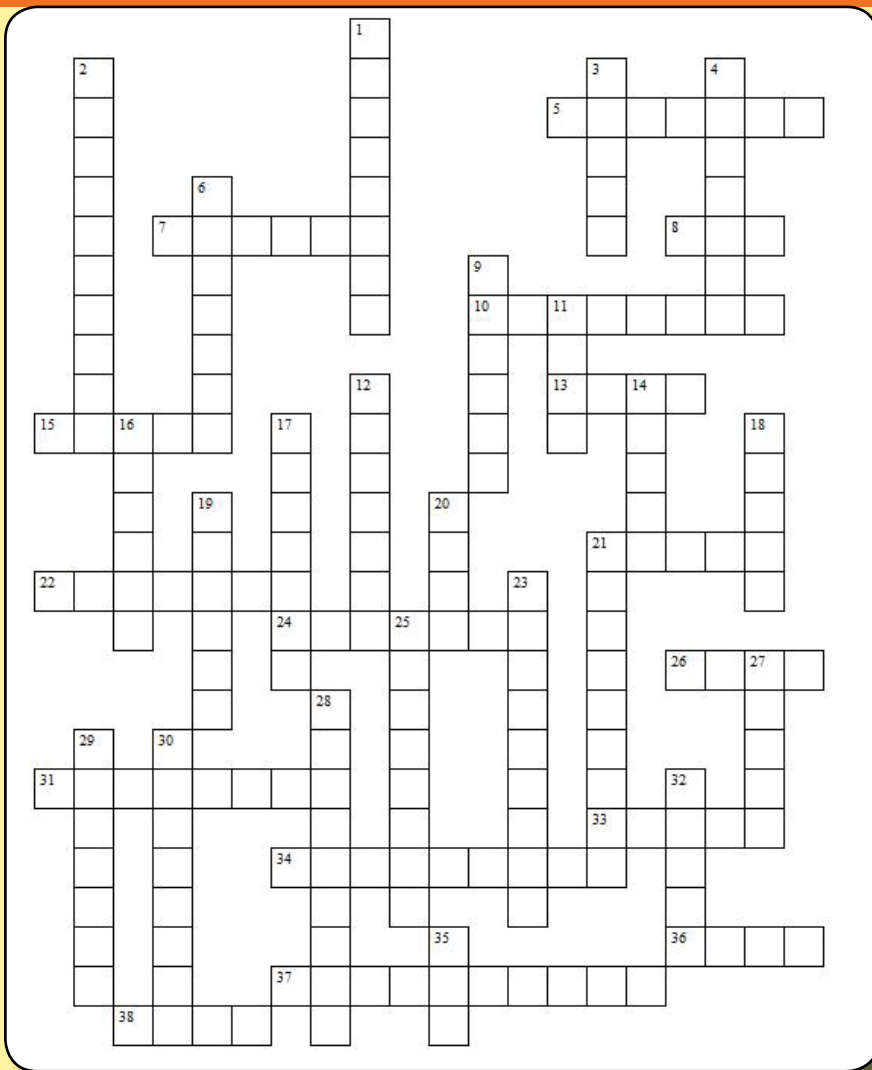
Нисам вам рекла да тета Беба прави најлепше крофне, да је Слоба прави мађионичар, тета Јелена најјаче љуља љуљашку, а отац Јован када није у цркви он је у најлепшој башти на свету. Једва чекам да га видим поново.

А ви ако некада одете код њега, у Тресије, на Космај, пољубите га у руку и кажите му да га много воли његова Јеца.

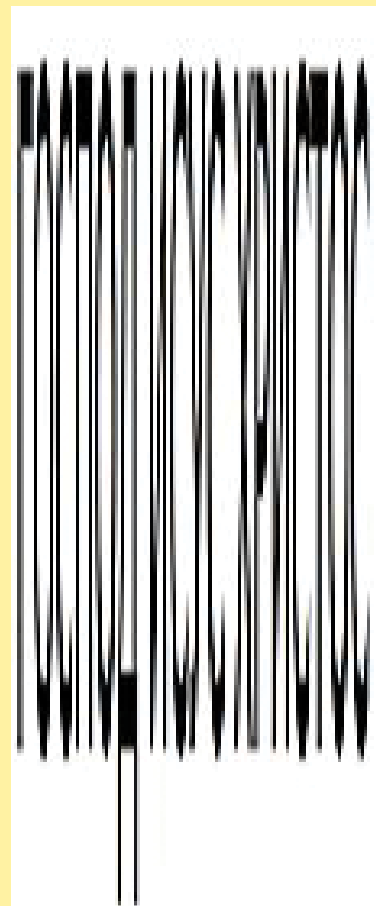
И понесите нешто топло. Тамо је увече баш хладно.

Јелена Рајковић са мамом Душанком преузето из часописа Православна вера и живот

Прочитај шта овде пише

УКРШТЕНИЦА

ХОРИЗОНТАЛНО:

5. Оно од чега се прави проја
7. Тихи глас који опомиње шта је добро а шта лоше
8. Једно од имена Господа Исуса Христа
10. Виши чин анђела
13. Први човек на земљи
15. Име једног од јеванђелиста
21. Празник рођења Господа Исуса Христа
22. Име особе која је донела Божије законе уклесане на каменим плочама
24. Главни циљ хришћанског живота
26. Време уздржања
31. Жаљење и опрост од греха
33. Место где се одржавају службе за вернике
34. Најважнија молитвена служба
36. Реч потврде у молитви
37. Света књига хришћанског света
38. Лоша мисао, дело, намера или стање

ВЕРТИКАЛНО:

1. Човек по Божијој вољи
2. Једно од имена за Пресвету Деву Марију
3. Црквени сасуд
4. Свети чин пријема у цркву
6. Мала посуда са уљем које гори и светли
9. Највећи хришћански празник
11. Други назив за грађевину намењену молитви
12. Место на ком је разапет Господ Исус Христос
14. Молитвени чувар и водич
16. Највећа православна земља на свету
17. Чин узимања воде и хлеба који представљају крв и тело Господа Исуса Христа
18. Предмет који се пали приликом молитве
19. Монашка одора или чин
20. Личност која је саградила барку и спасила људски род и животиње од потопа
21. Предмет који се користи при молитви
23. Свети град
25. Треће лице Бога
27. Породични празник обраћања једном светитељу
28. Оснивач српске православне цркве
29. Обраћање Богу
30. Заједница људи у одвојеном насељу намењеном молитиви
32. Слика на дрвету, платну или камену са светитељем или догађајем из хришћанске историје
35. Творац света

*фото
репортажа*

Изложба о обнови манастира Хиландара

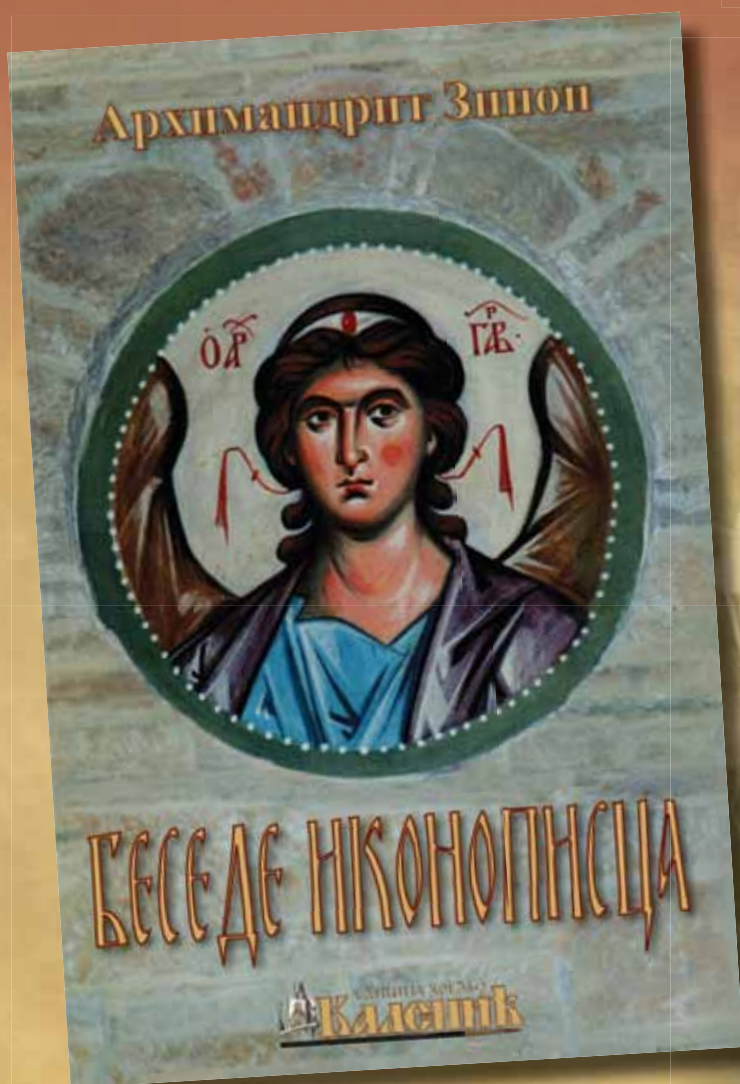
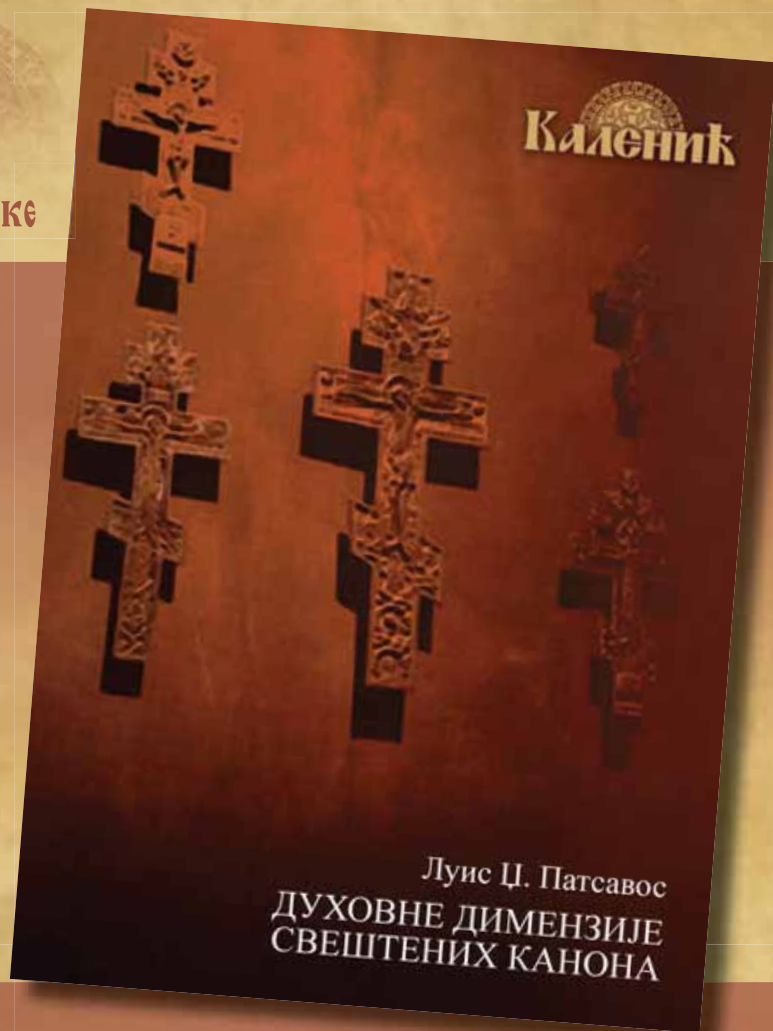
Каленик

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

НОВА ИЗДАЊА

Луис Ж. Патсавос

ДУХОВНЕ ДИМЕНЗИЈЕ СВЕШТЕНИХ КАНОНА

Архимандрит Зинон

БЕСЕДЕ ИКОНОПИСЦА

